

FJERN SYN FOR DIG DER ER HETEROSEKSUEL

HETERONORMATIV
MIKRODISKRIMINATION
I DANSK BØRNE-TV

K A N D I D A T S P E C I A L E

Aalborg Universitet København | Kommunikation | 10. semester

Gruppe 15: Nick Hvidtfeldt | Vejleder: Mira Skadegård | 24. maj 2017

KOMMUNIKATION

FORÅR 2017

Vejleder: Mira Skadegård	
Gruppenummer: 15	Semester: 10. semester
Retning: Kommunikation, Aalborg Universitet København	
Fuldt for- og efternavn for alle gruppens medlemmer: Nick Hvidtfeldt	
Projekttitle: Fjernsyn for dig, der er heteroseksuel: Heteronormativ mikrodiskrimination i dansk børne-tv	
Anslag og sideantal: 177.637 anslag, 74,02 normalsider	
Dato for aflevering: 24. maj 2017	

ABSTRACT

This Master's thesis examines heteronormative attitudes found in Danish children's television programs with theories pertaining to the field of micro-discrimination. Empirical data is derived from the Danish online streaming services DR Ultra, DR Ramasjang and TV2 Play and consists of episodes of programs aimed at children aged 1-12. The programs include both animation and reality with some content being fictional and other content factual. All the programs were available for viewing in the spring of 2017. The thesis statement reads as follows: "How is homosexuality communicatively positioned compared to heterosexuality through micro-discriminatory practices in selected Danish produced children's television programs?" The basis of the study is the influence of the analyzed media platforms on their young viewers in relation to their perception of homosexuality. A person's worldview is to a great extent established in their childhood, and television programs on streaming services play a significant role in how Danish children learn about love and sexuality. Additionally, the representations of minority groups in media affect how these minorities see themselves as well as how they are viewed and treated by other groups in society. The study is conducted through qualitative interpretation of various elements of the programs with a theoretically critical perspective. The theories used here include symbolic violence, symbolic annihilation, structural discrimination and microaggressions. In the presentation of results, importance is placed on five specific programs that provide particularly interesting insights regarding the presence of micro-discrimination. The analysis shows that a tendency towards heteronormative micro-discriminatory actions can be found in the data, which implicitly communicates that homosexuality is of lower value than heterosexuality. Heterosexuality appears to be accentuated, normalized and glorified while homosexuality can be described as mostly absent, alienated and at times disparaged. What is interesting about the highlighted programs is that they all contain explicit information on topics like love, feelings and puberty, which makes it plausible that their producers have given special thought to these subject areas, and it also seems like there has been an active effort to be inclusive and act in a positive manner towards non-heterosexuals. This indicates that a difference exists between the intentions behind the program contents and how the contents can be perceived. Therefore, the data illustrates how micro-discrimination often takes place unnoticed, inadvertently and even with the purpose of doing good. The findings are then discussed to provide a deeper understanding of how to interpret and deal with micro-discrimination advisably. The thesis concludes that research on micro-discrimination is complex and must be approached in a nuanced way, yet must not be disregarded. Micro-discrimination is difficult to recognize and can be hard to talk about, but that is exactly the reason why it is crucial to have the conversation. If we as a society wish to fully grasp and challenge how social power structures are reproduced, the subtle effects of micro-discrimination cannot be ignored. Following the conclusion is a short reflection on how it would be relevant to assess the responsibility of producers through the lens of ethical principles or via a corporate social responsibility perspective.

“DET HAR MÅSKE VÆRET FORDI, AT FRA MAN VAR LILLE...
DENNE FORESTILLING OM MANDEN OG KVINDEN, SOM MAN SER
PÅ TV, OG SOM MAN LÆSER OM I *BIBEL*EN, OG SOM MAN
LÆSER OM I *HARRY POTTER*. DEN FØLELSE AF AT MAN IKKE
PASSER IND DER I HISTORIEN PÅ EN MÅDE... DET ER MÅSKE
DET, DER GJORDE, AT JEG HAVDE SVÆRT VED AT ERKENDE
DET. OG GRUNDEN TIL AT JEG KAN ERKENDE DET NU OG ER
SÅ KOMFORTABEL MED DET, SOM JEG ER, ER FORDI, JEG
FØLER, AT JEG PÅ EN MÅDE HAR EN PLADS I HISTORIEN.”

– *Carl Martin Eggesbø, der spiller homoseksuelle Eskild i den norske tv-serie
SKAM, om at acceptere sin egen homoseksualitet (SVT Play, 2017).*

INDHOLD

1. Indledning.....	1
1.1 Samfundsmæssig relevans	2
1.2 Mit fokus	4
1.3 Resultater og læsevejledning	6
2. Teoretisk positionering.....	9
2.1 Litteraturreview og teoretisk fundament	12
3. Metode.....	22
3.1 Empirisk metode	22
3.2 Analysedesign	24
3.3 Teoretisk og videnskabsteoretisk tilgang	28
4. Analyse.....	32
4.1 101 ting jeg ville ønske, jeg havde vidst, da jeg var teenager	34
4.2 Pubertetsguiden	42
4.3 Nicolines Quiz	45
4.4 Uge 6: Emilie svarer på pubertetsspørgsmål!	49
4.5 Uge 6: Pubertetspanelet svarer på jeres dilemmaer	50
4.6 Opsummering	54
5. Diskussion.....	57
6. Konklusion.....	64
7. Perspektivering.....	66
8. Litteraturliste.....	67

1. INDLEDNING

Jeg talte på et tidspunkt med en af mine veninder om homoseksuelle forældre. Hun havde ikke nogen stærk holdning til emnet, men var alligevel af den overbevisning, at børn har bedre af at vokse op med en mor og en far end med to forældre af samme køn. Vi diskuterede lidt frem og tilbage, og jeg prøvede at finde ud af, hvorfor hun havde denne opfattelse. Hun havde intet imod homoseksuelle og er ikke opdraget til at tænke dårligere om denne gruppe end om heteroseksuelle. Hun gav mig ret i, at homoseksuelle forældre kan udfylde de samme roller som heteroseksuelle forældre, og at blot fordi der findes flere heteroseksuelle end homoseksuelle, betyder det ikke, at et heteroseksuelt forældrepar er mere ønskværdigt. Men hvorfor gik hun så rundt med den følelse? Hun ville rigtig gerne give mig et svar, men havde svært ved at sætte en finger på grunden, før hun efter en del betænkningstid nåede frem til følgende erkendelse: Det må være fordi, hun er vokset op med dette indtryk gennem Disney-film, bøger, reklamer og så videre, at sådan er det; sådan gør man; sådan skal det være. Forklaringen måtte ligge i, at hun på en eller anden måde var blevet præget uden at være klar over det.

Min veninde konkluderede altså, at de beskeder hun har modtaget fra diverse medier i løbet af sin barndom omkring kærlighed, parforhold og forældre må have påvirket den måde, hun opfatter disse emner i dag; en påvirkning hun ikke umiddelbart var bevidst om og som er svær at sætte ord på. Hun gav udtryk for, at indholdet i de medier, man møder, har en indflydelse på, hvordan man oplever verden, og hun er ikke alene om denne forståelse. Flere teoretikere er enige om, at indholdet i populærkulturens medier har indflydelse på modtagerens verdensopfattelse og selvforståelse (Silverstone, 2007; Gauntlett, 2008). Det kan diskuteres i hvor høj grad, der er tale om en direkte påvirkning af en passiv modtager, og i hvor høj grad modtageren aktivt tager del i meningsdannelsen omkring massemediernes budskaber (Hall, 1980). Enhver tilskuer kan ifølge Hall (1980) siges at have sin egen forståelsesramme, som har betydning for, hvordan indholdet opfattes, men det ændrer ikke på, at de kulturelle idéer, der kommunikerer på diverse medieplatforme, har en vis evne til at gøre indtryk på folk og give dem et billede af det samfund, der omgiver dem.

Repræsentation af forskellige samfundsgrupper i eksempelvis film og tv er med til at give et indblik i deres liv, hvilket man kan mene indgår i samfundets kollektive bevidsthed (Hjarvard, 2006).

Repræsentation skal her forstås som hvordan en gruppe bliver præsenteret, både set som helhed og gennem et enkelt medlem af gruppen, og det indebærer tilfælde, hvor der bliver kommunikeret om gruppen af andre, såvel som når nogen fra gruppen selv kommunikerer (Dyer, 1993). En af de måder,

magt kan siges at blive udøvet socialt, er gennem normalisering, herunder konstruktionen og reproduktionen af kulturelle værdier omkring, hvad der er ønskværdigt og bedre end andet (Slagle & Yep, 2007). Hvordan folk bliver set på, påvirker hvordan de bliver behandlet, og derfor har medieret repræsentation betydning i virkelighedens verden (Dyer, 1993). Det har indflydelse på, hvordan en gruppe bliver opfattet af andre grupper, men også hvordan medlemmer af gruppen ser sig selv, andre medlemmer af gruppen og gruppens plads i samfundet.

Det ubevidste aspekt af samfundets kollektive bevidsthed beskrives meget rammende med begrebet kulturelle filtre. Vores fælles idéer omkring, hvordan verden skal forstås, og hvad der er godt, fungerer som et kulturelt filter, der påvirker vores valg (Rettberg, 2014). Vi har naturligvis alle vores personlige holdninger og erfaringer, men vi er også klar over, hvordan vi bør agere, baseret på hvordan andre agerer. Kulturelle filtre varierer fra kultur til kultur, og det er muligt at modstå samt ændre dem, men for det meste handler vi efter et filters logik uden at indse, at det er det, vi gør (Rettberg, 2014). Specifikt for børn og deres udvikling siger Hall (1997), at de ved at observere den kultur, de lever i, lærer at forstå kulturens koder og derigennem opnår kulturel 'know-how'. Ubevidst tilegner børnene sig kulturens koder, og det er denne proces, som gør dem i stand til at fortolke den kommunikation de møder og selv udtrykke bestemte opfattelser i overensstemmelse med kulturens koder (Hall, 1997). Eksemplet med min veninde illustrerer dette, idet hendes tanker om homoseksuelle forældre sandsynligvis er påvirket af de konventionelle måder at få og have børn på, som hun har fået præsenteret gennem mediernes optik. Således kan populærkulturen altså påvirke, hvad folk tænker, uden der er et belæg eller en hjemmel til stede, men blot via en implicit fortælling og overlevering af viden. Heri ligger potentialet for enten at fastholde eller ændre ved samfundets verdensanskuelse.

1.1 SAMFUNDSMÆSSIG RELEVANS

I Danmark har homoseksuelle formelt set forholdsvis gode forhold. Homoseksualitet bliver ikke længere betegnet som en sygdom, der er ingen love der forbyder homoseksuelle relationer, og det er forbudt at diskriminere mod homoseksuelle mennesker i langt de fleste sammenhænge (LGBT Danmark, n.d.). Men én ting er love og regler, noget andet er hverdagsoplevelser for homoseksuelle og holdninger til homoseksualitet. Socialt er der stadig en mangel på fuld accept. Eksempelvis finder kun 37 procent af mænd mellem 15 og 24 år det acceptabelt at have sex med en person af samme køn (Sexlinien, n.d.a), og homoseksuelle oplever stadig at blive stereotypiseret, kigget skævt til og råbt af

på gaden (Sexlinien, n.d.b). Vil vi for alvor forskelsbehandlingen til livs, så må vi altså blandt andet tage højde for indflydelsen fra den repræsentation af homoseksuelle, der eksisterer i vores kultur. Og her halter det gevaldigt.

I alt fra film, tv-serier, reklamer og nyhedsmedier til sociale medier, virksomhedskommunikation, bøger, magasiner og sprogbrug kan man observere en varierende grad af heteronormativitet, et begreb jeg vil uddybe senere, men som blandt andet indebærer antagelsen om, at hvert køn er seksuelt og romantisk tiltrukket udelukkende af det andet køn, og en holdning om at heteroseksualitet er mere acceptabelt og ønskværdigt end andre former for seksuel orientering (Chambers, 2003). Eksempelvis viste en undersøgelse af 100 Hollywood-film fra 2015, at under én procent af karaktererne blev portrætteret som lesbiske, biseksuelle, bøsser eller transpersoner, og at de fleste var fuldstændig uden betydning for plottet (Smith, Choueiti & Pieper, 2016). Jo ældre børn bliver, jo mere af samfundets generelle medielandskab, såsom Hollywood-film, kan de siges at komme i kontakt med, men fra de bliver født og mange år frem i barndommen oplever de et udvalg af medier og kulturelle praksisser, som er specifikt målrettet børn. Det drejer sig både om bøger, legetøj, spil og selvfølgelig film og tv.

I 2013 havde 95,3 procent af danske husstande mindst ét fjernsyn, og de fleste husstande havde også én eller flere mobiltelefoner, computere eller tablets, hvorfra tv-programmer kan ses (Kulturstyrelsen, 2014). Således må man sige, at langt de fleste børn i Danmark har adgang til at se tv-programmer på den ene eller den anden måde. Selvom det traditionelle tv-medie i dag er i konkurrence med andre former for teknologi, viser forskning at tv stadig fylder meget i børns liv (Stemmers, 2013). Danske børn op til 11 år så i gennemsnit tv 98 minutter om dagen i 2013 (Kulturstyrelsen, 2014), og i stigende grad bliver tv nu set på internetplatforme af de danske børn, som har taget streaming til sig (Thorsen, 2015). Undersøgelser viser desuden, at børn foretrækker tv-medier som kilde til information om verden, og at de i udbredt grad får deres viden om kærlighed, forhold og sex herigennem (Buckingham & Bragg, 2005).

Det fremgår således ud fra de kilder, jeg har refereret til, at kimen til folks verdensforståelse lægges i barndommen, at repræsentation i kulturen spiller en rolle heri, og at tv-mediet - herunder streamingtjenester - må ses som en vigtig faktor i danske børns læring. Derfor er indholdet på disse områder vigtigt at undersøge, men ikke kun med henblik på børns opførsel og plads i samfundet senere i livet. Allerede i barndommen har repræsentationen i medierne betydning for børns udvikling, oplevelser og viden. Børn, som ikke lever op til de hegemoniske normer for køn og seksualitet, udtrykker en stærkere oplevelse af at føle sig marginaliseret (Renold, 2005), og et af de

steder, hvor børn oplever mest mobning og udstødelse, er blandt deres jævnaldrende i skolen (Stonewall, 2012; Stonewall, 2014). Undersøgelser har vist, at skoler, som giver eleverne information og skaber plads til diskussioner om andre seksuelle orienteringer end heteroseksualitet, har færre tilfælde af homofobisk mobning og homofobisk sprog end skoler, der ikke gør det (Stonewall, 2014). Deraf fremgår det, at man ved at lære børn om homoseksualitet kan mindske homofobiske holdninger og skabe større accept omkring homoseksualitet.

Homoseksuelle børn giver også udtryk for, at realistisk og positiv omtale og portrættering af homoseksuelle i medierne fungerer som en støtte for dem (Stonewall, 2012). Deres følelser bliver herigennem valideret (Lester, 2007), og samtidig fortæller det heteroseksuelle børn, at der ikke er noget galt i ikke at være heteroseksuel. Med mediernes magt i tankerne vil man dermed ved hjælp af bedre repræsentation kunne være med til at ændre heteroseksuelle børns syn på homoseksuelle og øge homoseksuelle børns selvværd og livsglæde, ligesom man omvendt kan bidrage til en fortsat mangel på anerkendelse og respekt. Nogen vil måske antage, at seksualitet ikke er en del af børns mentale verden, men studier bekræfter, at børn ikke er aseksuelle (Buckingham & Bragg, 2005; Renold, 2005). Mange homoseksuelle beretter, at de har været klar over deres seksuelle orientering fra de var fire-fem år (Kielwasser & Wolf, 1993), nogle børn har homoseksuelle forældre, og mange børn har generelt et ønske om at få viden om sex og seksualitet (Buckingham & Bragg, 2005; Renold, 2005). Således er der samlet set stor samfundsmæssig relevans både på kortere og længere sigt i at anlægge et kritisk perspektiv på, hvad der kommunikeres om homoseksualitet i tv-programmer rettet mod danske børn.

1.2 MIT FOKUS

Dette kandidatspeciale har til formål at bidrage til den spirende danske forskning inden for det omtalte felt. Nyere undersøgelser påpeger, at den nuværende repræsentation af andre seksuelle orienteringer end heteroseksualitet i dansk tv, herunder børne-tv, er mangelfuld og unuanceret (Thorfinnsdottir, 2015; Kolding, 2016). Disse undersøgelser har en film- og medievidenskabelig tilgang og fokuserer på, hvilke typer karakterer der optræder i tv-serier, og hvilke former for kærlighed og seksuel orientering, der bliver vist og omtalt i programmer målrettet børn. Jeg anlægger i min undersøgelse et mere kommunikationsteoretisk perspektiv for at se, om jeg fra denne vinkel kan fremhæve aspekter af indholdet, der ikke er blevet belyst tilstrækkeligt via andre tilgange. Det er nærmere bestemt min intention at forsøge at gribe fat i mindre åbenlyse signaler, som seeren

på overfladen måske ikke umiddelbart lægger mærke til, men som alligevel har betydning for oplevelsen. Det gør jeg med teorier omhandlende mikrodiskrimination og et større fokus på sprog, der tager højde for mere subtile elementer i kommunikationen. Der er så vidt vides ikke tidligere skrevet om emnet i Danmark med det teoretiske perspektiv, jeg indtager. Min problemformulering lyder:

Hvordan positioneres homoseksualitet kommunikativt i forhold til heteroseksualitet gennem mikrodiskriminerende praksisser i udvalgte danskproducerede børne-tv-programmer?

'Homoseksualitet' og 'heteroseksualitet' dækker i problemformuleringen over to typer af seksuel orientering. Seksualitet eller seksuel tiltrækning kan defineres som en persons præferencer og lyster vedrørende romantiske partnere og intime forhold (Meyer, 2010). Seksuel orientering beskriver hvem man er tiltrukket af, nærmere bestemt hvilke(t) køn vores begær er rettet imod (Meyer, 2010). Det jeg egentlig forsøger at afdække er dermed seksuel tiltrækning mellem to personer af samme køn, homoseksualitet, og mellem to personer af hvert køn, heteroseksualitet. Jeg anerkender, at det også er muligt at være biseksuel, hvor man er tiltrukket af begge køn, men jeg benytter i løbet af specialet betegnelserne homoseksualitet og heteroseksualitet som henvisning til begær rettet mod henholdsvis ens eget køn og det andet køn. Min brug af betegnelserne homoseksuel, homoseksualitet og homoseksuelle relationer inkluderer således både personer, der er tiltrukket udelukkende af deres eget køn, og personer, der er delvist tiltrukket af deres eget køn. Dog nævner jeg i enkelte tilfælde biseksualitet eksplicit, når det er relevant for situationen.

Med ordet 'positionere' mener jeg, hvordan henholdsvis homoseksualitet og heteroseksualitet hver især bliver tildelt en bestemt symbolsk status i programmerne. Det vil sige, hvilket overordnet hierarkisk indtryk såvel som situationsbestemte forskelle i portrættering der skabes omkring de to former for begær både bredt som måder at være tiltrukket af andre mennesker på og konkret personificeret gennem enkeltpersoner. 'Kommunikativt' indebærer enhver type middel til at sende et budskab gennem skærmen, eksempelvis via lyd og billede, gennem stemmebrug og kropssprog, med grafiske og skriftlige udtryk, ved humor og seriøsitet, under indspilningen og i postproduktionen. Formuleringen 'mikrodiskriminerende praksisser' refererer til kommunikative handlinger, som kan siges at høre under betegnelsen mikrodiskrimination og have mikrodiskriminerende effekter. Mikrodiskrimination bruger jeg som samlet henvisning til en række teorier, der alle beskæftiger sig med subtile og implicitte former for marginaliserende kommunikation, og som jeg anvender til at analysere, hvordan den føromtalte positionering bliver skabt på relativt skjulte måder. Hvilke teorier, der er tale om, og hvordan de mere præcist anvendes, beskrives i afsnit 2.1 og 3.3.

Min empiri består af udvalgte danskproducerede børne-tv-programmer, hvilket dækker over programmer målrettet børn, der ikke er indkøbt fra udlandet. Nærmere bestemt har jeg valgt at undersøge programmer, der er tilgængelige på de danske streamingtjenester DR Ultra, DR Ramasjang og TV2 Play, som kunne tilgås i perioden for specialets udfærdigelse. Det har jeg gjort, fordi det som nævnt har vist sig, at børn tyer til streaming online i stadigt stigende grad (Thorsen, 2015), hvorved indholdet her kan siges at være vigtigt at gøre sig bevidst om, da det tilgås af flere og flere børn. Som afgrænsning har jeg valgt at analysere børneprogrammer, der er danskproducerede, og som udbyderne dermed må forventes at have haft en vis kontrol over udarbejdelsen af, for at se hvilken slags indhold der aktivt skabes af danskere. Processen med udvælgelse af streamingtjenester og programmer forklares i afsnit 3.1. Endeligt skal det nævnes, at ordet 'program' specialet igennem benyttes om en tv-serie i sin helhed, hvorimod ordet 'afsnit' dækker over de enkelte udsendelser, et program kan bestå af. Et program kan godt bestå af kun et enkelt afsnit, men vil i så fald stadigvæk blive anset for at være og omtalt som et program.

1.3 RESULTATER OG LÆSEVEJLEDNING

Som følge af de tidligere undersøgelses resultater havde jeg på forhånd en hypotese om, at teorier om mikrodiskrimination muligvis kunne trække flere og hidtil usete elementer frem i lyset, der er med til at understøtte, at homoseksuelle ikke opfattes på lige vilkår som og ikke nyder samme kulturelle status som heteroseksuelle. Denne formodning blev som følge af undersøgelsen bekræftet, om end konklusionen må forstås nuanceret. Mikrodiskrimination eksisterer ofte i en kommunikativ gråzone, som det vil fremgå af min analyse samt diskussion, og det er derfor ikke altid muligt at tolke en situation entydigt og absolut. Det er et komplekst felt, da mikrodiskrimination både er svært at være opmærksom på og tale om, men netop derfor er det ikke desto mindre så vigtigt at forsøge.

I min præsentation af analyseresultaterne fokuserer jeg på fem programmer, som viste sig at være særligt interessante. Der findes andre programmer i min empiri, som nogle af de samme pointer ville kunne illustreres med, men jeg har valgt at præsentere de vigtigste og mest sigende fund. De fremhævede programmer har alle til formål at give seeren information om kærlighed, følelser og puberteten, hvorved man kan antage, at der er blevet tænkt over, hvordan der kommunikeres hensigtsmæssigt om netop disse temaer, men der kan alligevel argumenteres for, at mikrodiskriminerende, heteronormative elementer er til stede i programmerne. Dette modsætningsforhold illustrerer således, hvor svært det er at kommunikere, uden at indholdet

potentielt kan opleves som mikrodiskriminerende, og dermed hvor vigtigt det er at gøre sig bevidst, hvordan ens konkrete kommunikation kan blive opfattet. Set i lyset af at homoseksuelle lovmæssigt har gode forhold i Danmark som tidligere beskrevet, og at vi som land dermed må siges at gå ind for ligebehandling og antidiskrimination og gerne vil være progressive, er dette fund også interessant og væsentligt i denne bredere samfundskontekst, da vi for at opnå fuld social lighed må komme alle former for diskrimination til livs.

Det er altså af stor relevans, at vi som samfund er opmærksomme på, om der er noget vi kan og bør ændre i måden, vi i det skjulte kommunikerer om seksuel orientering til vores børn. Jeg gik til undersøgelsen med den intention at finde ud af, hvordan de teorier jeg anvender kan bidrage til at afdække dette underbelyste felt. Min undersøgelse skal ses som et input til debatten på området ved at tilvejebringe yderligere indsigt, der kan lægge op til videre diskussion. Min hensigt med fremlæggelsen af resultaterne er ikke at pege fingre og pålægge nogen skylden. Formålet med specialet er at fremhæve, hvordan heteronormativitet kan komme til udtryk gennem mikrodiskriminerende praksisser, så folk i sociale og mediemæssige magtpositioner bliver gjort mere bevidst om disse forhold og derved kan handle med større omtanke. Jeg ønsker at belyse kompleksiteten på dette område for at give en forståelse af, hvorfor mikrodiskrimination er både væsentligt at holde sig for øje og svært at påpege.

Specialet kan også henvende sig til personer, der er tiltrukket af deres eget køn, og som oplever følelsen af at blive diskrimineret og marginaliseret, men ikke har kunnet sætte ord på årsagen. Læserens udbytte kan her være et øjenåbnende indblik i sociale magtdynamikker og deres tidlige start i livet. Min personlige motivation for specialearbejdet har været ønsket om et skærpet blik for netop sådanne implicite magtforhold og forbedrede normkritiske færdigheder.

Specialets opbygning

I indledningen har jeg etableret, hvad min undersøgelse udspringer af, hvad den går ud på, og hvad den når frem til. Næste afsnit indeholder specialets teoretiske positionering, som inkluderer et litteraturreview i samspil med en gennemgang af de teorier, jeg trækker på i undersøgelsen. Herefter følger et metodeafsnit, der forklarer og begrunder, hvordan og hvorfor analysen udføres, som den gør, samt hvilke videnskabsteoretiske principper min undersøgelse hviler på. Derpå præsenteres de vigtigste analyseresultater. Analysen er opdelt efter hvert af de fem programmer, jeg som nævnt har valgt at fremhæve, og opsummeres til sidst i en sammenfatning af pointerne fra alle fem delanalyser.

Bagefter følger et diskussionsafsnit, hvori jeg videre overvejer, hvad der kan siges at udgøre mikrodiskriminerende praksisser, og hvordan man mest hensigtsmæssigt fremfører en kritik af disse. Konklusionen leverer dernæst specialets samlede argument efterfulgt af en kort perspektivering, der beskriver relevante muligheder for videre undersøgelse. Med til specialet hører et bilag, Bilag 1, med en oversigt over de programmer, jeg har set som led i min undersøgelse.

2. TEORETISK POSITIONERING

Helt overordnet befinder min undersøgelse sig inden for en normkritisk forståelsesramme. En normkritisk tilgang til verden går ud på at stille skarpt på de underforståede normer, der er indlejret i menneskers handlinger, holdninger og forventninger (Ewers, 2009). Sådanne normer findes overalt i samfundet og kan eksempelvis omhandle, hvordan vi hilser på hinanden, hvordan visse grupper af mennesker går klædt, hvilke professioner der får opmærksomhed i medierne, og hvad en kultur betragter som mad. Normerne er ofte helt eller delvist usynlige for de fleste, i og med at de hverken bliver italesat eller udfordret. Normkritik handler altså om at fremhæve normernes eksistens i dagligdagen, og nødvendigheden af normkritik udspringer af normernes funktion.

Normer er med til at strukturere, hvordan vi lever sammen, og det er gavnligt at have en fælles forståelse af, at 'sådan gør man', 'sådan gør man ikke', 'dette er godt', og 'dette er dårligt' for at et samfund oplever samhørighed. Men normer har også en ekskluderende effekt, og dette nogle gange på utilsigtet vis. Lever man ikke op til omverdenens udtalte krav til, hvordan man må føle, se ud og agere, kan det have negative sociale konsekvenser. Hvis vi samtidig kan blive enige om, at denne eksklusion ikke er berettiget, må normen siges at være problematisk. Det normkritiske blik fremhæver disse skadelige funktioner sammen med normerne i sig selv og på hvilken måde normerne reproduceres. Målet med normkritik er således at afdække et samfunds normer på et givet område samt informere om, hvorfor og hvordan normerne bør ændres (Ewers, 2009).

De områder, som typisk undersøges normkritisk, vedrører aspekter af menneskers identitet såsom race, etnicitet, religion, handicap, alder, klasse, køn og seksuel orientering. Jeg beskæftiger mig her med sidstnævnte. Et normkritisk fokus på seksuel orientering hører under det bredere felt queer theory, der som et af sine formål netop behandler samfundets sociale konstruktioner omkring køn, krop og seksualitet. Queer theory arbejder blandt andet med at identificere magtstrukturer i samfundet på dette område og gøre opmærksom på de privilegier, som visse grupper i samfundet besidder, og de undertrykkende processer, der på komplekse måder eksisterer i relation hertil (Jagose, 1996). Der findes forskellige intersektionelle perspektiver inden for queer theory, som tager højde for identitetsparametre som race, handicap og alder i kombination med køn og seksualitet (Cohen, 1997). Jeg er klar over, at intet menneske kun hører til én samfundsgruppe, men at vi derimod alle har en mangefacetteret identitet med unikke udfordringer. Jeg er opmærksom på, at det er vigtigt at generere viden om dette for at få en mere fyldestgørende forståelse for, hvordan privilegier og magtstrukturer opererer. Ved at isolere seksuel orientering får jeg dermed ikke et

indblik i samspillet mellem forskellige gruppeidentiteter. Det er dog min hensigt at holde et snævert fokus på seksuel orientering, da det er dette element jeg specifikt ønsker at fremhæve, så jeg kommer ikke til at udbrede mine analyser til at omfatte andre identitetsparametre.

Et centralt begreb, der beskriver de hegemoniske normer i relation til queer theory, samt den marginalisering, normerne afføder, er idéen om heteronormativitet. Begrebet blev introduceret af Michael Warner (1991) og er sidenhen blevet anvendt af diverse andre teoretikere. Det dækker simpelt sagt over den opfattelse, at der findes to, og kun to, køn, at disse køn har naturgivne roller i livet, og at hvert køn er seksuelt og romantisk tiltrukket udelukkende af det andet køn (McCreery, 2001; Chambers, 2003; DeFrancisco & Palczewski, 2014). Mere nuanceret forklaret indebærer sidstnævnte aspekt, at der i samfundet eksisterer en antagelse om, at mennesker som udgangspunkt er heteroseksuelle, såvel som en holdning om at heteroseksualitet er mere acceptabelt og ønskværdigt end andre former for seksuel orientering (Chambers, 2003). Fremstillingen af dette forhold som naturligt og normalt er heteronormativitetens centrale funktion (Taylor & Richardson, 2005). Dertil kommer, at heteroseksualitetens eksistens indtager en neutral og nærmest ubemærket form, hvorimod homoseksualitet associeres mere åbenlyst med seksuel aktivitet og derved har karakter af at være mere upassende i nogle situationer (Wallis & VanEvery, 2000). Homoseksualitet besidder i dette perspektiv en anden iboende betydning end heteroseksualitet. Disse tankemåders manifestation i kulturelle normer er det jeg undersøger, når jeg analyserer kommunikative positioneringer vedrørende seksualitet og kærlighed.

Min brug af begrebet heteronormativitet lægger sig op ad koncepterne heterosexisme og compulsory heterosexuality, som også anvendes inden for feltet. Heterosexisme spænder fra en formodning om, at alle er heteroseksuelle, til en holdning om, at alle bør være det, eftersom det er bedre end andre seksuelle orienteringer (LGBT Danmark, 2016; Butler, 1990). Compulsory heterosexuality refererer til at heteroseksualitetens dominans er institutionaliseret i samfundet og at dette har en marginaliserende effekt på andre seksuelle orienteringer (Rich, 1980; Butler 1990). Jeg ser de to begreber som hver især omhandlende dele af det, begrebet heteronormativitet dækker med hensyn til seksuel orientering, men jeg mener at heteronormativitet bedst indkapsler alle de subtile manifestationer af heteroseksualitetens hegemoni og knytter sig til de effekter, der opstår som følge heraf. Jeg har derfor valgt at anvende betegnelsen heteronormativ i specialet som reference til ovenstående frem for heterosexisme eller compulsory heterosexuality, selvom ordet som sagt indbefatter mere end kun et fokus på seksuel orientering. Begrebet er desuden meget udbredt

anvendt i belysningen af disse tænke- og handlemåder og dermed et nøgleord i den akademiske og kulturelle debat, jeg skriver mig ind i.

Heteronormativitet, såvel som heterosexisme og compulsory heterosexuality, omtaler ikke nødvendigvis kun homoseksualitet og biseksualitet som de undertrykte gruppeidentiteter, men kan også henviser til andre typer af seksuel orientering. Det kunne eksempelvis være panseksualitet, hvor folk anerkender eksistensen af mere end to køn og er tiltrukket af flere køn, og mangel på seksuel orientering kaldet aseksualitet. Jeg vil ikke have særligt fokus på sådanne forskellige typer marginaliserede seksuelle orienteringer, men blot på heteroseksualitetens dominerende position som majoritet over for minoritetsidentiteten homoseksualitet.

Jeg behandler emnet med en traditionel, binær forståelse af, at der eksisterer to køn, selvom jeg er bevidst om, at ikke alle forstår køn og kønsidentitet på denne måde (Butler, 1990). Det er ikke min hensigt at fokusere på repræsentationen af køn og kønsidentitet i materialet, og derfor går jeg ikke kritisk til den binære norm om eksistensen af to og kun to køn. Desuden er jeg klar over, at der findes mennesker, som identificerer deres seksuelle orientering på andre måder og med flere ord end homoseksualitet, biseksualitet og heteroseksualitet. I overensstemmelse med mit binære perspektiv på køn er det dog ikke relevant at behandle seksuel orientering mere nuanceret, da den binære forståelse ikke åbner op for andre orienteringer end de tre nævnte. Det er dertil heller ikke min hensigt at diskutere, hvorvidt de tre betegnelser er retvisende eller kulturelt kreerede kasser.

Således problematiserer jeg ikke alle facetter af heteronormativitetens manifestation i samfundet. Med denne tilgang kan man sige, at jeg til dels arbejder inden for den heteronormative verdensforståelse, som jeg på samme tid har til hensigt at udfordre. Det er en valid påstand, at jeg ikke er helt tro mod det fulde formål med begrebets tilblivelse, når jeg ignorerer centrale aspekter af det, men ser man på hensigten med at benytte begrebet, mener jeg det kan forsvares. Jeg vælger den binære kasseopdeling som præmis, fordi det som tidligere beskrevet er en realitet, at børn oplever at blive marginaliseret på baggrund af kategorierne homoseksualitet og heteroseksualitet. Desuden bruger jeg ikke direkte begrebet til at analysere med, men mere som reference til det aspekt, jeg har til formål at behandle i denne specifikke undersøgelse. Jeg anerkender, at begrebet heteronormativitet også bruges til at sætte spørgsmålstejn ved samfundets opfattelse af køn og kønsroller, men når jeg anvender ordet er det med vægt på tiltrækningen mellem to køn.

2.1 LITTERATURREVIEW OG TEORETISK FUNDAMENT

Med et kritisk blik på tilstedeværelsen af heteronormativitet kan man undersøge forskellige områder af samfundet, blandt andet populærkultur og herunder medier såsom film og tv. Der eksisterer flere internationale undersøgelser på dette område, og den gennemgående konklusion er, at der er behov for mere og bedre repræsentation af mennesker, som afviger fra den heteronormative verdensforståelse (Kielwasser & Wolf, 1992; Cover, 2000; Jenkins, 2005). Undersøgelser af børne-tv er også blevet udført med henblik på heteronormativitetens dominans, og her tegner der sig et tilsvarende billede (Kennedy, 2013; Kielwasser & Wolf, 1993; Martin & Kazayak, 2009). I Danmark er der foretaget meget få undersøgelser på disse områder, men de er begyndt at dukke op de sidste par år.

I 2016 skrev Rikke Kolding specialet *Regnbuen er stadig sort/hvid: En analyse af LGBT-repræsentationer i dansk tv-drama*, som belyser repræsentation af LGBT-identiteter (det vil sige lesbian, gay, bisexual og transgender) i danske tv-dramaserier på DR og TV2. Hun konkluderer, at der ikke er tilstrækkelig repræsentation til stede, og at den repræsentation, der eksisterer, består af LGBT-karakterer som bipersoner, der samlet set bliver portrætteret som et begrænset antal stereotyper og ofte bliver gjort til ofre. Kolding efterspørger derfor en mere nuanceret fremstilling, der bryder med samfundets heteronormative forventninger (Kolding, 2016). Dia Thorfinnsdottir undersøgte i specialet *The heterosexual child: Representations of sexuality in Danish public service children's television* fra 2015, hvordan og i hvilken grad tv-programmer på børnekanalen DR Ultra formår at inkludere forskellige seksuelle orienteringer i deres sendeflade. Hun konstaterer, at heteroseksualitet bliver portrætteret i et langt mere favorabelt lys end homoseksualitet, som i overvejende grad enten usynliggøres eller latterliggøres i de analyserede programmer (Thorfinnsdottir, 2015).

Begge specialer beskæftiger sig ud over selve indholdet også med baggrunden for, hvorfor det halter med retmæssig repræsentation på skærmen, og hvorfor det er vigtigt at ændre på dette. Thorfinnsdottir foretager blandt andet en række indsigtfulde interviews med stakeholders i relation til børn, børne-tv og LGBT-identiteter, og Kolding bruger forskellige teorier om repræsentation, identitet og modtagerforhold som argument herfor. Jeg vil ikke bruge mere tid på at belyse omstændighederne omkring heteronormativitet i børne-tv, end jeg allerede har gjort i indledningen. Det er hverken baggrunden for heteronormativitetens eksistens eller den påvirkning, heteronormativiteten udøver på bestemte modtagere, der er genstand for min undersøgelse.

Derimod er jeg interesseret i at udforske selve heteronormativiteten i danske børne-tv-programmer nærmere med henblik på at afdække mere detaljeret og nuanceret, hvordan den kommer til udtryk i indholdet.

Jeg er meget inspireret af begge afhandlingers resultater omkring heteronormativitet i dansk tv og drager nytte af deres akademiske forarbejde som en platform til min videre udforskning af feltet. Jeg finder dele af begges metodiske tilgange brugbare, men adskiller mig også fra dem hver især. Hvor Kolding har som kriterium til sin empiri, at der skal være en LGBT-karakterer til stede, undersøger jeg i stil med Thorfinnsdottir indholdet i et program uanset om jeg på forhånd ved, om der optræder en LGBT-person eller ej. Derudover fokuserer jeg kun på seksuel orientering og ikke transkønnethed, mens Kolding også inddrager transkønnethed. Kolding analyserer udelukkende fiktion, mens Thorfinnsdottir analyserer både fiktion og ikke-fiktion, hvilket også er hvad jeg gør. Thorfinnsdottir begrænser imidlertid sit empiriske felt til kun at indeholde materiale fra DR, og kun én DR-kanal, hvorimod Kolding undersøger indhold fra både DR og TV2. Jeg undersøger indhold fra to DR-streamingtjenester samt fra TV2's streamingtjeneste, TV2 Play. Desuden undersøger Thorfinnsdottir ud over danske egenproduktioner også programmer produceret i udlandet. Jeg vil holde mig til danske programmer ligesom Kolding.

Dertil analyserer jeg min empiri med mere kommunikationsteoretiske værktøjer, som vil blive beskrevet om et øjeblik. Thorfinnsdottir bruger ikke teori i selve behandlingen af materialet, men identificerer heteronormativitetens tilstedeværelse gennem en række kategorier eller dimensioner, hun selv opstiller og anskuer indholdet i tv-programmerne med. Det er eksempelvis 'Sexual orientation references', 'Homophobia' og 'Family constellations', som hun bruger til at drage konklusioner om, på hvilke måder heteroseksualitet og homoseksualitet er repræsenteret. I analysen af sin empiris lyd- og billedside trækker Kolding hovedsageligt på filmteoretiske termer med det formål at inddele de fiktive karakterer i forskellige typer, som hun selv har opstillet. Hun identificerer typerne 'Den genkendelige homo', 'Den lesbiske strisser' og 'Den døde/lidende' baseret på eksisterende teori om typificeringer af Dyer (1993).

Mikrodiskrimination

Det er min hensigt at bygge videre på deres vigtige pointer omkring heteronormativitetens tilstedeværelse og kommunikationen omkring ikke-heteroseksualitet ved at anskue fra et andet og mere nærgående perspektiv, hvordan de tilstedeværende signaler kommer til udtryk. Det vil jeg gøre

med teori omhandlende former for det, man kan kalde mikrodiskrimination. Jeg mener, at jeg med mit begrebsapparat kan nuancere yderligere og få mere subtile og komplekse pointer frem. Der lader ikke til i Danmark at være så stor bevidsthed om de begreber, jeg benytter (Skadegård Thorsen, 2014), og mit teoretiske blik vil dermed også bidrage til at udbrede dette felt herhjemme. Som teori om mikrodiskrimination vil jeg benytte begreberne symbolsk vold, symbolsk udsettelse, strukturel diskrimination og mikroaggressioner. Disse relaterer sig alle til hinanden, da de har at gøre med samfundets indirekte kommunikative positionering af minoriteter, og de udgør rammen for mit perspektiv.

Symbolsk vold

Min brug af begrebet symbolsk vold baserer sig på Bourdieu (1979) og Bourdieu og Passeron (1990), der ser kommunikative relationer som magtrelationer (Bourdieu, 1979; Bourdieu & Passeron, 1990). De anser ikke kun vold for at være en fysisk magtudøvelse, men mener at en form for blød vold også kan eksistere i andre typer interaktioner mellem mennesker i form af dominans. Det mener de er tilfældet, fordi al kommunikation, herunder sproget, besidder en symbolsk funktion, som kan være med til at reproducere den sociale orden og på denne måde udøve politisk dominans. Når en majoritetsgruppe gennem den handling, der bliver udført, og den information, der bliver overbragt, kommer til kommunikativt at rangere over en minoritetsgruppe i samfundet, er der tale om symbolsk vold (Bourdieu, 1979). Eksempelvis kan dette finde sted, når lovgivning ikke tager hensyn til en udsat gruppe i samfundet, på et område hvor det ellers ville være relevant. Det signalerer, at denne gruppes problemer ikke er vigtige. Sprogligt kan symbolsk vold for eksempel være til stede, når et nyhedsmedie nævner en forbryders etnicitet eller race i en kontekst, hvor det ikke har relevans for nyheden. Ved at fremhæve disse karakteristika hos den anholdte signalerer mediet, at det er en faktor, der har betydning for situationen, og det knytter den pågældende race eller etnicitet sammen med kriminalitet på negativ vis. Magtudøvelsen kan foregå skjult - både for udøveren og for den samfundsgruppe, der rammes - netop fordi undertrykkelsen er symbolsk, hvorved den kan foregå uden at blive bemærket på samme måde, som hvis der var tale om fysisk vold (Bourdieu & Passeron, 1990). Således kan man via mere eller mindre underbevidste måder udøve social dominans og være med til at understøtte det sociale hierarki der eksisterer.

Symbolsk vold er også behandlet af Žižek (2008), som ligeså mener, at sproget former den sociale virkelighed og også kan skabe betingelser for en fysisk manifestation af de værdier, der bliver udtrykt

symbolsk. Žižek fokuserer på symbolsk vold som en indgroet del af samfundet; som noget strukturelt, der er med til at skabe forskelle og opdele samfundsgrupper (Žižek, 2008). Herunder siger han, at symbolsk vold kan være med til at skabe en 'Other', hvilket vil sige at positionere en identitet som anderledes og fremmedgøre den. Ved for eksempel at omtale en samfundsgruppe som unormal eller knytte den sammen med negativ opførsel, som jeg gav et eksempel på ovenfor, skaber man en opdelt 'os og dem'-forståelse. På denne måde kan man reducere bestemte grupper i samfundet til ikke at blive betragtet som mennesker på lige fod med andre og altså udøve symbolsk vold mod deres sociale status (Žižek, 2008).

Symbolsk udslettelse

I forlængelse heraf vil jeg knytte begrebet symbolic annihilation. Det lægger sig op ad symbolsk vold i sit fokus på kommunikativ magtudøvelse, men fokuserer på graden af repræsentation i højere grad end på indholdet af repræsentationen. Symbolic annihilation oprinder hos Gerbner (1972) og kan oversættes til dansk med symbolsk udslettelse. Begrebet dækker over mangel på repræsentation i medierne og relaterer sig til behandlingen af udsatte grupper i samfundet. Hvis en gruppe mennesker enten er underrepræsenteret eller der helt er et fravær af repræsentation i medierne, kan det ses som at eksistensen af denne gruppe ikke anerkendes (Gerbner, 1972). Repræsentation af en gruppeidentitet signalerer identitetens sociale eksistens, og mangel på tilstedeværelse medfører en usynliggørelse af den. Ved at misrepræsentere en gruppe, eksempelvis gennem stereotyper og endimensionelle repræsentationer, er man også med til at skjule deres faktiske eksistens, idet man fordrejer forståelsen af dem og derigennem udsletter deres faktiske eksistens (Gerbner & Gross, 1976).

Strukturel diskrimination

De handlinger, som symbolsk vold og symbolsk udslettelse indebærer, ser jeg som en form for strukturel diskrimination - et begreb som blandt andre Skadegård Thorsen (2014) har bidraget til forståelsen af. Skadegård Thorsen forstår strukturel diskrimination som en slags subtil diskrimination, der ofte finder sted i hverdagshandlinger og kan være udfordrende at gribe fat i (Skadegård Thorsen, 2014). Denne type diskrimination befinder sig så at sige i en gråzone mellem det implicitte og eksplicitte, men er en magtudøvelse med undertrykkende implikationer. Den er

abstrakt i den forstand, at den ikke vil blive betegnet som formel diskrimination, men alligevel kan have en lignende effekt (Skadegård Thorsen, 2014). Strukturelt diskriminerende praksisser ligger til grund for andre former for diskrimination, herunder institutionaliseret diskrimination, det vil sige diskrimination som en del af en formaliseret praksis såsom lovgivning, og direkte diskrimination som for eksempel at blive nægtet adgang til en natklub (Skadegård Thorsen, 2014).

Den strukturelle diskrimination kommer til udtryk gennem kommunikation af bestemte antagelser, generaliseringer og forventninger, hvormed der sker en negativ forskelsbehandling af minoritetsgrupper (Skadegård Thorsen, 2014). Minoritet forstås her som "en gruppe (uanset størrelse), der ikke nyder adgang på lige fod med majoriteten (den eller de dominerende grupper) til magt, privilegier og status i de sociale, økonomiske og politiske sfærer" (Skadegård Thorsen, 2014, s. 171). En minoritetsgruppe er altså ikke nødvendigvis lig med et mindre antal medlemmer end majoritetsgruppen, men minoriteten besidder ikke samme magtposition som majoriteten. Der kan som strukturel diskrimination eksempelvis være tale om ytringer, der gør mennesker endimensionelle eller fremmedgør dem, altså konstruerer en andethed hos dem i stil med idéen om 'Other'. Ved at fremstille nogens identitet på en ensidig måde og sætte folk i en position, der afviger fra normen, er man med til at marginalisere den pågældende gruppe (Skadegård Thorsen, 2014). Hvad end man vil det eller ej, viderefører man herigennem samfundets magtdynamikker, og der opstår en symbolsk udelukkelse af fællesskabet, som også kan medføre virkelig social eksklusion.

Strukturel diskrimination er mange gange utilsigtet, især fordi den i høj grad er indlejret i normer og vaner såsom alment anvendt sprogbrug (Skadegård Thorsen, 2014). Men det centrale her er heller ikke intentionen bag handlingen. Det, der afgør om noget er diskrimination, er handlingen i sig selv og effekten af den handling. Man kan sagtens diskriminere uden at have den intention og uden at besidde den holdning eller opfattelse, man formår at kommunikere (Skadegård Thorsen, 2014). Et vigtigt aspekt af strukturel diskrimination er netop også, at det kan opfattes som normalt og føles helt naturligt. Derfor kan man sagtens have gode hensigter, men alligevel komme til at diskriminere, selv hvis man endda har det stik modsatte formål. En handling kan derfor også være svær at identificere og tale om som strukturel diskrimination, fordi den fremstår neutral i situationen (Skadegård Thorsen, 2014).

Mikroaggressioner

Dette leder mig videre til at tale om mikroaggressioner. Mikroaggressioner afspejler ligeledes attituder omkring eksklusion og inklusion samt overlegenhed og underlegenhed i forhold til forskellige samfundsgrupper. Begrebet er oprindeligt introduceret af Pierce, Carew, Pierce-Gonzales & Willis (1978) i forbindelse med race, hvor det blev brugt om subtile fornærmelser af sorte amerikanere, men benyttes i dag også om andre områder såsom køn og seksualitet. Sue (2010b) definerer det således:

Microaggressions are the everyday verbal, nonverbal, and environmental slights, snubs, or insults, whether intentional or unintentional, that communicate hostile, derogatory, or negative messages to target persons based solely on their marginalized group membership. (...) In many cases, these hidden messages may invalidate the group identity or experiential reality of target persons, demean them on a personal or group level, communicate they are lesser human beings, suggest they do not belong with the majority group, threaten and intimidate, or relegate them to inferior status or treatment. (Sue, 2010b, s. 3)

Opsummerende sagt er der tale om mere eller mindre skjulte beskeder, der indirekte er fjendtlige, nedladende og negative over for en minoritetsgruppe. De afspejler undertrykkende verdensopfattelser, der fostrer marginalisering (Sue, 2010b). Sue mener, i stil med forklaringen af symbolsk vold og symbolsk udslettelse jeg gav tidligere, at når en gruppe på denne måde bliver kommunikativt placeret på yderkanten af samfundet, er der tale om en fratagelse af deres fulde menneskelighed (Sue, 2010b).

Sue har yderligere opdelt mikroaggressioner i tre kategorier, som på engelsk hedder microassaults, microinsults og microinvalidations. Microassaults vil jeg på dansk kalde mikroangreb, og det dækker over bevidste tilsvininger eller diskrimination af minoriteter med det formål at såre dem. Personen, der udfører mikroangrebet, er klar over, at han eller hun besidder den opfattelse, der udtrykkes, og handler med vilje på baggrund heraf (Sue, 2010a). Microinsults vil jeg på dansk kalde mikrofornærmelser, og de indtræffer på et mere ubevidst grundlag hos udøveren. Det er tale eller handlinger, der nedgør eller er ufølsomme over for en gruppeidentitet. De kan være udført med en neutral eller positiv hensigt, men der ligger alligevel en fornærmelse i det, der udtrykkes (Sue,

2010a). Microinvalidations vil jeg på dansk kalde mikrounderkendelser, og her er der tale om tilfælde, hvor oplevelsen af at blive påvirket af en mikroaggression ikke anerkendes, eller at ansvaret for at have foretaget en mikroaggression fralægges af udøveren. Medlemmer af en gruppe får her at vide, enten eksplicit eller gennem mere diskrete signaler, at deres følelse af at blive set ned på og udelukket fra fællesskabet ikke er rigtig. Det kan både ske bevidst og ubevidst. Bliver der kommunikeret på en sådan måde, at minoritetsgruppens problemer ignoreres, for eksempel ved at forskelle i privilegier udviskes, også selvom det er med en god intention, er det en mikrounderkendelse (Sue, 2010a).

Mikroaggressioner forekommer hyppigt og kan virke uskyldige og harmløse, men flere undersøgelser påpeger, at de er skadelige for marginaliserede gruppers psykologiske velbefindende og deres livskvalitet (Sue, 2010b). De påvirker dertil ikke kun folk i den minoritetsgruppe, der rammes, men også folk i majoritetsgrupper, fordi den opfattelse en mikroaggression udtrykker kan have indflydelse på personens verdensopfattelse. Dette kan medføre, at personen med en majoritetsidentitet viderefører den opfattelse, der bliver kommunikeret gennem en mikroaggression, og det kan påvirke folk til at handle direkte diskriminerende over for udsatte grupper (Sue, 2010a). Således er mikroaggressioner også en del af den strukturelle diskrimination, jeg omtalte før, og kan medføre forskelsbehandling i samfundet (Skadegård Thorsen, 2014).

Inden for feltet heteronormativitet er et typisk eksempel på en mikroaggression, at noget omtales som 'bøsset', hvor ordet 'bøsset' har en negativ konnotation. Dette kommunikerer, intentionelt eller ej, at det at være bøsse, eller have kvaliteter som bøsser har, er uønskværdigt (Sue, 2010b). Et andet eksempel er, at et homoseksuelt par, som holder i hånd i offentligheden, får at vide, at de ikke skal skilte med deres seksualitet i offentligheden. Denne opfordring kommunikerer, at homoseksuel kærlighed adskiller sig fra heteroseksuel kærlighed, idet et heteroseksuelt par ikke ville få samme besked, samt at homoseksuel kærlighed er stødende (Sue, 2010b).

Nadal, Rivera og Corpus (2010) har opstillet en klassificering af mikroaggressioner specifikt rettet mod lesbiske, bøsser, biseksuelle og transkønnede. De identificerer følgende ni typer, som jeg valgte at trække på analytisk i mit eget forsøg på at identificere mikroaggressioners manifestationer (oversat til dansk af mig):

- 1) Heterosexistisk sprogbrug - nedsættende ord og vendinger omkring homoseksuelle og homoseksualitet.
- 2) Positiv anerkendelse af heteronormativ kultur eller opførsel - når folk opfordres til at opføre sig i

overensstemmelse med heteronormative perspektiver på, hvad der er godt, såsom at kvinder skal være feminine, og at kvinder skal finde sammen med mænd.

3) Antagelser om universelle LGBT-oplevelser - når nogen antager, at alle LGBT-personer er ens eller ser verden på samme måde, eksempelvis at alle bøsser er feminine.

4) At gøre identiteten eksotisk - eksempelvis når LGBT-personer behandles som ensidige objekter med stereotype roller.

5) Ubehag ved eller misbilligelse af LGBT-oplevelser - når LGBT-personer behandles med manglende respekt og udsættes for kritik, herunder når de bliver mødt med dømmende blikke.

6) Benægtelse af samfundets heterosexisme - når folk benægter at heterosexisme og homofobi eksisterer og i stedet siger, at det kun foregår i LGBT-personers egne hoveder.

7) Kommunikation om identiteten som en sygdom eller abnormalitet - eksempelvis når LGBT-personer bliver overseksualiseret eller opfattet som om de tager del i moralsk forkastelig opførsel, såsom at være tiltrukket af alle og enhver samt at have masser af ubeskyttet sex.

8) Benægtelse af individuel heterosexisme - når folk benægter at de selv har fordomme mod LGBT-personer.

9) Mikroaggressioner i omverdenen - når der i den måde samfundet er indrettet på kan spores mikroaggressioner. (Nadal et al., 2010)

Nadal et al. (2011) har desuden tilføjet typen 'Angreb og truende opførsel', som jeg her vil kalde nummer 10. Denne type indebærer, som navnet antyder, direkte kommunikeret foragt for gruppeidentiteten gennem for eksempel tilråb og fornærmelser. Dertil har Platt og Lenzen (2013) bidraget med yderligere to typer. Den ene er 'Mikroaggressioner som humor', hvor mikroaggressionen leveres på en humoristisk måde, eksempelvis gennem en joke eller på anden vis for at lette stemningen. Det ser jeg dog snarere som en måde, mikroaggressioner kan komme til udtryk på frem for en bestemt type mikroaggression i sig selv. For eksempel kan man udtrykke type 3 - en antagelse om, at alle LGBT-personer oplever verden ens - på en sjov måde, hvorved disse kategorier vil overlappes. Derfor har jeg ikke inkluderet 'Mikroaggressioner som humor' i ovenstående liste, jeg gik ud fra i analysen af min empiri. Den anden type Platt og Lenzen fremsætter er 'Underseksualisering', og denne type har jeg tilføjet som nummer 11 på listen. Underseksualisering finder sted, når folk ikke anerkender det ellers meget centrale aspekt af det at være bøsse, lesbisk eller biseksuel, at man er tiltrukket af sit eget køn (Platt & Lenzen, 2013). Det vil eksempelvis være tilfældet, når en forælder, der ellers har accepteret sin biseksuelle datters seksualitet, alligevel reagerer med overraskelse eller ubehag, den dag datteren tager en pigekæreste med hjem, fordi forælderen indtil da havde ignoreret den mulighed, at datteren reelt set kunne få et forhold til en af

samme køn. Jeg ser også dette eksemplificeret ved, at personkarakteristika, der typisk forbindes med bøsser, såsom at være festlig og farverig bringes i fokus, mens deres intime forhold ikke berøres i en kontekst, hvor det ellers virker relevant.

Som beskrevet ovenfor har jeg inddraget forskellige teoretikers opdelinger af og tilføjelser om mikroaggressioner og kombineret dem på en måde, som jeg vurderede udgjorde et tilfredsstillende grundlag at forsøge at identificere forskellige slags mikroaggressioner ud fra i min egen undersøgelse. Der eksisterer imidlertid meget andet litteratur om mikroaggressioner over for marginaliserede seksuelle orienteringer. For en grundig gennemgang af studier på området vil jeg henvise til Nadal, Whitman, Davis, Erazo & Davidoff (2016), som vurderer 35 undersøgelses styrker og svagheder. En stor del af andre undersøgelser fokuserer dog på, i hvilke områder af samfundet mikroaggressioner mod LGBT-identiteter kan opleves (Francis & Reygan, 2016; Kimber & Delgado-Romero, 2011), hvordan mikroaggressionerne påvirker de ramte grupper (Nadal et al., 2011; Wright & Wegner, 2012) samt mikroaggressioner, der rammer en kombination af LGBT-identiteter med andre gruppeidentiteter (Nadal, Davidoff, Davis, Wong, Marshall & McKenzie, 2015). Disse perspektiver er overvejende ikke relevante at tage med i min undersøgelse, da jeg udelukkende beskæftiger mig med hvilke typer af mikroaggressioner omkring homoseksualitet, der forekommer, og hvordan de kan tolkes.

På området eksisterer der også en række kritiske input, og det vil jeg kort berøre. En grundlæggende kritik, som jeg også mener vil kunne rettes mod de andre begreber inden for mikrodiskrimination, jeg har omtalt, kan opsummeres med, at et fokus på mikroaggressioner - såvel som symbolsk vold, symbolsk udslettelse og strukturel diskrimination i mine øjne - er overdrevent og blot distraherer fra virkelig og mere alvorlig diskrimination. Forskning viser dog, at mikroaggressioner faktisk er mere skadelige end eksplicite og utvetydige former for handlinger, netop fordi de finder sted i det skjulte og derfor nemmere kan affejes og ignoreres samt være sværere at håndtere (Sue, 2010b). Derfor mener jeg, dette teoretiske felt har sin berettigelse.

Et andet kritikpunkt går på, at der ofte ikke er tilstrækkeligt belæg for at kalde noget en mikroaggression. Eksempelvis mener Lilienfeld (2017), at bestemmelsen af hvad der er en mikroaggression er for subjektiv, og at det er for nemt at fejltolke noget som et udtryk for en nedsættende opfattelse. Jeg har i min analyse som tidligere forklaret fokus på selve handlingen, og hvad den kommunikerer, da det som sagt er det, der er det væsentlige i, hvordan kommunikationen påvirker folk i denne sammenhæng. Man kan som beskrevet godt kommunikere en nedsættende opfattelse, selvom man ikke besidder den. Derfor mener jeg, at min anvendelse af mikroaggressioner

- samt symbolsk vold, symbolsk udslettelse og strukturel diskrimination - som analyseværktøjer kan retfærdiggøres. Jeg åbner dog i specialets afsnit 5 op for en diskussion omkring det vanskelige i at identificere mikrodiskrimination og vigtigheden i at formulere sine iagttagelser nuanceret og velovervejet. Lilienfeld siger endvidere, at der ikke er belæg for, at alle medlemmer af en minoritetsgruppe vil blive påvirket af mikroaggressioner på samme måde (Lilienfeld, 2017). Til det vil jeg sige, at hvis bare en del af minoritetsgruppen kan opleve noget som en mikroaggression, eller mikrodiskrimination, og blive negativt påvirket, så mener jeg det er værd at fremhæve, og at vi som samfund bør være åbne for at tage en debat omkring situationen. Et yderligere forsvar gives af Sue, Capodilupo, Nadal og Torino (2008), der som reaktion på en sådan kritik stiller spørgsmålet: "If you want to understand oppression, do you ask the oppressor or the oppressed?" (Sue, Capodilupo, Nadal & Torino, 2008, s. 279).

3. METODE

3.1 EMPIRISK METODE

Specialets empiri består af forskellige kommunikationsprodukter i form af danskproducerede tv-programmer målrettet børn, som er tilgængelige via streamingtjenester. I lokaliseringen af data, der svarede til disse kriterier, besøgte jeg følgende kendte streamingplatforme, som enten er danske eller tilgængelige i Danmark: DR Ultra, DR Ramasjang, TV2 Play, Dplay, Viaplay, HBO Nordic og Netflix. De eneste platforme, hvor jeg fandt danskproducerede programmer til børn, var på DR Ultra, DR Ramasjang og TV2 Play. Disse tre streamingtjenester er tilfældigvis ekstrainteressante at se på i undersøgelsen af repræsentation, da DR og TV2 er public service-udbydere. Som public service-udbydere er deres formål blandt andet at "afspejle mangfoldigheden af kultur, livsopfattelse og levevilkår, der er i de forskellige rigsdele" (Kulturministeriet, 2014, s. 3). Dermed må DR og TV2 i kraft af deres eksistensgrundlag siges at besidde et ansvar om at inkludere et alsidigt udsnit af diverse samfundsgrupper, heriblandt folk med en anden seksuel orientering end heteroseksualitet, i deres programindhold. DR Ultra og DR Ramasjang har udelukkende børn som målgruppe, hvor DR Ultra sigter efter at ramme børn i alderen 7-12, mens DR Ramasjangs indhold er rettet mod børn i alderen 3-6 (Dohrmann, 2014). TV2 Play har en sektion kaldet "Børn", hvor programmernes målgruppe spænder over aldersgruppen 1-12 år (TV2 Play, n.d.). På alle tre streamingtjenester er der både danskproduceret børne-tv og udenlandske børneprogrammer. Det er således kun nogle af programmerne på hver tjeneste, der falder ind under kriterierne for min empiri. Hvis jeg var i tvivl om, hvorvidt et program var danskproduceret eller ej, fandt jeg producentens navn i rulleteksterne til sidst i et afsnit eller i den skriftlige beskrivelse af programmet. Blandt egenproduktionerne findes der både animeret indhold og programmer med rigtige mennesker, og der er en blanding af fiktion og mere faktapræget og dokumentarisk indhold.

Jeg valgte at benytte programmer fra disse tre streamingtjenester, som jeg så i perioden februar til maj 2017. I min udvælgelse af programmer til analyse sørgede jeg for at inkludere programmer som indeholdt animation, virkelighed, fiktion og fakta, så jeg fik berørt alle fire parametre. Det skal dog bemærkes, at der var markant færre animerede egenproduktioner. Min samplingsstrategi bestod desuden i både at vælge programmer, herunder afsnit af programmer, der ud fra titlen på programmet eller afsnittet lod til at omhandle kærlighed, følelser og puberteten, og programmer samt afsnit af programmer, der ikke ud fra titlen eller konceptet lod til at omhandle disse emner

direkte. Det gjorde jeg for at kunne undersøge data, hvor seksuel orientering har stor sandsynlighed for at være aktuelt, og hvor seksuel orientering har mindre sandsynlighed for at blive bragt op. Dette valg er foretaget ud fra den betragtning, at heteronormativ mikrodiskrimination kan være til stede både i situationer, hvor de nævnte temaer er meget fremtrædende, såvel som situationer hvor temaerne ikke er i fokus. Et eksempel på indhold, hvor temaerne på forhånd virkede fremtrædende, er programmet *Pubertetsguiden* (Program B), som netop omhandler puberteten og herunder følelser og kærlighed. Et eksempel på indhold, hvor temaerne ikke lod til at være centrale, er programmet *Flying Superkids - et show bliver til!* (Program Y), der omhandler gymnastik. Som det fremgår af oversigten over hvilke programmer jeg har set, som findes i Bilag 1, har jeg set flere programmer og afsnit fra DR Ultra og DR Ramasjang end fra TV2 Play. Dette skyldes at det danskproducerede programudvalg var en hel del større på DR Ultra og DR Ramasjang, hvorved jeg fandt flere programmer her, som var relevante at undersøge.

Derudover har min samplingsstrategi været mindre systematisk, idet jeg af nogle programmer har set mange afsnit, mens jeg af andre programmer har set få afsnit. Årsagen til at jeg har set mange afsnit af et program kan have været, at jeg ud fra programmets overordnede koncept eller afsnittenes titler vurderede, at det kunne være relevante at se nærmere på flere afsnit, hvis det fremgik at der var fokus på temaerne kærlighed, følelser og puberteten. Hvis et program har mange afsnit, kan det også være en faktor, der har gjort, at jeg fandt det relevant at se et større udsnit af disse afsnit.

Eksempelvis har programmet *Klassen* (Program F) over 100 afsnit, og mange af dem har titler såsom "Seksualundervisning" (Program F, afsnit 86) og "Venner eller kæresten?" (Program F, afsnit 91).

Omvendt har jeg kun set få afsnit af nogle programmer, fordi jeg efter at have set disse afsnit vurderede, at der nok ikke ville være noget at komme efter ved at se videre, hvorved det var en bedre udnyttelse af min tid at tage fat på et andet program. Det var eksempelvis tilfældet med programmet *Det kongelige spektakel* (Program O). Men jeg er ikke gået frem efter nogen fuldstændig struktureret fremgangsmåde i dette henseende, hverken i forhold til hvilke eller hvor mange programmer eller afsnit af programmer jeg ønskede at analysere.

I kraft af dette kan min samplingsstrategi siges at være præget af et vist element af tilfældighed, og det er meget muligt, at jeg har overset tilfælde af heteronormativ mikrodiskrimination i streamingtjenesternes danskproducerede udbud, fordi jeg ikke har set netop de programmer eller afsnit, hvor det var til stede. Heri kan siges at ligge et usikkerhedsmoment i forhold til, hvor udførlig en besvarelse af undersøgelsesspørgsmålet, analysematerialet kan bidrage til. Således kan der ikke med stor sikkerhed generaliseres på baggrund af min analyse. Dog oplevede jeg i min

databehandling med tiden et mætningspunkt i nye indsigter, hvorved jeg finder det analyserede indhold tilstrækkeligt at fremsætte en samlet tolkning på baggrund af. Det er imidlertid vigtigt at huske på, at min undersøgelse kun beskæftiger sig med den del af børneprogrammerne, der er danskproducerede, og ikke de udenlandske, som også er tilgængelige på streamingtjenesterne. Dermed kan mit analyseresultat ikke siges at give et billede af hele indholdet for børn på de udvalgte streamingtjenester, kun det danskproducerede. Desuden bliver der løbende skiftet ud i programudbuddet, hvorved nogle programmer fjernes fra streamingtjenesterne, og andre tilføjes, i hvert fald på DR Ultra og DR Ramasjang, hvor programmernes tilgængelighed er tidsbegrænset. Derfor skal mit analyseresultat i en vis grad ses som et øjebliksbillede, der ikke nødvendigvis kan konkluderes repræsentativt om i en bredere sammenhæng. Det er dog heller ikke formålet med min vidensproduktion.

Ovenstående påvirker samtidig reproducerbarheden af min undersøgelse. Hvis andre forskere gik frem efter en lignende ustruktureret metode, ville de meget muligt kunne komme til at vælge at se nogle af de afsnit eller programmer, som jeg ikke har set, og derved potentielt nå frem til et andet resultat. For at undgå denne usikkerhed kan forskerne benytte listen i Bilag 1 over de alle de programmer og afsnit, jeg har set, så de er sikre på, der måles på de samme afsnit og programmer. Det er dog ikke sikkert, de kan udføre en analyse af det eksakte indhold, jeg har analyseret, hvis programmerne ikke er tilgængelige på DR Ultra, DR Ramasjang og TV2 Play i fremtiden. I så fald skal disse forskere finde programmerne andre steder, og lykkes det, er det naturligvis muligt at foretage en undersøgelse af dem. I den situation er det dog ikke udvalget hos de tre streamingtjenester på det pågældende tidspunkt, der behandles. Det vil sige, at det i sådan et tilfælde er muligt at undersøge de samme programmer og afsnit, som jeg har gjort, men det vil ikke være en undersøgelse af DR Ultra, DR Ramasjang og TV2 Play, der bliver gentaget, fordi det ikke længere er en analyse af det eksisterende indhold på disse platforme, der udføres. Der kan ligeledes også være kommet nye programmer til på platformene. Dermed kan man sige, at undersøgelsen ikke med sikkerhed kan reproducere på samme empiriske grundlag i fremtiden, men det er forudsætningerne for den empiri, jeg benytter.

3.2 ANALYSEDESIGN

Problemformuleringens spørgsmål bliver besvaret ved hjælp af hermeneutisk tekstanalyse. Jeg har med andre ord til hensigt at skabe en dybere forståelse for problemstillingen og dens kompleksitet

gennem den kvalitative metode tekstfortolkning (Berg, 2000). I min indledende behandling af empirien så jeg skiftevis programmer fra de tre streamingtjenester og noterede ned, hver gang jeg observerede tilfælde af verbale og skriftlige ytringer, grafiske elementer og lyd, tilstedeværelse af personer eller karakterer samt handlinger fra de medvirkende eller fra producentens side, jeg instinktivt oplevede som heteronormative, eller som blot havde indhold relateret til kærlighed og seksuel tiltrækning. Det kunne eksempelvis være, hver eneste gang et kærestepar blev vist på skærmen, eller når nogen talte om af at føle sig tiltrukket af en anden person, men også på et mere overordnet plan, hvis der et helt afsnit gennem var fokus på to personer, som var romantisk involverede. Andre eksempler inkluderer, når ord relateret til seksuel orientering såsom ordet 'bøsset' blev benyttet, situationer hvor to personer havde intim kontakt, tilfælde hvor kærlighed blev illustreret grafisk og tilstedeværelsen af karakterer, hvis seksuelle orientering er kendt. Således havde jeg ikke et bestemt kodningsskema, jeg gik frem efter, men forsøgte at have alle sanser åbne og notere løs med den indstilling hellere at tage noter, som senere viste sig ikke at være relevante, end ikke at tage nok noter og dermed risikere gå glip af relevante indsigter. Efterfølgende sammenholdt jeg mine observationer med de teoretiske begreber om mikrodiskrimination og udfoldede tilstedeværelsen af mikrodiskriminerende facetter fra observationerne i en reel analyse.

Denne metode bidrager til, at reproducerbarheden af undersøgelsen lider, for når der ikke er nogen bestemte guidelines at gå frem efter i databehandlingen, eksisterer der også her et element af tilfældighed og subjektiv indflydelse på resultatet. Det er dog vanskeligt at operationalisere de udvalgte teorier på mere konkret vis og altså gøre heteronormativ mikrodiskrimination målbar på en mere struktureret måde. Teorierne hjælper med at give mig et blik for at kigge efter underliggende betydninger, men de er i udgangspunktet af redegørende og forklarende karakter og således ikke skabt til at analysere med. Desuden findes der ikke nogen begrænsninger på, hvordan heteronormativitet og mikrodiskrimination kan komme til udtryk. Jeg kunne altså ikke benytte en bestemt prædefineret metodisk pipette til at opsamle mikrodiskriminerende indhold i empirien og måtte derfor foretage en konstant igangværende vurdering af indholdet i hvert afsnit af hvert program jeg så. Jeg mener dog samtidig, at jeg derved måler det, jeg har til hensigt at måle, da jeg ikke lader mig begrænse i mit fokus og altså tager højde for alle kommunikative manifestationer af mikrodiskrimination. Det styrker undersøgelsens gyldighed. Det er imidlertid stadig muligt, at andre vil kunne finde flere tilfælde af mikrodiskrimination end mig i samme materiale, hvorved det at have flere øjne med i analysearbejdet på sin vis ville styrke reliabiliteten.

I forlængelse heraf må det påpeges, at min subjektivitet er en faktor, der kan have haft indflydelse på, hvad jeg er nået frem til. Det er et generelt kendetegn ved kvalitative undersøgelser, at subjektivitet spiller ind på resultatet mere end ved kvantitative undersøgelser (Berg, 2000). Allerede i mine indledende noter indgik der for eksempel tolkninger omkring, hvilke situationer der kan betegnes som intim kontakt, og hvad bestemte grafiske elementer på skærmen symboliserer. Beslutningen om hvad der skulle noteres var dertil influeret af min egen opfattelse omkring, hvad der har at gøre med romantisk og seksuel tiltrækning. I selve analysen kommer jeg eksempelvis med tolkninger af, hvorvidt det er relevant at inkludere homoseksualitet i bestemte sammenhænge, i forbindelse med tolkninger omkring mikrodiskrimination, og det er ikke et forhold, som kan afgøres objektivt. Jeg forsøger dog gennem analysen at åbne op for andre mulige tolkninger og gøre det klart, hvad jeg baserer mine tolkninger på. Således er jeg opmærksom på, at alle situationers betydning ikke kan siges at være entydig, og jeg forholder mig løbende eksplicit til dette ved at gennemgå, hvordan situationerne kan blive modtaget forskelligt. Fordelen ved at arbejde kvalitativt er netop også, at jeg har mulighed for at nuancere og beskrive mine observationer i detaljer (Berg, 2000).

Jeg er selv homoseksuel, og dermed falder jeg inden for netop den samfundsgruppe, jeg undersøger kommunikationen omkring. Jeg kan ikke sige mig fri for at have et personligt engagement i sagen, og jeg er gået ind til undersøgelsen med erfaringer om mikrodiskrimination fra mit eget liv. I kraft af dette har jeg haft en bestemt forforståelse vedrørende emnet, som kan have påvirket min læsning af empirien (Gadamer, 1999). I min anvendelse af teorier har jeg været bevidst om dette og aktivt forsøgt at forholde mig til min data udelukkende på baggrund af de perspektiver, der er udtrykt i teorierne, så konklusionen ikke blev styret af mine private holdninger. Mine tidligere oplevelser med heteronormativitet og den position jeg anskuer verden fra kan dog også ses som befordrende for min evne til at analysere præcist og bredtfaende. At jeg selv er homoseksuel kan betyde, at jeg er mere sensitiv over for mikrodiskrimination og dermed skarpere til at opfange de subtile måder, mikrodiskrimination kommer til udtryk på (Sue, 2010a). Omvendt kan det også have bevirket, at jeg ikke har bemærket dele af mikrodiskriminationen, fordi jeg er så vant til den og dermed er blevet delvist immun over for dens tilstedeværelse, men det samme ville være tilfældet for en heteroseksuel forsker.

Endvidere kan min subjektivitet som ikke bare homoseksuel, men fordi jeg er et menneske, der befinder sig i og har erfaring med den danske kultur, også ses som noget positivt og ligefrem en nødvendighed, da jeg kender samfundskonteksten og som følge heraf er i stand til at indtænke samfundskonteksten, når jeg benytter teorierne. Hvis jeg ikke kunne indtænke min kulturelle viden i

de tolkninger, jeg foretager, ville jeg ikke kunne anvende teorierne fyldestgørende. For at parafrasere Hall (1997) på en lidt firkantet måde, så består kultur af betydninger, som mennesker i samme kultur deler, idet vi ser verden fra samme udgangspunkt, og derfor forstår kulturens medlemmer hinandens kommunikation om synspunkter og følelser. Min evne til at afkode de symboler og signaler, der sendes i de analyserede programmer, og få dem til at give mening afhænger altså af, at jeg kan sætte dem i relation til omverdenen og den kultur, de indgår i. I et hermeneutisk perspektiv er det også en betingelse for tolkningen af en tekst, at jeg i kraft af min historicitet er bekendt med betydninger, som jeg kan forstå teksten ud fra (Gadamer, 1999).

I forbindelse med tolkninger omkring, hvornår noget kan siges at være diskriminerende over for homoseksuelle, har jeg truffet et valg om kun at inkludere observationer relateret til det romantiske og seksuelle aspekt af at være homoseksuel. Man kan argumentere for, at der i samfundets kollektive bevidsthed eksisterer en korrelation mellem seksuelle orienteringer og bestemte køns karakteristika, heriblandt at bøsser er feminine og lesbiske er maskuline. Ligeledes vil det ikke være forkert at sige, at mange bøsser og lesbiske oplever sig selv som henholdsvis mere feminine og maskuline end deres heteroseksuelle kønsfæller, når det kommer til interesser, udseende, opførsel med mere. Dette aspekt af den homoseksuelle identitet kunne det dermed være relevant at have med i anskuelser af, hvordan der kommunikerer om homoseksualitet, og der er flere situationer i min empiri, hvori der kan spores en nedsættende holdning til eksempelvis mænd, der er feminine.

Eksempelvis bliver der i programmet *101 ting jeg ville ønske, jeg havde vidst, da jeg var teenager* udtalt af to medvirkende, at det ikke er fedt at gå til ridning og dans som dreng (Program A, afsnit 1, 13:17-13:40), og i et andet afsnit fortæller en mand, at han som barn havde et 'piget' værelse, hvorefter man kan tolke, at der bliver gjort grin med dette faktum (Program A, afsnit 8, 09:00-09:08). Jeg har fravalgt at analysere på sådanne situationer, fordi det udgør en for stor usikkerhedsfaktor. For det første vil jeg have svært ved sige om nedladende udtalelser rettet mod køns karakteristika, at de specifikt rammer homoseksuelle, idet det lige så godt kan være heteroseksuelle, der besidder dem og dermed bliver lige så ramt. For det andet vil jeg ikke selv kunne klassificere identitetsmarkører hos medvirkende i programmerne som associeret med bøsser og lesbiske uden at gøre dette ud fra en heteronormativ optik. Jeg kan ikke sige, at en karakter opfører sig 'bøsset' eller ligner en lesbisk, uden selv at indtage et stereotypt perspektiv omkring karakteristika ved homoseksuelle. Derfor analyserer jeg ikke på dette.

3.3 TEORETISK OG VIDENSKABSTEORETISK TILGANG

Som det fremgår af specialets afsnit 2.1, trækker jeg på teori om mikroaggressioner, symbolsk udslettelse, symbolsk vold og strukturel diskrimination i min besvarelse af problemformuleringen. Disse teorier beskæftiger sig alle med subtile former for kommunikativ dominans og udelukkelse fra fællesskabet, og jeg formodede derfor at de kunne være brugbare i forsøget på at få hidtil ubemærkede marginaliserende elementer frem. Jeg havde således på forhånd udvalgt teorier, som jeg anskuede min empiri med, hvilket vil sige at jeg havde en deduktiv tilgang i undersøgelsen (Berg, 2000). Jeg er ikke ude efter at give en rig beskrivelse min data, men fokuserer kun på et bestemt aspekt af empirien i relation til mit undersøgelsesspørgsmål, nemlig heteronormativt mikrodiskriminerende elementer. Som led i min anvendelse af teorierne omtaler jeg repræsentation og fremhæver indimellem, når homoseksualitet er til stede, eksempelvis som underbyggelse i argumentet om, at producenten har intentioner om at være inkluderende, men alligevel formår det modsatte. Jeg fokuserer dog ikke direkte på at identificere tilfælde af positiv repræsentation, da mit fokus er på at måle undertrykkende implikationer. Formålet er at sætte fokus på tilfælde af mikrodiskrimination, og de valgte teorier giver mig et sprog at tale om dette med.

Hvad teorierne indebærer, har jeg tidligere beskrevet, men jeg vil kort redegøre for, hvordan jeg bruger dem, hvad de hver især bidrager med i analysen, og hvordan de spiller sammen. Teori om mikroaggressioner bruger jeg til at stille skarpt på hvad konkrete handlinger kommunikerer om homoseksualitet, men jeg anvender også teorien lidt mere abstrakt, idet jeg både benytter den om enkeltpersoners handlinger i programmerne og om producentens beslutninger omkring indholdet i programmerne, eksempelvis omkring klipning og redigering. Jeg har valgt at trække på de 11 konkrete typer af mikroaggressioner, jeg gennemgik i afsnit 2.1, for at have et klarere blik for, hvordan mikroaggressioner kan se ud. Det har givet mig bedre betingelser for at identificere dem og en lidt mere systematisk tilgang, selvom det dog ikke er lykkedes mig at påpege så mange forskellige typer.

Hvor teori om mikroaggressioner beskæftiger sig med arten af kommunikativ overlegenhed og underlegenhed, forholder teori om symbolsk udslettelse sig til graden af udelukkelse fra fællesskabet. Nærmere bestemt bruger jeg denne teori til at beskrive på hvilke måder, man kan sige samfundsgruppen homoseksuelle bliver overset ved at være fraværende i bestemte sammenhænge. I mine overvejelser om symbolsk udslettelse sammenholder jeg tilstedeværelsen af homoseksualitet med heteroseksualitet i bestemte sammenhænge samt overordnet set, og det indebærer både fysisk

tilstedeværelse af personer, der er homoseksuelle og heteroseksuelle, og omtale af samt på anden vis kommunikation vedrørende at være tiltrukket af andre. En seksuel orientering opfatter jeg således som værende til stede, når dens eksistens anerkendes ved at blive repræsenteret eller italesat implicit eller eksplicit. Min anvendelse af teori om symbolsk udslettelse har en kvantitativ karakter, idet jeg forholder mig til hvor ofte homoseksualitet optræder, men der indgår heri også et kvalitativt element, da jeg som beskrevet i nogle tilfælde fortolker, hvad der konstituerer tilstedeværelsen af homoseksualitet, og dermed analyserer latent indhold (Eskjær & Helles, 2015).

Teori om symbolsk vold bruges i analysen om situationer, der ikke bliver forklaret fyldestgørende med teori om mikroaggressioner og symbolsk udslettelse. Symbolsk vold dækker her andre måder at udøve kommunikativ dominans og reducere homoseksuelles sociale status, eksempelvis hvilke emner der bringes op til diskussion, og hvordan rammerne for diskussionen er. Det centrale aspekt jeg drager nytte af fra teorien om symbolsk vold er, hvordan manifestationen af samfundets magtdynamikker i programmerne bidrager til at fremmedgøre homoseksuelle ved at skabe skel mellem denne gruppe og heteroseksuelle. Min brug af teori om strukturel diskrimination overlapper på nogle punkter med både teorierne om mikroaggressioner, symbolsk udslettelse og symbolsk vold, men hjælper mig også med at sætte en ramme omkring disse teorier ved at forklare, hvordan handlingerne må forstås som en del af en bredere problematik. Jeg bruger denne teori for at fremhæve det perspektiv i mine pointer, at mikrodiskrimination kan opstå utilsigtet og ubemærket på grund af samfundets strukturelle normer. Man kan sige, at alle de teorier jeg benytter overlapper i et vist omfang, fordi de alle har til hensigt at fremhæve kommunikativ marginalisering og reproduktion af sociale magtforhold. Jeg har dog valgt at inkludere dem alle i min analyse, fordi jeg mener de også kan kaste lys over forskellige facetter af mikrodiskriminationens væsen.

Med anvendelsen af disse teorier indtager jeg et poststrukturalistisk perspektiv. I min optik opererer de medvirkende i programmerne og producenterne af programmerne på baggrund af nogle bagvedliggende antagelser og opfattelser, som de ikke nødvendigvis er opmærksomme på, og som seeren heller ikke nødvendigvis kan sætte ord på. Jeg ser således de handlinger der udføres i de analyserede programmer som underlagt nogle usynlige strukturer, og det er en strukturalistisk måde at forstå verden på (Esmark & Laustsen, 2015). De holdninger og adfærdsnormer, der kommer til udtryk, er altså influeret af samfundets sociale magtstrukturer, men jeg mener ikke, disse strukturer er givet én gang for alle, og dermed er mit perspektiv poststrukturalistisk (Esmark & Laustsen, 2015). Strukturerne påvirker de konkrete hændelser, men de kan også blive udfordret gennem konkrete hændelser, så magtforholdene ændres. Så længe det symbolske hierarki mellem homoseksuelle og

heteroseksuelle reproduceres i programmerne, hvilket jeg illustrerer i analysen, bliver magtstrukturerne dog ikke nedbrudt.

I stil med Foucault ser jeg magt som noget, der er til stede i alle sociale relationer (Pedersen, 2010). Magt er i denne forståelse ikke noget, man har, men noget man gør; magt er noget, der udøves, og dermed noget, som hænder (Pedersen, 2010). Jeg fokuserer på, hvad afsenderne vælger at kommunikere, men det er ikke deres mål med kommunikationen, jeg er interesseret i at undersøge. Jeg nævner ved flere lejligheder overvejelser om idéen med kommunikationen og det budskab, afsender måske tror der sendes, men det er for at forklare et modsætningsforhold i forhold til, hvordan kommunikationen kan opleves af modtageren. Det er modtagerens oplevelse, som teorierne om mikrodiskrimination egentlig har fokus på, hvilket blandt andre Sue (2010a) slår fast. Det er således påvirkningen af seerens forståelse, jeg forsøger at afdække; hvordan kommunikationen kan skabe en oplevet virkelighed og enten medføre et opgør med de bestående forhold eller en videreføring af samme.

Jeg har i kraft af dette også et socialkonstruktivistisk syn i min tilgang til undersøgelsen. Det samme er tilfældet for teoriernes forhold til empirien. Det socialkonstruktivistiske paradigme indebærer, at betydning skabes og reproduceres socialt, frem for at verden kan tilgås objektivt og forstås entydigt, som det er tilfældet i en positivistisk anskuelse af virkeligheden som en absolut størrelse (Gilje, 2012). Teorierne om mikrodiskrimination forudsætter netop, at folks kommunikative handlinger har indflydelse på, hvordan visse grupper i samfundet bliver fastholdt i marginaliserede positioner, herunder medlemmer af gruppernes opfattelse af sig selv og andre medlemmer af gruppen samt hvordan gruppen opfattes af andre. Den ontologiske forudsætning for min undersøgelse er altså, at kommunikation påvirker, hvordan opfattelsen af sandhed konstrueres gennem en socialt skabt konsensus (Berg, 2000). Epistemologisk set betragter jeg ikke den erkendelse, jeg opnår ved at arbejde socialkonstruktivistisk, som én sand viden (Berg, 2000). Viden bliver skabt i interaktionen mellem mig som forsker og det fænomen, jeg studerer, og man kan således sige, at jeg opnår indsigt i, hvad lige præcis den måde jeg interagerer med empirien på betyder for forståelsen af den. Man kan ikke sige, at én erkendelse er definitivt mere rigtig end en anden, og dette forsøger jeg også aktivt at tydeliggøre i min analyse ved at forholde mig kritisk og reflektivt over for min egen vidensproduktion. Gennem fortolkning kommer jeg frem til et svar, og jeg belyser undervejs de processer, som fører til denne fortolkning (Berg, 2000).

Mit socialkonstruktivistiske perspektiv viser sig også i og med, at jeg går kritisk til samfundet, nærmere bestemt de analyserede programmer, ved at fremhæve forhold omkring indholdet, som kan

siges at påvirke seerens bevidsthed i en bestemt retning med negative konsekvenser. Jeg anerkender med andre ord, at homoseksuelles sociale status ikke er et objektive faktum, men et resultat af kommunikative processer, der finder sted på implicite måder, som eksempelvis Žižek (2008) hævder. Teorierne om mikrodiskrimination har alle tilfælles, at de forsøger at afsløre sådanne magtmekanismer, og dette kaldes kritisk teori (Presskorn-Thygesen, 2013). Jeg bruger dem til at undersøge, hvordan seksuel orientering præsenteres og italesættes, og jeg sætter dermed spørgsmålstejn ved det tilsyneladende naturlige eller harmløse i kommunikationen. Således har jeg en kritisk teoretisk tilgang, idet teorierne har til formål at bidrage til oplysning og frigørelse fra undertrykkende strukturer (Presskorn-Thygesen, 2013). Min anvendelse af teori er dermed ikke værdifri, og jeg kan derfor ikke undsige mig at være normativ. Jeg bruger teorierne til at analysere med uden at tage personlig stilling i mine tolkninger, men som forklaret i specialets indledning og i gennemgangen af teoretiske perspektiver har undersøgelsen på flere måder et normativt sigte.

4 . ANALYSE

For de danskproducerede børneprogrammer, jeg har undersøgt, kan det siges, at en vis grad af mikrodiskriminerende praksisser finder sted. Symbolsk udslettelse har vist sig at være et fremherskende tema i materialet, idet der meget sjældent ses omtale af homoseksuelle relationer eller er homoseksuelle personer og karakterer til stede. Få gange bliver homoseksualitet inkluderet og behandlet positivt. Det er eksempelvis tilfældet i et afsnit af programmet *Familien Fredagsslik*, hvor en mor og en far taler med deres børn om, at man uden problemer kan have en såkaldt regnbuefamilie med to fædre eller to mødre (Program Q, afsnit 5, 25:49-26:36). Det sker også på et tidspunkt i programmet *Ring til Ramasjang*, hvor en bamse af hankøn spørger en anden bamse af hankøn, om de skal være kæresten (Program R, afsnit 8, 03:01-03:04), hvilket bamsen siger ja til (Program R, afsnit 8, 03:45-03:48). Men gennemgående er det heteroseksuel relation på heteroseksuel relation, seeren bliver vist. Eksempelvis i programmet *Klassen* (Program F), som løbende har afsnit, der specifikt omhandler forelskelse og forhold, er det i alle de afsnit jeg har set kun drenge, der er romantisk interesseret i piger og omvendt. Dermed er det overordnede billede i empirien, at homoseksualitet er fraværende i så massiv grad, at seeren skal være heldig for at få klikket sig ind på et program, hvor det er repræsenteret. Når man holder tilstedeværelsen af homoseksualitet op mod tilstedeværelsen af heteroseksualitet i programmerne, kan der derfor ifølge Gerbner (1972) argumenteres for, at gruppens sociale eksistens i vid udstrækning usynliggøres.

Mikroaggressioner er der dog langt imellem. Det er sjældent, jeg har været i stand til direkte at identificere skjulte, negative beskeder i empirien, men enkelte gange er der dukket tilfælde op, der kan tolkes som implicit fornærmende. I programmet *Danmarks sjoveste barn* fortæller en af deltagerne for eksempel en joke, hvori han bruger ordet 'svans' om en person, der ikke scorer mange piger (Program L, afsnit 10, 09:15). Selvom svans i deltagerens hoved måske blot betyder svag eller uduelig, må ordet også siges at være en nedladende betegnelse for bøsse, og især fordi det bruges i en situation omhandlende manglende evner til at score hunkøn, virker denne forståelse af ordet plausibel. At deltageren overhovedet kalder en anden person bøsse i en negativ kontekst kommunikerer også et syn på det at være bøsse som noget, der ikke er ønskværdigt. Det er muligt, at deltageren ganske enkelt hentyder til, at personen må være tiltrukket af drenge, siden han ikke scorer flere piger. Men valget af ordet svans frem for bøsse giver det indtryk, at der ifølge Sue (2010a) er tale om et mikroangreb, hvor identiteten homoseksuel tilsvines, eller i hvert fald en mikrofornærmelse, der mere ubevidst nedgør denne gruppeidentitet.

På grund af den lave tilstedeværelse af homoseksualitet har jeg samlet set ikke identificeret mange tilfælde, hvor symbolsk vold og strukturel diskrimination gør sig gældende. En sjælden gang imellem kan der siges at blive konstrueret en andethed omkring homoseksualitet, såsom da hovedpersonen i fiktionsprogrammet *Limbo* i en voice-over præsenterer sin skolelærer for seeren og som den eneste personlige ting om hende nævner, at hun er lesbisk (Program M, afsnit 1, 05:37). Denne information er ikke relevant for situationen, og jeg tolker derfor dens eneste funktion som værende en oplysning om, at læreren afviger fra normen, da man næppe ville præsentere en person som heteroseksuel uden grund. Derved kan man med henvisning til Žižek (2008) sige, at hovedpersonen, eller snarere producenten af programmet, positionerer læreren som bemærkelsesværdigt anderledes i kraft af hendes seksuelle orientering, og at dette placerer læreren i en rolle som 'Other'.

Ovenstående eksempler viser nogle af de få gange, jeg overordnede set har fået teorierne om mikrodiskrimination i spil. Det er forholdsvist sparsomt, hvordan og hvor ofte de lader sig anvende på materialet. Men det er lykkedes mig at gøre en væsentlig opdagelse: Et flertal af de situationer, hvor teorierne om mikrodiskrimination er sigende for indholdet, indtræffer i programmer eller afsnit af programmer, der specifikt og på meget eksplicit vis vedrører emner som kærlighed, følelser og puberteten og har til formål at informere herom. I disse sammenhænge, hvor sådanne emner aktivt bliver bragt op, må man antage, at der fra afsenders side er tænkt over, hvordan man ønsker at kommunikere om kærlighed, følelser og puberteten, i højere grad end der kan forventes overvejelser om disse emner i andre sammenhænge såsom i programmer om sport og madlavning. Alligevel har der vist sig at være, set i et mikrodiskriminationsperspektiv, kritisable, heteronormative elementer i netop kontekster, hvor det virker oplagt at agere inkluderende med ligebehandling for øje, og hvor det endda fremstår som om der direkte er blevet forsøgt at handle i overensstemmelse med dette. Denne problematik finder jeg relevant at belyse i detaljer, og derfor har jeg i den videre præsentation af min analyse valgt at fokusere på programmer, hvori det beskrevne modsætningsforhold kan opleves. Programmerne er også interessante, fordi de alle kan antages at være programmer, børn potentielt opsøger for at få viden om kærlighed og sex.

I det følgende vil afsnit fra i alt fem programmer blive analyseret. Det er alle programmer fra DR Ultra. Hvert program behandles i sit eget afsnit, og til sidst følger en opsummering af analyseresultaternes samlede betydning. Som jeg også har gjort allerede, vil jeg referere til hver situation jeg omtaler med en henvisning til et tidspunkt i det pågældende program og afsnit, som de er navngivet og nummereret i Bilag 1. Der vil indimellem være længere passager, hvori jeg ikke nævner et begreb, men de bruges som led i en efterfølgende anvendelse af et eller flere begreber. Det

kan være svært at påpege heteronormativitet i enkeltstående situationer, og tolkninger omkring dette må derfor i nogle tilfælde foretages på et grundlag, der inkluderer mere end ét eksempel. Man skal derudover være varsom med at drage firkantede konklusioner på dette område, især på baggrund af isolerede eksempler, og derfor skal analysens enkelte dele læses som overvejelser, der benyttes til bagefter at give en mulig karakterisering af empirien.

4.1 101 TING JEG VILLE ØNSKE, JEG HAVDE VIDST, DA JEG VAR TEENAGER

Programmet *101 ting jeg ville ønske, jeg havde vidst, da jeg var teenager* er en serie på 10 afsnit, hvor en række mennesker debatterer emner med relevans for teenagernes liv. Det er eksempelvis kærlighed, skole, kroppens udvikling og forældre, og der tales ud fra i alt 101 konkrete spørgsmål under de forskellige emner. Det er hovedsageligt kendte mennesker, der oftest sidder sammen to og to, som bidrager til debatten. Derudover er der løbende kortere indslag med henholdsvis to drenge og to piger i teenagealderen, som giver deres bidrag til besvarelsen af et spørgsmål. Endeligt er der indimellem fiktive scener i et indslag kaldet "WTF mor??!!", hvor en påtrængende mor forsøger at få sin søn i tale omkring forskellige aspekter af det at være på grænsen til at blive teenager.

I programmet kan man med øje for mikrodiskrimination gennemgående opleve en dominerende tilstedeværelse af den heteroseksuelle identitet og en udelukkelse af den homoseksuelle identitet fra fællesskabet på forskellig vis. Det vil jeg nu gøre rede for i detaljer, og den første del af programmet, jeg behandler, er indslaget "WTF mor??!!". Dette indslag, som går igen flere gange i hvert afsnit, viser sønnen blive forstyrret af sin mor, der konstant henvender sig til ham og forsøger at få ham i tale. Han er tydeligt generet af hende og bidrager ikke til interaktionen på anden vis end at rulle øjne, ånde opgivende ud og bede moderen stoppe sin insisterende opførsel. Således giver sønnen ikke selv udtryk for andre følelser end irritation og afslører heller ingen informationer om sig selv eller svarer på moderens spørgsmål og opfordringer.

Moderen taler på et tidspunkt til ham om scoretricks og siger i denne forbindelse: "Rigtig godt scoretrick (...) som om man lige vil imponere pigerne" (Program A, afsnit 2, 19:17-19:24). Hun forsøger herigennem at lære sønnen en måde at score piger på, og det giver det indtryk, at hun formoder, det vil være relevant for ham at finde sammen med en pige. Eftersom hun ikke omtaler scoretricks vedrørende, hvordan man imponerer drenge, men derimod specifikt har piger i tankerne,

kan forslaget tolkes sådan, at moderen antager sønnen er heteroseksuel, eller at hun håber han er det. Derefter spørger hun: "Vil du øve dig lidt på mors BH?" (Program A, afsnit 2, 19:48-19:50). Dette kan man forstå som et udtryk for, at det er relevant for sønnen at vide, hvordan man åbner en BH, og da BH'er generelt bæres af piger og ikke drenge, ses der således her en antagelse om, at han vil få brug for dette i en seksuel kontekst med en pige. Den pågældende situation åbner altså ligesom det første eksempel op for den tolkningsmulighed, at moderen placerer sønnen i en heteronormativ kasse, hvor muligheden for at sønnen kan være tiltrukket af sit eget køn enten overses eller bevidst ignoreres, mens muligheden for at han er tiltrukket af det andet køn formodes og tilskyndes. De to situationer kan imidlertid også anskues i et andet perspektiv, hvor moderen som forælder blot giver sine egne erfaringer videre til sit barn. Da hun er kvinde, mener hun antageligvis at hun har forstand på, hvad der virker på kvinder, ikke mænd, og det kan tænkes, at hun vil videregive disse informationer til sin søn *i tilfælde af* han får brug for dem, ikke ud fra en formodning om at han automatisk vil få brug for dem.

Det er muligt, at de to karakterer er tiltænkt at have talt sammen ved en tidligere lejlighed, hvor sønnen har oplyst, at han er heteroseksuel, eller har givet udtryk for dette på anden vis. I så fald er det forståeligt, at moderen taler om sønnen som om han kommer til at befinde sig i romantiske og seksuelle situationer af heteroseksuel karakter. Baseret på hans lukkede kropssprog og undvigende kommentarer i alle indslagene virker det dog som om, dette ikke er et emne han ønsker at diskutere med sin mor, og at han generelt ikke bryder sig om at dele personlige ting med hende. Herved fremstår det i nogen grad usandsynligt, at moderen reelt kan være bekendt med hans seksuelle orientering. Uanset hvad ændrer det ikke på, at sønnen på intet tidspunkt bekræfter at han er romantisk interesseret i piger, hvorved den eneste indikation om at dette skulle være tilfældet kommer fra moderen.

I en anden scene sidder sønnen sammen med en pige, og moderen prøver her at få dem til at kysse ved at presse deres hoveder sammen (Program A, afsnit 3, 18:48-18:56). Hun spørger dem på et tidspunkt forhåbningsfuldt, om de har kysset (Program A, afsnit 8, 02:25-02:27), og dertil kalder hun dem "lovebirds" (Program A, afsnit 8, 02:01). Sønnen og pigen udviser ingen opførsel, der indikerer, at de er romantisk interesseret i hinanden, men til trods herfor bliver moderen ved med at presse på for, at de skal blive forelskede og udvise intim adfærd. Det sender på sin vis et heteronormativt signal om, at en dreng og en pige ikke kan være venner uden, at det skal føre til mere, og samtidig at det er ønskværdigt at de indleder et romantisk forhold. Det kan dog godt være, det er tiltænkt, at drengen har fortalt moderen, han er forelsket i pigen, og at moderens handlinger dermed ikke skal

forstås som opfordrende til heteroseksualitet, men blot til kærlighed. Børn udviser ikke nødvendigvis kærlig adfærd over for hinanden i den alder, for ikke at tale om i selskab med en voksen, så det er muligt, at deres samvær har romantisk karakter, selvom det ikke fremgår for seeren.

Selvom scenerne kan tolkes på mere end én måde, opleves det fiktive indslag nemt som om det kommunikerer en tilskyndelse af heteroseksualitet over for seeren, når muligheden for homoseksualitet hos sønnen slet ikke er til stede i moderens ageren. Denne aktive opfordring til heteroseksuel opførsel, som portrætteres på skærmen uden illustreret belæg for, at der skulle være tale om en heteroseksuel karakter, kan læses som en form for mikroaggression af producenten, der har skrevet dialogen. Jeg ser det som den type mikroaggression fremlagt af Nadal et al. (2010), der indebærer positiv anerkendelse af heteronormativ kultur eller opførsel. Heteroseksuel intimitet glorificeres i denne tolkning over for seeren, mens muligheden for homoseksualitet slet ikke italesættes eller antydes.

Det er i dette lys en mikrofor nærmelse, som Sue (2010a) definerer begrebet, i og med at det er ufølsomt over for gruppeidentiteten homoseksualitet ikke at anerkende muligheden for, at karakteren kan være andet end heteroseksuel. På trods af at indslaget fremstår humoristisk og sikkert er udført med en positiv hensigt om at få seeren til at grine, signalerer det potentielt at muligheden for at sønnen er homoseksuel ikke foreligger. Moderens karakter bliver portrætteret i et negativt lys, skal det siges, men det er ikke hendes mulige antagelse om heteroseksualitet, der bliver problematiseret. Der er i sig selv ikke noget heteronormativt i, at en karakter er homoseksuel, men når det præsenteres på en måde, hvor personen ikke selv giver udtryk for at dette er tilfældet, men gruppeidentiteten pålægges af personens omgivelser, kan det modtages som et undertrykkende signal.

I "WTF mor??!!" er det endvidere tilfældet, at moderen omtaler sønnens far (Program A, afsnit 5, 09:15-09:17) og senere optræder i selskab med faderen (Program A, afsnit 7, 08:58). Dette viser at sønnen har en forælder af hvert køn. Moderen fortæller også, at hun og hendes mand har et vennepar ved navn John og Gladys (Program A, afsnit 7, 09:13). Dette er henholdsvis et typisk mandenavn og kvindenavn, hvorved man må forstå venneparret som værende en mand og en kvinde. Ingen af de karakterer, der optræder eller nævnes i indslaget, indgår altså i et homoseksuelt parforhold. Fraværet af homoseksuelle karakterer styrker det indtryk af heteroseksualitetens dominans, jeg har illustreret, og indtrykket forstærkes yderligere, når man anskuer de nævnte eksempler sammen med resten af programmet.

I klippene med teenagere, der besvarer spørgsmål, fremstår de alle fire som interesseret i det andet køn. Drengene taler eksempelvis om pinlige ting, de kunne komme ud for på en date med en pige (Program A, afsnit 2, 04:21-04:35), og en af pigerne siger for eksempel om typer af dates: "Altså jeg tror aldrig rigtig, jeg ville invitere en dreng sådan på en date-date" (Program A, afsnit 2, 04:36-04:40). Dermed lader ingen af dem til at være interesseret i deres eget køn. Ud af de kendte mennesker, som udgør programmets hoveddel, er der kun én person, der offentligheden bekendt ikke er heteroseksuel. Det er Silas Holst, der ofte har vist sig offentligt med sine mandlige kærester, har deltaget i en tv-serie om sin regnbuefamilie samt har talt om at være bøsse ved flere lejligheder. Det vil altså sige, at der er én person til stede i hele programmet, som seeren har mulighed for at vide ikke er heteroseksuel.

Inklusionen af en homoseksuel person som deltager viser, at homoseksuelle eksisterer, og at deres oplevelser og erfaringer er værd at give opmærksomhed. Ud fra et perspektiv om at bryde med heteronormativiteten ville det være ønskværdigt med flere homoseksuelle deltagere i programmet. Det er dog ikke til at vide, hvor mange homo- eller biseksuelle personer producenten eventuelt inviterede til at være med, som takkede nej, og derfor skal den lave diversitet ikke nødvendigvis ses som et udtryk for et bevidst fravalg. I virkelighedens verden er der også langt flere heteroseksuelle end homoseksuelle og biseksuelle i Danmark, hvorfor det ikke virker ulogisk, at der er en stor overvægt af heteroseksuelle repræsenteret i programmet.

Silas ses besvare spørgsmål om både kærlighed og andre emner, men han er også udeladt i visse spørgsmål, hvor han kunne bidrage med sit ikke-heteroseksuelle perspektiv. Det er eksempelvis tilfældet i spørgsmål 101: "Er jeg forelsket?", spørgsmål 37: "Hjælp! Jeg er blevet forelsket i en, jeg aldrig kan få" og spørgsmål 11: "Kan en dreng og en pige være bedste venner?". I de spørgsmål, hvor Silas er inkluderet, betyder det dog ikke nødvendigvis, at han siger noget. I stedet hører man flere gange kun hans sidekvinde Anna Davids input til det pågældende spørgsmål. Producenten bestemmer naturligvis ikke hvor meget Silas siger under optagelserne, og det kan være Silas ikke har sagt noget nævneværdigt i forbindelse med de spørgsmål, hvor man kan mene, at hans svar med fordel kunne være inkluderet. Ikke desto mindre har denne ene homoseksuelle person ikke meget taletid på skærmen. Og i de spørgsmål med romantisk relevans, hvor Silas giver sit besyv med og deler personlige oplevelser, er det meget sjældent, at det direkte fremgår at han taler om sit eget køn. Kun én gang nævner Silas en romantisk situation, som involverer to af samme køn.

Det sker, når han udtaler: "Jeg har aldrig prøvet at blive forelsket i en ven eller veninde. Men jeg har prøvet at en af mine venner blev forelsket i mig engang" (Program A, afsnit 10, 09:27-09:32). Eftersom

Silas netop har skelnet mellem ven og veninde i første sætning, hentyder hans brug af ordet ven i sætningen efter formodentlig til en mand. Dette gør, at homoseksuel kærlighed på denne vage facon bliver bragt på banen som en seksuel orientering, der eksisterer. Dog fremgår det ikke klart heraf, at Silas selv er homoseksuel, og således bliver den uvidende seer alligevel ikke gjort opmærksom på, at der er en person blandt deltagerne, som ikke er heteroseksuel. Han nævner sågar på et tidspunkt, at hans første kæreste hed Anastasia (Program A, afsnit 9, 12:06-12:08), hvilket er navnet på en kvinde eller pige. Seere, der ikke ved at Silas er bøsse, hører altså tilsyneladende ikke en homoseksuel persons perspektiv.

Silas' fraværende omtale af at være romantisk interesseret i sit eget køn står i kontrast til de resterende kendte, som løbende bruger henholdsvis 'han'/'ham' hvis de er kvinder og 'hun'/'hende' hvis de er mænd, når de taler om deres egen erfaring med kærlighed. Nogle få gange sker det, at en person bruger sit eget køns pronomen (Program A, afsnit 5, 15:48 og Program A, afsnit 7, 08:32), men der tales her på et generelt plan og ikke entydigt om vedkommendes egne oplevelser. Derfor kan dette hverken tolkes som en repræsentation af homoseksualitet eller heteroseksualitet. Men det ændrer ikke på, at der er flere tilfælde, hvor talerens egen heteroseksualitet fremgår af sproget, mens der ingen tilfælde er hvor en talers homoseksualitet kommer til syne. Andre eksempler hvor en talers seksuelle orientering gøres eksplicit for seeren inkluderer, når Thomas Skov fortæller, at han har klippet side 9-piger ud (Program A, afsnit 7, 08:35-08:37), når Mattias Hundebøll fortæller en historie som indebærer, at han gerne ville kyskes af en pige (Program A, afsnit 1, 16:36-16:41), og når Peter Falktoft siger at han har været forelsket i kvinder siden 0. klasse (Program A, afsnit 8, 13:30-13:33). Når mænds tiltrækning af kvinder og omvendt på denne måde bliver den dominerende fortælling, giver det kun rum for det heteroseksuelle blik.

Det vil samlet set sige, at der kun er én person med blandt deltagerne, som offentligheden bekendt er homoseksuel. Hvis seeren ikke ved dette på forhånd, finder han eller hun dog ikke ud af det i programmet, men får snarere det modsatte indtryk, hvorimod flere af de andre deltagers heteroseksualitet kommer tydeligt til udtryk. Dermed bliver der ikke fra et førstepersonsperspektiv kommunikeret om de unikke oplevelser og udfordringer, ikke-heteroseksuelle mennesker kan møde i deres teenageår. Dette er heller ikke tilfældet i et tredjepersonsperspektiv, selvom de kendte også udtaler sig om kærlighed på et generelt plan, der ikke kun refererer til dem selv. I disse tilfælde er det gennemgående, at personerne ikke medtænker mennesker, der er andet end heteroseksuelle. Da snakken falder på sved, siger David Mandel: "Og det modsatte køn sætter altså pris på en nogenlunde hygiejne, ikke? Det skal man bare vide" (Program A, afsnit 7, 03:40-03:44). Om

muligheden for at blive forelsket i sin ven eller veninde siger han: "Jeg tror, det sker én gang i sekundet på verdensplan hele tiden, at der er en ven, der bliver forelsket i sin veninde eller omvendt" (Program A, afsnit 10, 09:21-09:27).

Sofie Linde får sagt følgende: "Og lige pludselig så, de her små fodbold drenge, så vender de altså og så får de ligesom øjnene op for de modsatte køn og synes det er rigtig spændende" (Program A, afsnit 8, 13:46-13:53). Det følger hun op med ordene: "Det gælder om at finde en dreng og det gælder om at finde en pige" (Program A, afsnit 8, 14:00-14:02), mens hun peger to fingre mod hinanden som symbol på at de to køn finder sammen. Alle disse eksempler kommunikerer, at den eneste mulighed der foreligger i forbindelse med kærlighed er at finde sammen med en person af det andet køn. Det sker kun én gang i en indskudt sætning, at der klart kommunikerer, at man kan være homoseksuel. Det er, når Peter Falktoft siger: "Hvis du sidder derude og er pige og du har en drengeven, (...) som (...) ikke er, altså, simpelthen homoseksuel, så er det højst sandsynligt fordi at han elsker dig og bare ikke har fået taget sig sammen til at sige det" (Program A, afsnit 9, 18:47-19:15).

Oven i dette illustreres visse af samtaleemnerne indimellem grafisk på skærmen, og hver gang der skal vises en form for parforhold eller romantisk interaktion, tegnes en person af hvert køn. I introduktionen til hvert afsnit vises en mand og en kvinde, da der nævnes "pinlige forældre" (Program A, afsnit 1, 00:06). Når der siges "forældre er bare pinlige" (Program A, afsnit 7, 17:16-17:17) vises igen en tegning af en mand og en kvinde. Et andet sted lyder ordene: "Man skal kunne ligge og have de der grineflip i sengen hvor man bare..." (Program A, afsnit 8, 03:50-03:52), hvilket illustreres med en dreng og en pige i en seng. Derudover har spørgsmål 90 fået titlen "Når far og mor skal møde din kæreste", og her bruges altså de kønsspecifikke betegnelser 'far' og 'mor' frem for det mere kønsneutrale 'dine forældre', der også kunne inkludere konstellationerne to mødre og to fædre. I modsætning til tilfælde, hvor det er deltagerne der ytrer sig på en bestemt måde, er det i de eksempler jeg netop har nævnt producenten selv, der vælger at illustrere og omtale parforhold og forældre som bestående af en mand og en kvinde. Denne problematik kan dog også anskues fra den vinkel, at producenten tegner samt nævner en forælder af hvert køn for at repræsentere begge køn. Men den konsekvente brug af kun én mor og én far understøtter en heteronormativ verdensforståelse, hvor det heteroseksuelle parforhold tages for givet.

Således kan seeren på forskellige måder - både gennem fysisk tilstedeværelse af heteroseksuelle personer, udtalelser fra et heteroseksuelt udgangspunkt og grafisk afbildning af heteroseksualitet - opleve, at kærlighed til det andet køn eksisterer og er både acceptabelt og ønskværdigt, mens der kun to gange helt kort kommunikerer neutralt om kærlighed til samme køn som en mulighed. I kraft

af manglen på repræsentation kan man argumentere for, at der ifølge Gerbner (1972) sker en symbolsk udslettelse af den homoseksuelle gruppeidentitet i programmet. Underrepræsentationen kan med Gerbners perspektiv give det indtryk, at eksistensen af homoseksuelle teenagere ikke anerkendes af hverken de enkelte medvirkende eller producenten som ansvarlig for programmet. Denne gruppes sociale eksistens fremstår især usynliggjort med tanke på, at 19 ud af de 101 spørgsmål i programmet omhandler kærlighed og seksualitet. Dertil opfatter jeg programmets gennemgående budskab i behandlingen af de 101 spørgsmål, som at man skal være sig selv og at man er god nok som man er. At homoseksuelle og biseksuelle børn og teenagere ikke aktivt bliver talt til i denne forbindelse, når kærlighed er så stort et tema, kan opleves som modvirkende for budskabet.

Som både Skadegård Thorsen (2014) og Žižek (2008) gør opmærksom på, må man her huske på, at den meget lave inklusion af homoseksualitet sandsynligvis bliver set som en naturlig ting af deltagerne i programmet samt programmets producent. Gennem deres valg afspejles en selvfølgelighed i samfundet omkring, at homoseksualitet ikke er nødvendigt at repræsentere i programmer, som ikke er specifikt henvendt til homoseksuelle. Man kan formode, at der her eksisterer en opfattelse om, at den massive tilstedeværelse af heteroseksualitet ikke udgør en kommunikativ dominans, fordi det blot er det såkaldt 'normale'. Med henvisning til Skadegård Thorsen (2014) kan man sige, at især hvis producenterne af programmet selv er heteroseksuelle og altså i en majoritetsposition, kan de have svært ved at se, hvordan deres ageren kan påvirke minoritetsgruppen homoseksuelle. Måske oplever de endda ligefrem sig selv som inkluderende, fordi de har Silas Holst med i programmet. Men selvom det ikke har været nogens intention at skabe en negativ oplevelse for minoriteten, kan deres handlinger godt have en sådan virkning, som teorien om strukturel diskrimination beretter om.

Imidlertid er der dog også enkelte tilfælde i programmet, hvor der mere eller mindre direkte bliver kommunikeret nedladende om homoseksualitet eller signaleret, at intimitet mellem to personer af samme køn har en anden social værdi end intimitet mellem to personer af forskelligt køn. På et tidspunkt siger Ruben Søtoft: "Jeg tror, man er nødt til at lære at holde af sig selv" (Program A, afsnit 10, 06:45-06:47). Til det kommenterer Nikolaj Stokholm i en nedladende tone: "Kæft, hvor er det bøsset sagt" (Program A, afsnit 10, 06:49-06:50), hvortil Ruben lettere undskyldende og flov svarer: "Jeg kunne godt mærke det, lige da det røg ud" (Program A, afsnit 10, 06:51-06:52). Ordet 'bøsset' bliver her brugt som skældsord, idet begge deltagere giver udtryk for, at det er uønskværdigt at sige noget 'bøsset'. Mandlig heteroseksualitet bliver derigennem positioneret som højerestående end mandlig homoseksualitet. De to deltagere leverer således en mikroaggression, da den nedsættende

vending må siges at være heterosexistisk sprogbrug som beskrevet af Nadal et al. (2010). Jeg ser det som Sues (2010a) begreb mikroangreb, fordi Nikolaj bevidst leverer en nedladende sætning og altså med vilje nedgør bøsser som gruppe.

Et andet sted taler Geo og Thomas Skov om, hvordan de blev venner, og her ser vi producenten foretage en mikroaggression. Geo forklarer: "Vi fandt jo faktisk sammen på de sociale medier, ikke?" (Program A, afsnit 5, 02:43-02:45), og Thomas nikker og tilføjer: "Vi mødtes på nettet" (Program A, afsnit 5, 02:45-02:46). Med det samme klippes der over til Ruben Søltøft og Nikolaj Stokholm, som griner og siger: "Ooh, now we're talking" (Program A, afsnit 5, 02:46-02:49), som om de reagerer på en saftig afsløring. De er ikke i rum med Geo og Thomas, og det virker usandsynligt, at de rent faktisk skulle reagere på det klip, seerne lige har set. Det er altså producenten bag programmet, der får det til at fremstå sådan ved at sætte de to klip sammen på denne måde.

Herefter klippes der tilbage til Geo og Thomas, som taler videre, mens der dukker et bankende hjerte op på skærmen imellem dem. Samtidig høres en kysselyd, der lader til at være lagt ind over klippet, og baggrundsmusikken skifter fra at være salsamusik til langsom violin. Tilsammen symboliserer kysset, hjertet, musikken og brugen af Rubens og Nikolajs reaktion forholdsvist klart, at der er tale om en relation af romantisk karakter. Det var ikke det, Geo og Thomas udtrykte hverken med deres ord eller kropssprog, og derfor må dette tolkes som producentens forsøg på at gøre en situation mellem to mænd romantisk, formentlig med komik som formål. En mulig læsning er i hvert fald, at der er noget morsomt ved to mænd, der indleder et romantisk forhold, og signalværdien i dette kan anskues som om Geo og Thomas bliver drillet med, at de er bøsser. Det kan forstås som en heterosexistisk mikroaggression, da der kommunikeres, at homoseksuelle relationer adskiller sig negativt fra heteroseksuelle relationer.

Denne situation er dog et godt eksempel på, at en sådan tolkning ikke kan fremsættes med sikkerhed. For det kan sagtens være, at producenten ville have foretaget samme valg med en mand og en kvinde, der talte om, hvordan de mødtes. Komikken kan lige så godt gå ud på at drille to venner med, at de er kærester, hvilket ikke nødvendigvis er relateret til seksuel orientering. Dette virker som en lige så plausibel tolkning af den konkrete situation, når man tager i betragtning, at producenten i en anden situation havde mulighed for at manipulere på samme måde, men ikke gjorde det. I en snak om at kysse lægger Peter Falktoft sig i skødet på Esben Bjerre, som holder om ham. Deres ansigter befinder sig tæt på hinanden, så deres læber nærmer sig hinanden, og denne stilling holder de to mænd omtrentligt i 25 sekunder (Program A, afsnit 6, 18:27-18:52). Det kan man betegne som en oplagt mulighed for at fremstille situationen som det blev gjort i klippet med Geo og

Thomas, men interaktionen mellem Peter og Esben får lov at udspille sig helt uden komisk symbolik. Nu er det dog som bekendt ikke producentens intentioner, der er det væsentlige i en analyse af mikrodiskrimination, og når seeren ikke har denne anden situation at holde den første situation op imod med det samme, står det heteronormative indtryk af komikken formentlig stærkest.

Men også andre steder i programmet er der situationer, som lægger op til forskellige tolkningsmuligheder. Da Ruben Søtoft og Nikolaj Stokholm på et tidspunkt forsøger at flette fingre, fjerner begge hele tiden deres hænder, og til sidst begynder de at fnise (Program A, afsnit 1, 17:54-17:57). Det kan forstås som at de finder det akavet, fordi de begge er mænd, hvorved klippet kan signalere, at det er mærkeligt for to mænd at flette fingre. Det kan dog lige så godt læses sådan, at det er selve intimiteten i handlingen, de finder akavet, fordi de er to personer, som ikke er i et intimt forhold. Klippet kommunikerer altså ikke nødvendigvis om homoseksualitet. Da Olivia Joof siger: "Jeg kan da sagtens blive forelsket i mine veninder. Ikke på *den* måde, men (...) få sommerfugle i maven, når jeg skal se dem og alt muligt" (Program A, afsnit 10, 09:52-10:00), understreger hun med ordene "ikke på *den* måde", at hun ikke har romantiske følelser for sine veninder. Det kan høres som, at hun oplyser, hun ikke er lesbisk, fordi hun ikke vil associeres med denne identitet. I så fald stiller udtalelsen lesbiske i et dårligt lys, hvis man hører Olivia udtrykke, at det ikke er ønskværdigt at være lesbisk. Men i konteksten for hendes udtalelse er det en lige så reel tolkning, at ordene blot tydeliggør, hvad det er hun helt præcist mener med, at hun kan blive forelsket i sine veninder.

Opsummerende er det altså vigtigt at huske på, at symbolikken ikke altid er entydig, men i flere tilfælde kan opfattes på flere måder. Anskuer man sammenlagt alle de forskellige aspekter af programmet *101 ting jeg ville ønske, jeg havde vidst, da jeg var teenager*, jeg har givet eksempler på, finder jeg dog tilstrækkeligt belæg for at sige, at den heteroseksuelle gruppeidentitet er fremhævet og til tider glorificeret, mens den homoseksuelle gruppeidentitet overvejende er fraværende og til tider nedgjort.

4.2 PUBERTETSGUIDEN

Pubertetsguiden er en programserie på syv afsnit, hvor værten Christian udforsker en række temaer, der vedrører puberteten. Programmet følger ham, mens han taler med forskellige mennesker og begiver sig ud i ukendte situationer. Derudover er der løbende indslag, hvor børn fortæller om deres oplevelser med at være i puberteten, og hvor en seksualvejleder forklarer hvad der sker med kroppen

under puberteten. I dette program bliver seeren eksponeret for heteroseksuelle relationer i hvert afsnit, mens der ingen homoseksuelle relationer kan spores, og heteroseksualitet skildres i et positivt lys. Det vil jeg udfolde herunder.

I afsnittene optræder tre par i alderen 11-13 år. Alle par består af en dreng og en pige. Det bliver fortalt, at de er kærestes, og de er med i programmet for at besvare spørgsmål og fortælle om deres forhold. Man ser alle tre par udvise kærlige følelser for hinanden flere gange ved eksempelvis at kysse, sidde på hinanden, omfavne hinanden og holde i hånd. De fremstår som om de er glade for hinanden, og det at være i et forhold bliver ikke præsenteret som noget bemærkelsesværdigt eller underligt. Herigennem kan man forstå, at kærlige forhold til en person af det andet køn er en positiv ting og en central del af at komme i puberteten. Derudover dukker der løbende andre børn op i programmets indslag, og deres ageren kan også tolkes som udtryk for heteroseksuelt begær. For eksempel taler to drenge om, at en pige er pæn (Program B, afsnit 3, 04:40), og en pige siger om et billede af en mand, at han er "ret hot" (Program B, afsnit 3, 15:22). Det sker også, at programmets vært kommunikerer på en måde, der kan læses som en positiv holdning til heteroseksuel tiltrækning. Han får øje på to kvinder, som kigger på ham, og siger: "De tjekkede mig lige ud, de der damer der, så det var meget godt" (Program B, afsnit 3, 11:06-11:08). I denne udtalelse kan man også opfatte, at værten antager, at de pågældende kvinder er tiltrukket af ham og dermed ikke er lesbiske.

Disse elementer er med til at normalisere heteroseksualitet, idet de positionerer interaktioner af heteroseksuel karakter som ønskværdige og almindelige som illustreret ovenfor. Det står i kontrast til manglen på homoseksuelle par og fraværet af homoseksuelle tilkendegivelser af kærlighed. Det er ikke til at vide, om producenten har forsøgt at finde homoseksuelle børn, der ville stille op, og om det heteronormative indtryk, man som seer kan få, således skyldes, at dette ikke er lykkedes. Producenten foretager dog selv aktivt nogle valg, som man kan argumentere for understøtter at homoseksualitetens eksistens bliver udvisket.

Som illustration til en forklaring af, hvad det vil sige at være forelsket, vises en tegnet dreng og pige, der kigger på hinanden og smiler, mens deres hjerter banker (Program B, afsnit 5, 09:52). Forelskelse er en følelse, der både eksisterer i heteroseksuelle og homoseksuelle forhold, og omtalen af forelskelse i denne del af programmet nævner ingen specifikke køn. Dermed kan man sige, at situationen ikke påkræver at blive billedliggjort med netop en dreng og en pige, som producenten har gjort. Producenten har således prioriteret at vise et heteroseksuelt forhold, hvor de i stedet eller samtidig kunne have vist et homoseksuelt forhold. Det kan man anskue som en situation, der afspejler nogle indlejrede normer om heteroseksualitet som et neutralt udgangspunkt, når det

kommer til kærlighed. Et andet eksempel på producentens valg ses, når seksualunderviseren i programmet fortæller om en af svedens funktioner:

Nogen mener, at det der med, at man begynder at svede mere i puberteten, det er sådan, så man kan tiltrække det andet køn. Fordi de her steder nede i skridtet og under armene, der sidder noget, som hedder feromoner. Og feromoner er sådan nogle duftstoffer eller signalstoffer, som gør, at man tiltrækker det andet køn. Så når man sveder de her steder, så er det faktisk for at tiltrække det andet køn, sådan så man kan lave nogle børn. Men selvom sved faktisk kan være med til at tiltrække det andet køn, så er det selvfølgelig ikke superfedt, hvis man lugter dårligt af sved. (Program B, afsnit 4, 10:43-11:13)

Seksualunderviseren omtaler dette biologiske forhold uden at nævne, at homoseksuelle mennesker bliver tiltrukket af feromonerne hos deres eget køn, ikke det andet køn. Ved gentagne gange at fremhæve, at feromonerne i sveden er til for at tiltrække det andet køn, kan man få oplevelsen af, at hun overser homoseksualitetens eksistens. Her kunne producenten have instrueret seksualunderviseren i at inkludere homoseksualitet i sin forklaring af kroppens funktioner, så denne identitet eksplicit blev anerkendt på lige fod med heteroseksualitet. I stedet kan hendes ord opfattes som en udlægning af, at heteroseksuel tiltrækning er koblet til biologien, mens homoseksuel tiltrækning ikke er. Det signalerer på samme måde som før, at heteroseksualitet er udgangspunktet for kærlighed, hvor homoseksualitet er noget andet i en eller anden forstand. Dette kan med reference til Žižek (2008) forstås som en indirekte konstruktion af homoseksualitet som en 'Other', der er anderledes og unormal, hvilket bidrager til oplevelsen af en opdeling mellem 'os' og 'dem', som han forklarer det.

I dette program er der også et tilfælde, hvor situationen åbner op for forskellige tolkninger, og der er ligesom jeg tidligere har omtalt tale om en situation med humor. I et indslag hvor værten får en pige til at gøre pinlige ting, bliver pigen som en del af en længere handlingsrække bedt om at fortælle en voksen mand, at han er smuk (Program B, afsnit 6, 12:48-12:54). Det kan man på den ene side opfatte som om, et barn bliver placeret i en heteroseksuel interaktion. Pigen bliver instrueret i at vise interesse over for manden, og dermed kan det forstås sådan, at producenten endnu en gang vælger at portrættere en situation af heteroseksuel karakter, hvor de lige så vel kunne have skabt en interaktion af homoseksuel karakter. Havde producenten dog valgt, at pigen skulle give

komplimentet til en kvinde, eller at det var en dreng, der skulle sige det til manden, kunne man tolke situationen som, at der trækkes på en interaktion af homoseksuel karakter i indslaget, fordi producenten mener det er komisk og pinligt, at en barn viser interesse for en person af samme køn. Med dét i tankerne får den faktiske situation en anden betydning, idet producenten har undgået at skabe en situation, hvor humoren kunne tolkes som nedgørende for homoseksuelle. Disse forskellige tolkningsmuligheder illustrerer, at man skal være varsom med uden videre at anskue en situation som del af en heteronormativ praksis.

Samlet set er det en mulig læsning af de tolkninger, jeg har præsenteret, at forelskelse og fysisk tiltrækning bliver kommunikeret som noget, der finder sted mellem to mennesker af forskelligt køn. Programmet bidrager i denne optik til at eksistensen af homoseksuel kærlighed gøres usynlig. Det kan anskues som en magtudøvelse, hvor en heteronormativ verdensforståelse bliver reproduceret, og gruppeidentiteten homoseksualitet herigennem undergår symbolsk udslettelse, som Gerbner (1972) ser det. Vi befinder os dog i en gråzone på dette punkt, hvor det diskriminerende indhold er svært at gribe fat i, for det kan ikke siges, at homoseksualitet bliver portrætteret nedladende. Der er ikke noget, der eksplicit signalerer, at homoseksualitet er uønskværdigt, eller tydeligt vidner om at det ikke anerkendes på lige fod med heteroseksualitet. Men manglen på repræsentation kan have den effekt, at homoseksualitet positioneres på netop denne måde. Der kan spores en antagelse om, at heteroseksualitet er den eneste seksualitet, man kan opleve i puberteten, eller i hvert fald at den har en anden status end homoseksualitet, idet det er den eneste, der ses og omtales i denne kontekst. Dette kan karakteriseres som en subtil, negativ forskelsbehandling af minoritetsgruppen homoseksuelle. Derfor finder jeg det alligevel rimeligt at bringe Skadegård Thorsens (2014) perspektiv på banen og sige, at programmet har undertrykkende implikationer, der skriver sig ind i en strukturel diskrimination af denne gruppe.

4.3 NICOLINES QUIZ

Nicolines Quiz er et program med 10 afsnit, der hvert centrerer om et bestemt tema. Blandt andet bærer afsnittene titlerne "Kærester", "Drenge og piger" og "Bedste venner". I dette program ser vi mange repræsentationer af heteroseksualitet både i studiet og i de forskellige klip, der vises. Som deltagere optræder i flere afsnit to kærestepar, som begge består af en dreng og en pige (Program C, afsnit 1 og afsnit 2). I klippene ser man ofte piger tale om drenge, de har været forelsket i eller kærester med (Program C, afsnit 1, 04:12 og afsnit 3, 03:58), ligesom man ser drenge tale om piger, de

har været forelsket i eller kærester med (Program C, afsnit 1, 02:27 og afsnit 2, 10:01). Det sker ikke, at nogen børn fortæller, de har været forelsket i eller kærester med en af deres eget køn. Helt grundlæggende er det således tilfældet, at homoseksuelle forhold ikke portrætteres.

Dertil spørger værten på et tidspunkt deltagerne i quizzen, om de har nogen i sigte lige nu, som de godt kunne tænke sig at blive kærester med. En dreng på det ene hold svarer, at det har han, hvortil værten følger op med: "Har du tænkt dig at spørge hende, om I skal være kærester?" (Program C, afsnit 2, 01:36-01:38). Det er ikke blevet nævnt for seeren, at drengen er tiltrukket af piger generelt eller ikke er tiltrukket af drenge, og det fremgår ikke af hans udtalelse her, at han omtaler en pige. Det er muligt, dette er blevet etableret mellem værten og deltageren på forhånd, men det er ikke en information, seeren har fået. Herved kan det fremstå som om, værten antager, drengen er tiltrukket af piger. I den videre samtale bekræfter han indirekte, at der er tale om en pige, ved ikke at modsige værtens antagelse om dette. Men det at værten reagerer på hans udsagn med et kønsspecifikt pronomen tilsyneladende uden denne viden kan stadig tolkes som, at hun automatisk går ud fra, drengen er heteroseksuel. Denne opfattelse kan man se som et tegn på, at heteroseksualitet figurerer i værtens bevidsthed som noget, der er givet; en selvfølge. Herigennem kan man sige, at hun agerer heteronormativt ved ikke at etablere homoseksualitet som en mulighed.

Et andet eksempel på dette indtræffer, når værten spørger: "Kan drenge og piger godt være venner?" (Program C, afsnit 3, 05:49-05:50). I dette spørgsmål kan man høre en præmis om, at drenge og piger antageligvis ikke kan være venner uden at det bliver til mere, eller uden at mindst den ene ønsker at det bliver til mere, fordi de er tiltrukket af hinandens køn. Her overses den mulighed, at den ene eller begge i venskabet kan være homoseksuel, hvorved den opstillede problematik ikke længere er en problematik. Skulle spørgsmålet være formuleret på en måde, hvor eksistensen af homoseksuelle blev anerkendt, kunne det lyde: "Kan heteroseksuelle drenge og heteroseksuelle piger godt være venner?". Også i svaret på spørgsmålet er homoseksuelles eksistens fraværende. Deltagerne siger, at ja, det kan man godt. Det følges dog op med en kommentar om, at en af drengene er damernes ven (Program C, afsnit 3, 05:56-05:57), hvilket implicerer at hans venskaber med piger har heteroseksuelle motiver. En af pigerne udtaler derefter, at det er en fordel at have en dreng som ven, så man gennem ham kan få viden om hans andre venner, hvis man gerne vil være kærester med dem (Program C, afsnit 3, 06:05-06:19). Hun giver således også udtryk for, at der er et heteroseksuelt formål med at være venner med det andet køn. Hele denne interaktion kan man derfor også forstå som heteronormativ, idet homoseksualitet ikke nævnes, selvom det ville give et relevant perspektiv på spørgsmålet, og situationen derved kun anskues gennem heteroseksuelle briller.

Homoseksualitet er imidlertid ikke helt fraværende i programmet. På et tidspunkt stiller værten spørgsmålet: "Man kan jo også blive forelsket i én af det samme køn. Hvad siger I til det?" (Program C, afsnit 2, 10:13-10:18). Her anerkendes det eksplicit, at homoseksualitet eksisterer. Som svar på spørgsmålet ser man deltagerne på det ene af quizzens to hold sige, at de overhovedet ikke har noget imod det: "...der er jo ikke noget forkert i, at man synes, at én fra ens eget køn er sådan sød, og man faktisk har den der fornemmelse, at man er forelsket i dem, og jeg har slet ikke noget imod det" (Program C, afsnit 2, 10:33-10:44). Her bliver der eksplicit kommunikeret, at der ikke er noget galt i at være tiltrukket af sit eget køn. Men det er bemærkelsesværdigt, at temaet homoseksualitet ikke fylder mere i programmet, og at behandlingen af dette spørgsmål ikke varer længere. Værten følger ikke op med hverken sin egen holdning, et uddybende spørgsmål eller en forklaring til seeren af spørgsmålets relevans. Så selvom temaet homoseksualitet er til stede, sker det meget kort og i en isoleret sammenhæng.

Som seer kan man herved muligvis opleve homoseksualitet som blot et underemne inden for kærlighed, hvorved homoseksualitet positioneres som noget andet og mindre signifikant end heteroseksualitet, der er bredt repræsenteret i programmet, og som der ikke bliver stillet spørgsmålstejn ved. Denne situation kan læses som en konstruktion af andethed omkring homoseksualitet ifølge Žižek (2008). Ved at bringe emnet op som en slags alternativ til den dominerende heteroseksualitet, sætter man homoseksuelle i en position, der afviger fra normen. Der skabes således en 'Other', når identiteten positioneres som anderledes. Selvom svaret på spørgsmålet er positivt over for homoseksualitet, så er selve spørgsmålet med til at skabe en 'os og dem'-opdeling mellem heteroseksuelle og homoseksuelle, der fremmedgør den homoseksuelle og signalerer en forskel. Det er derfor muligt at situationen har en marginaliserende effekt.

Det kan endvidere anskues sådan, at værten ved at stille spørgsmålet gør identiteten til genstand for bedømmelse. Hun åbner op for en diskussion omkring homoseksualitet, og de heteroseksuelle deltagere gøres til dommere i sagen. Det kan læses som, at det er op til de heteroseksuelle at bestemme, om homoseksualitet er i orden eller ej. Når heteroseksuelle som majoritetsgruppe bliver sat til at bedømme minoritetsgruppen homoseksuelle, kommer majoritetsgruppen kommunikativt til at rangere over minoritetsgruppen. Emnet bliver italesat sådan, at de heteroseksuelle har magten til at inkludere homoseksuelle i fællesskabet. Herved bliver der overbragt et budskab om, at heteroseksualitet rangerer højere i samfundets sociale hierarki, og det er med Bourdieu og Passerons (1990) ord en måde at udøve symbolsk vold mod den homoseksuelle gruppeidentitets sociale status. Det kan godt være hensigten med spørgsmålet var god, og umiddelbart fremstår hverken

spørgsmålet eller svaret negativt. Men alligevel er en mulig tolkning, at samfundets hierarkiske magtdynamikker videreføres til seerens bevidsthed. Den sociale orden, hvor heteroseksualitet har en højere status end homoseksualitet, reproduceres, selvom det modsatte måske var intentionen.

I deres forklaring af symbolsk vold benytter Bourdieu og Passeron (1990) uddannelsessystemet som eksempel, og det kan sammenlignes med denne situation. Teoretikerne mener, at man i undervisningssammenhænge kan tale om en skjult magtudøvelse og implementering af samfundets normer. Nogen har besluttet, at voksne skal undervise børn, og hvad der skal undervises i. Det er således ikke en naturligt opstået situation, men den kan opleves sådan, fordi voksne i forvejen kan siges at besidde en majoritetsposition i samfundet, hvor de bestemmer over børn. På den måde bliver magtforholdet i uddannelseskonteksten taget for givet. Undervisningen opleves således som en overføring af betydning, men det er i virkeligheden en påføring af betydning så at sige. Eftersom heteroseksuelle besidder en majoritetsposition over for homoseksuelle, kan det virke helt legitimt, at de taler om deres holdning til minoriteten i det klip, jeg netop omtalte. Men det er et valg, producenten har truffet, at homoseksualitet bliver gjort til genstand for bedømmelse, og at de heteroseksuelle børn får lov at dele deres holdning. Dermed er producenten med til at forme tanken om, at homoseksualitet er til diskussion. Det er som konsekvens af denne beslutning, at heteroseksualitetens dominans reproduceres. Magtudøvelsen sløres af, at omtalen af homoseksualitet er positiv, men den kan stadig formå at forme tanker om social dominans hos seeren.

Hvis programmet på anden vis havde kommunikeret, at der ikke er noget galt med homoseksualitet, kunne informationen have undgået at fremstå på denne måde. De værdier, man sandsynligvis ønskede at formidle, kunne være udtrykt i en sammenhæng, der ikke indebar signaler om social dominans, eksempelvis ved at nævne og vise homoseksualitet i situationer, hvor der i forvejen nævnes og vises heteroseksualitet. Man kan dog også se det sådan, at fordi det er børn på seerens egen alder, der direkte udtaler sig positivt om homoseksualitet, sender det et signal om, at der eksisterer accept blandt jævnaldrende. Var den positive anerkendelse af homoseksualitet leveret af en voice-over, af den voksne vært eller på en mere indirekte facon, så ville dette aspekt gå tabt. Derfor er det værd at nævne, at det indhold, der konstituerer den symbolske vold, samtidig kan siges at indeholde et element, der potentielt fostrer tryghed for homo- og biseksuelle børn.

4.4 UGE 6: EMILIE SVARER PÅ PUBERTETSSPØRGSMÅL!

I dette program, som kun består af et enkelt afsnit, besvarer seksualvejlederen Emilie spørgsmål indsendt af seerne med relation til puberteten. Heriblandt finder vi spørgsmål fra personer, som fortæller, at de har eller har haft en kæreste af det andet køn (Program D, afsnit 1, 06:48 og 07:37), men der kommer også et spørgsmål, som bringer homoseksualitet på bordet. Spørgsmålet lyder: "Hvis man er bøsse, ændrer puberteten sig så?" (Program D, afsnit 1, 01:24-01:26). Emilie slår hurtigt fast, at der sker de samme ting med kroppen for homoseksuelle og heteroseksuelle. Producentens valg om at inkludere spørgsmålet gør, at homoseksualitet er repræsenteret i programmet og bliver præsenteret som en mulig seksualitet hos børn. Emilies svar om, at homoseksuelle og heteroseksuelle udvikler sig fysisk på samme måde, kan ses som at de to identiteter sidestilles på denne front, og det bidrager til en forståelse af, at disse to grupper er fundamentalt ens. Hun fortsætter dog sit svar med disse ord:

Men det kan selvfølgelig være, at hvis man finder ud af i puberteten, at man er til drenge, eller bare til sit eget køn, at så er der lige nogle andre tanker, man har om, hvordan får man så sagt det og sådan noget, så dér kan måske være nogle ting, der er lidt anderledes i puberteten, hvis man er homoseksuel. (Program D, afsnit 1, 01:44-01:56)

Emilie siger her, at der godt kan være en forskel for homoseksuelle på andre punkter, og jeg antager at hun med ordene "hvordan får man så sagt det" mener, hvordan homoseksuelle skal offentliggøre deres seksuelle orientering for omverdenen. Det kan på den ene side blot ses som en anerkendelse af virkeligheden, hvor der rigtigt nok må siges at eksistere en norm om, at homoseksuelle på et tidspunkt i deres liv skal annoncere, at de er tiltrukket af deres eget køn. At springe ud af skabet er et alment kendt udtryk, som bruges om dette, og et af de spørgsmål man som homoseksuel kan få af nye bekendtskaber, når talen falder på ens seksuelle orientering, er, hvornår og hvordan man sprang ud. Men ved at bringe dette op som noget, man skal gøre, kan det læses sådan, at Emilie er med til at understøtte denne norm.

Hun formulerer mellem linjerne, at der forventes noget andet af homoseksuelle end af heteroseksuelle, og hun får således positioneret homoseksualitet som noget, der skiller sig ud; noget, der afviger fra standarden, og noget, som ikke er ubetydeligt på samme måde, som heteroseksualitet tilsyneladende er det. Hun viderebringer idéen om, at heteroseksuelle kan gå gennem livet uden at

proklamere deres seksualitet, fordi den anses som udgangspunktet, mens homoseksuelle skal italesætte sig selv som anderledes, fordi deres seksuelle orientering er unormal. Herigennem kan man altså opleve, at Emilie er med til at placere homoseksualitet i en position som 'Other'. Det kan godt være, hun har i tankerne at anerkende denne sociale norm som et problem, og hun udtaler sig i og for sig også neutralt om den. Hun har også netop konstateret, at der ikke er nogen iboende biologisk forskel på homoseksuelle og heteroseksuelle. Men i hendes udtalelse om at springe ud manifesterer heteronormativiteten sig alligevel i form af symbolsk vold mod homoseksualitetens sociale status, når normen om at springe ud ikke bliver modsagt, men derimod leveret som en tilsyneladende neutral bemærkning. Det kan ses som et eksempel på, hvordan symbolsk vold kan modarbejde et forsøg på at komme konstruktionen af andethed til livs.

4.5 UGE 6: PUBERTETSPANELET SVARER PÅ JERES DILEMMAER

Dette program består ligeså af ét afsnit, og her udgør to teenagedrenge og en teenagepige et panel, der sammen med programmets vært besvarer spørgsmål fra seerne. To af teenagerne giver udtryk for, at de er tiltrukket af det andet køn (Program E, afsnit 1, 17:06 og 17:39), mens den tredje direkte fortæller, at han er biseksuel (Program E, afsnit 1, 33:17). Det vil sige, at der er en fysisk tilstedeværelse af en person, som er tiltrukket af sit eget køn, i programmet, og personen bliver givet en platform til at fortælle om sig selv og svare på spørgsmål på lige fod med de to andre teenagere. Med denne person i studiet og annonceringen af hans seksuelle orientering kommunikerer producenten eksplicit, at heteroseksualitet ikke er det eneste, der eksisterer. Ud over Silas Holsts medvirken i programmet *101 ting jeg ville ønske, jeg havde vidst, da jeg var teenager* er dette den eneste anden gang, seeren ved, at en deltager i et program ikke er heteroseksuel.

Igen er det tilfældet, at de fleste af seernes spørgsmål, som omhandler kærlighed, indebærer en dreng, der er forelsket i en pige eller omvendt (Program E, afsnit 1, 04:54 og 16:13), hvorved kæresteforhold omtales med heteroseksualitet for øje. I et spørgsmål om, hvad sex er, formår værten dog aktivt at udfordre heteronormativiteten ved at sige, at de fleste måske tænker på en mand og en kvinde, der har sex med hinanden, men at det også kan være to mænd, to kvinder eller mange mennesker (Program E, afsnit 1, 41:13-41:28). Derudover kommer ét af spørgsmålene fra en pige, som gerne vil vide, om man er homoseksuel, hvis man synes både piger og drenge er lækre (Program E, afsnit 1, 33:03-33:10). Det vil sige, at producenten også i udvælgelsen af spørgsmål har valgt at inkludere et perspektiv, der ikke er udelukkende heteroseksuelt. Den biseksuelle dreng svarer, at det

lyder som om, spørgeren er biseksuel ligesom ham selv, og han forklarer at man ikke behøver være enten til drenge eller piger (Program E, afsnit 1, 33:17-33:37). Således bliver det her tydeliggjort både, at man kan være tiltrukket af sit eget køn og af begge køn samtidig. Han tilføjer, at spørgeren også bare kan sige, at hun kan lide mennesker, frem for at kalde sig selv biseksuel, hvis hun hellere vil det (Program E, afsnit 1, 33:37-33:43). Med denne bemærkning giver han udtryk for, at det ikke er nødvendigt at placere sig selv i en bestemt kasse, når det kommer til seksuel orientering.

Værten følger op med kommentaren: "Det er måske en meget god pointe, at hun behøver ikke vide endnu, hvad hun er eller ikke er" (Program E, afsnit 1, 33:43-33:47). Det var dog ikke drengens pointe. Drengen sagde, at hun nok er biseksuel, samt at hun ikke behøver give sig selv et mærkat. Derimod udtrykker værtens opsummering, at det er helt i orden, hvis spørgeren ikke endnu er sikker på, om hun er biseksuel. Drengen får imidlertid givet værten ret, og herved kan man få det indtryk, at hans svar bliver konkluderet sådan, at spørgeren ikke nødvendigvis kan regne med, at de følelser, hun har nu, er udtryk for hendes faktiske seksuelle orientering. Ordet 'vide' kommunikerer, at der foreligger en oplysning, som personen ikke kender til, altså hendes rigtige seksuelle orientering. Og ordet 'endnu' udtrykker, at hun finder ud af det senere i livet. På den ene side kan det blot ses som en faktisk oplysning om puberteten, at man går igennem en masse ændringer og at ens krop og sind er under udvikling. Men situationen kan også opfattes som en underkendelse af biseksualitet og homoseksualitet. Det spiller ind i forestillingen om, at andre seksuelle orienteringer end heteroseksualitet kan være en fase, som eksisterer hos nogle mennesker.

Den videre dialog blandt pubertetspanelet understøtter denne forståelse. Den anden dreng siger, at man også godt som heteroseksuel person kan sige, at andre af samme køn er flotte og søde, og at det ikke nødvendigvis har med seksuel orientering at gøre (Program E, afsnit 1, 34:00-34:26). Han åbner her for den mulighed, at spørgerens oplevelse af romantisk interesse i andre piger ikke er valid. Pigen i panelet fortæller om det at være i puberteten, at man har en masse følelser og hormoner, og at hvem man er tiltrukket af kan ændre sig med tiden (Program E, afsnit 1, 34:28-34:34). Begge teenagers svar kan høres som, at spørgeren måske er forvirret, og af det kan man tolke, at spørgeren ikke nødvendigvis skal tage sine følelser for det samme køn for gode varer. Man kunne næppe forestille sig, at det samme blev sagt til et spørgsmål om at være tiltrukket af det andet køn. Hvis pigen havde spurgt: "Jeg synes, drenge er lækre, hvad betyder det?", ville svaret højst sandsynligt ikke være: "Det lyder som om du er heteroseksuel, men det er ikke sikkert. Du har en masse hormoner i kroppen, og dine følelser kan ændre sig". Den oplagte reaktion ville være at anerkende personens oplevelse ved at sige, at når man kommer i puberteten, begynder man at udvikle romantiske og

seksuelle følelser, så det er helt normalt at opleve, at man bliver tiltrukket af andre. Der ville ikke blive sået tvivl om personens heteroseksuelle fornemmelser ved at åbne op for, at hendes oplevelse måske ikke er korrekt.

Det bliver slået fast af pubertetspanelet, at det er lige meget, om man er tiltrukket af piger eller drenge (Program E, afsnit 1, 34:38-34:41). Det signalerer, at teenagerne ikke tænker negativt om nogen af mulighederne. Men de bliver alle enige om, at spørgeren ikke behøver konstatere sin seksuelle orientering endnu og sætte et mærkat på sig selv. De mener, at hun skal lade være med at have så travlt (Program E, afsnit 1, 34:42-35:02). Denne konklusion kan læses som en forlængelse af budskabet om, at seksuel orientering ikke er vigtigt, og at spørgeren derfor ikke behøver gå så meget op i det. Det kan dog også høres som, at hun ikke skal vedkende sig sin tiltrækning af samme køn, før hun er sikker. Men hvorfor skulle hun ikke gøre det, hvis der ikke er noget i vejen med det? Konklusionen kan opleves som, at hun ikke behøver bekymre sig endnu, underforstået at der *er* noget at bekymre sig om, og at hun således ikke skal tage eventuelle sorger på forskud. På denne måde sender besvarelsen af spørgsmålet potentielt nogle modstridende signaler, og homo- og biseksualitet bliver i denne læsning positioneret som noget andet end heteroseksualitet. Deltagernes sprog markerer en forskel i graden de seksuelle orienteringer anses som legitime, og der formes et billede af homo- og biseksualitet som noget, der ikke kan anerkendes som ægte lige så hurtigt som heteroseksualitet kan. Med Skadegård Thorsens (2014) forståelse af marginalisering in mente konstrueres der her en andethed omkring homo- og biseksualitet, da disse identiteter tilsyneladende ikke bliver betragtet på lige fod med heteroseksualitet.

Det lader til, at teenagerne og værten kun har gode intentioner med deres ageren, men den kan altså alligevel have en uønsket virkning. Ligesom Skadegård Thorsen (2014) skelner mellem racisme og diskrimination som henholdsvis holdning og handling, må vi her sige, at man ikke behøver have en negligerende indstilling til homoseksualitet for at komme til at handle negligerende. Dermed er folk langt fra altid opmærksomme på, når de tager del i en diskriminerende praksis. En lignende dynamik ses i et eksempel, Skadegård Thorsen (2014) giver, hvor elever og lærere på en folkeskole opfordres til at klæde sig ud som kinesere for at fejre, at en af eleverne kommer fra Taiwan. Formålet er at være inkluderende, men ved at opfordre til at folk maler sig i ansigtet, så de ligner kinesere, signalerer man, at bestemte kropstegn hører til nationaliteten kineser. Herudaf læser Skadegård Thorsen samtidig indirekte, at det at være dansker på samme måde må forbindes med ens udseende, og at hvis man har visse kropstegn, er man ikke rigtig dansk. Her bliver bestemte kroppe således kommunikativt udelukket fra at være danske, ligesom pubertetspanelet udelukker oplevelsen af at

have følelser for sit eget køn i puberteten fra at være en troværdig seksuel orientering på linje med det at være tiltrukket af det andet køn. Det fremgår ikke tydeligt, at der ligger en fremmedgørelse, en konstruktion af andethed, i situationen med Taiwan-festen, ligesom det kan siges at være tilfældet for dialogen om biseksualitet. Begge tilfælde viser, hvordan strukturel diskrimination manifesterer sig i handlinger, der umiddelbart kan opleves som helt naturlige og sågar inkluderende.

Jeg ser også en mikroaggression i pubertetspanelets formuleringer, idet der på overfladen kommunikerer en støttende og positiv indstilling til homo- og biseksualitet, mens disse identiteters legitimitet alligevel kan siges at blive invalideret. Det kan ses som Sues (2010a) begreb mikrofor nærmelse, da handlingen i dette lys fremstår ufølsom over for gruppeidentiteterne homo- og biseksuelle og kan have en marginaliserende effekt, uden det formentlig var intenderet. Det kan klassificeres som den type af Nadal et al.s (2010) mikroaggressioner, der indeholder en misbilligelse af den homoseksuelle eller biseksuelle identitet, eller i hvert fald en mangel på respekt for homoseksuelle og biseksuelle menneskers evne til at forstå deres egne følelser.

Efterfølgende stiller værten spørgsmålet: "Er det svært at snakke om sådan noget med homoseksualitet, synes I?" (Program E, afsnit 1, 35:02-35:04). Teenagerne siger alle, at ja, det er det, for homoseksualitet kan blive benyttet som skældsord i folkeskolen, hvilket de mener er forkert og skal stoppes. At være tiltrukket af sit eget køn bliver set som et tabu, så det kan være svært at snakke om, mener de (Program E, afsnit 1, 35:05-35:34). Den biseksuelle dreng fortæller, at han har oplevet, at "så trækker fællesskabet sig lidt væk fra én, fordi de ikke helt forstår, hvad er det her" (Program E, afsnit 1, 35:41-35:45). Deltagerne anerkender således, at det kan være problematisk at være homoseksuel i samfundet, og de kommunikerer, at det ikke bør være sådan. Herved bliver homoseksuelles problemer bragt frem i lyset, og der signaleres støtte til denne gruppe. Men ved at fokusere på, at homoseksuelle har det svært, kan man samtidig sige, at programmet også får sat identiteten i en negativ kontekst. Deltagerne og værten får den fremhævet som et tabu ved netop at gøre opmærksom på, at det *er* et tabu. Derved bliver homoseksualitet til dels fastholdt i hvad man kan beskrive som en offerposition, idet det fremhæves, at der af nogen mennesker bliver taget afstand fra den homoseksuelle, som står uden for fællesskabet. Hvis det oprindelige spørgsmål fra seeren blev besvaret uden denne opfølgning, ville der ikke blive kastet et sørgeligt lys over identiteten på samme måde. Det opfølgende spørgsmål samt besvarelsen af det kan dermed også siges at have en modvirkende effekt på normaliseringen af homoseksualitet, hvis man tolker at der igen skabes en andethed omkring denne identitet, når der siges, at den er sværere at tale om end heteroseksualitet.

4.6 OPSUMMERING

Som jeg nu har gennemgået, er det muligt at anskue elementer i de fem præsenterede programmer som flere former for mikrodiskrimination. Jeg har ikke fundet mange forskellige typer mikroaggressioner her. Ud over nogle få heterosexistiske mikroaggressioner, hvor man kan tolke, at der kommunikeres eksplicit nedladende eller latterliggørende om homoseksualitet, er der et tilfælde med positiv anerkendelse af heteronormativ opførsel og en situation, som potentielt signalerer manglende respekt for oplevelsen af at være tiltrukket af sit eget køn. Men der er ikke mange situationer, hvor det konkret kan påpeges, at der handles ufølsomt, hverken som mikroangreb, mikrofor nærmelser eller mikrounderkendelser. Derimod sker det lidt flere gange, at symbolsk vold og strukturel diskrimination kan siges at komme til udtryk på skjulte måder, som fostrer skabelsen af en andethed omkring homoseksualitet. De gentagne oplevelser af symbolsk udslettelse står endnu klarere samlet set, hvor homoseksualitet må betegnes som markant underrepræsenteret og overset både blandt børn og voksne i programmerne om kærlighed, følelser og puberteten.

Tilsammen danner mine observationer det billede, at heteroseksuelles eksistens bliver valideret igen og igen, og denne gruppe kan siges at blive fastholdt i en magtpositionen, mens det modsatte kan siges at være tilfældet for homoseksuelle. De medvirkende i programmerne er indimellem med til at forme dette indtryk, men det er overvejende producenten DR Ultra, der skaber denne oplevelse. Det gør producenten både ved at bringe de medvirkendes mikrodiskriminerende adfærd i programmet samt ved selv at handle usynliggørende og fremmedgørende gennem valg af deltagere, udformning af indslag, brug af grafik, de informationer værterne giver om seksuel tiltrækning, og hvordan homoseksualitet gøres til genstand for diskussion. Således må det i høj grad siges at være redaktionelle valg, der ligger til grund for de subtile signaler om seksuel orientering, de præsenterede programmer sender.

Der er flere eksempler på, at DR Ultra tilsyneladende forsøger at være inkluderende i deres tilgang til programmernes indhold. Eksempelvis når de har en biseksuel person med i programmet *Uge 6: Pubertetspanelet svarer på jeres dilemmaer*, viser det at producenten anerkender eksistensen af andre seksuelle orienteringer end heteroseksualitet og finder det relevant at give seeren denne persons perspektiv. Når værten i samme program gør opmærksom på, at sex lige så godt kan foregå mellem to mænd eller to kvinder som mellem en mand og en kvinde, vidner det om en velvilje over for at portrættere homoseksualitet på lige fod med heteroseksualitet. I programmet *Nicolines Quiz* fortæller værten også direkte, at man godt kan være tiltrukket af sit eget køn, og producenten skaber

her en situation, hvor programmets deltagere giver udtryk for, at der intet galt er i at være homoseksuel. På trods af disse antageligvis gode intentioner, kan man alligevel argumentere for, at flere mikrodiskriminerende praksisser finder sted, hvorved DR Ultra ender med at understøtte det, de prøver at bekæmpe. Dette modsætningsforhold fortæller, at de heteronormative implikationer ikke kun er problematiske i sig selv, men at der også eksisterer en forskel i, hvad skaberne af programmerne gør, og hvad de tror de gør, som er værd for dem at være opmærksom på.

I denne forbindelse er det vigtigt at huske på, at producenten og programmernes medvirkende i størstedelen af tilfældene, hvis ikke dem alle, ikke kan siges at handle mikrodiskriminerende bevidst. De agerer blot ud fra de strukturelle måder at tale og tænke om verden på, der eksisterer, som Skadegård Thorsen (2014) beskriver det. De implicite attituder, der udtrykkes om seksuelle orienteringer, er integreret i kulturelle vaner, eksempelvis når den fiktive mor i programmet *101 ting jeg ville ønske, jeg havde vidst, da jeg var teenager* taler til sin søn i den tilsyneladende klare overbevisning, at han er tiltrukket af piger. Her kan det opleves som, at moderen, eller rettere sagt DR Ultra, ved at følge normen uden at tænke over det kommer til at overse, at drenge lige så vel kan være tiltrukket af drenge. I samfundets måde at tænke romantisk tiltrækning på er det en indlejret selvfølgelighed, at drenge vil blive kærestere med piger, så det er helt normalt sprogbrug at forudsætte seksuelle relationer mellem hankøn og hunkøn. Dette ses også i programmet *Pubertetsguiden*, hvor seksualvejlederen beretter om svedens funktioner. Her siger hun, at feromoner er et middel til at tiltrække det andet køn, uden at anerkende at homoseksuelle bliver tiltrukket af deres eget køns feromoner.

Et andet eksempel på, hvordan det strukturelle skaber individuelle udtryk for diskrimination i sproget, ses når værten i programmet *Uge 6: Emilie svarer på pubertetsspørgsmål!* indirekte får kommunikeret, at homoseksuelle formelt skal annoncere deres seksualitet, altså springe ud. Her videregives en social norm, som har en diskriminerende effekt, uden det nok er ønsket fra værtens side. Værten får positioneret homoseksualitet som noget, der har en anden status end heteroseksualitet, og herigennem reproducerer hun den tanke, at heteroseksualitet tages for givet som folks seksuelle orientering. Også Žižek (2008) ser dette som at de strukturelle magtforhold kommer til udtryk gennem enkeltpersoner. De eksempler jeg netop har givet er situationer, som hverken er eksplicite eller ekstreme. De vil af de fleste sikkert blive opfattet som helt normale, neutrale og acceptable, og det betyder ifølge Skadegård Thorsen (2014), at den diskriminerende virkning kan være svær at tale om. Når oplevelsen af mikrodiskrimination kan være svær at gribe fat i og sætte ord på, er den også svær at sige fra over for og forhindre. På denne måde foregår

majoritetsgruppens magtudøvelse ifølge Bourdieu og Passeron (1990) på en måde, så den ikke afsløres, og så både majoritetsgruppen og minoritetsgruppen accepterer de udtrykte værdier som sandheden. Netop derfor er mikrodiskrimination udfordrende at identificere, anerkende og håndtere. Dette gør dog ikke mikrodiskriminationen mindre problematisk. Tværtimod understreger det blot, hvor vigtigt det er for medieinstitutioner, der giver viden om verdens udseende og samfundets værdier, at være opmærksom på, hvad der kommunikeres i deres programmer.

Endeligt skal det tilføjes, at man må forsøge at danne sig et nuanceret billede af hver situation, der analyseres, før man springer til den konklusion, at der er tale om mikrodiskrimination. Det er vigtigt ikke kun at fremhæve de aspekter af situationen, som teori om mikrodiskrimination kan kaste lys over, men også have øje for andre forståelser. Som jeg har beskrevet undervejs i analysen, kan en situation i flere tilfælde tolkes på forskellige måder, så det varierer i hvor høj grad, man kan sige at der handles mikrodiskriminerende. Desuden må de mikrodiskriminerende elementer i nogle situationer samtidig siges at indeholde et positivt aspekt, for eksempel når homoseksualitet i programmet *Nicolines Quiz* gøres til genstand for bedømmelse, men samtidig bliver anerkendt som en seksuel orientering og omtalt positivt. I en vurdering af mikrodiskriminationens tilstedeværelse og effekt må man derfor medtænke begge aspekter af situationen, før man ensidigt bruger mikrodiskriminationen som grundlag for at kritisere. Disse overvejelser og flere til vil jeg udfolde i næste afsnit, før jeg konkluderer sammenfattende for hele specialet.

5. DISKUSSION

Som jeg nu har illustreret, findes der i danskproducerede børneprogrammer situationer, som med de anvendte teoretiske perspektiver kan kaldes mikrodiskriminerende. Men som jeg også har været inde på undervejs, kan man ikke altid se helt firkantet på tilfælde af mikrodiskrimination - og det bør man heller ikke. Intentionen om at forbedre forholdene for marginaliserede grupper risikerer at få den modsatte effekt, hvis ikke man er opmærksom på, hvad man kritiserer, og hvordan kritikken udlægges. Men hvilke forhindringer kan man møde, og hvordan agerer man så mest hensigtsmæssigt i sin kritik af subtile former for diskrimination? Det kommer jeg med nogle overvejelser omkring herunder.

I nogle situationer virker det forholdsvis åbenlyst, at der er tale om et udsagn, som udtrykker en - om end måske uintenderet - negativ opfattelse omkring en samfundsgruppe. Eksempelvis når Nikolaj Stokholm siger: "Kæft, hvor er det bøsset sagt" (Program A, afsnit 10, 06:49-06:50). I andre situationer bliver der ikke kommunikeret en negativ opfattelse, men situationen kan stadig bidrage til at skabe en andethed omkring samfundsgruppen og positionere den som hierarkisk lavere end en anden gruppe. Det er eksempelvis tilfældet i *Nicolines Quiz*, da værten åbner op for en bedømmelse af homoseksuelle (Program C, afsnit 2, 10:13-10:18). Disse typer situationer kan der tolkes nogenlunde klart omkring. Men som jeg også har beskrevet, kan andre situationer i højere grad give anledning til forskellige tolkninger. Når Olivia Joof siger, at hun godt kan blive forelsket i sine veninder, men ikke på *den* måde (Program A, afsnit 10, 09:52-10:00), så *kan* det tolkes som en afstandtagen fra en opfattelse omkring at hun er romantisk og seksuelt tiltrukket af veninderne. I denne tolkning kan hendes afstandtagen formidle, at hun ikke vil risikere at blive opfattet som homoseksuel eller biseksuel, og det sender potentielt et negativt signal omkring disse identiteter, at hun på denne måde distancerer sig fra dem. Men når man tager hendes tonefald i betragtning og medtænker konteksten for udtalelsen, så virker det snarere som om, at ordene blot gør det klart for seerne, hvordan de skal forstå hendes brug af ordet forelskelse. I andre situationer er der dog mere reel uklarhed omkring, hvad indholdet kan siges at udtrykke.

Det var for eksempel tilfældet i klippet med Thomas Skov og Geo, hvor producentens redigering af den ellers platoniske situation sender signaler om kærlighed mellem de to mænd (Program A, afsnit 5, 02:46-02:49). Her kan man i kraft af klipningen, den indlagte lyd og grafikken på skærmen opleve en underliggende besked, der siger, at der er noget morsomt ved to mænd, som indgår i et romantisk forhold. Men som jeg også forklarede her, så er en anden tolkning, at det sjove snarere ligger i at

drille to personer, som kun er venner, med at de er kærestes. Det er en typisk ting at gøre som barn, hvor det at have en kæreste, før man har nået en vis alder, kan siges at have status af at være noget ulækkert eller uønskværdigt. Sådanne drillerier i barndommen finder også, for ikke at sige primært, sted i heteroseksuelle kontekster og er dermed ikke møntet på tiltrækning mellem to af samme køn, men på tiltrækning mellem to, som ikke er tiltrukket af hinanden. I situationen med Geo og Thomas Skov er det dermed ikke helt ligetil at slå fast, hvorvidt det er homoseksualitet, der kommunikeres nedladende omkring. En lignende parallel kan drages til en meget aktuel situation fra virkelighedens verden, hvor den amerikanske præsident af sine kritikere jævnligt afbildes i nære omfavnelser og passionerede kys med den russiske præsident. Umiddelbart kan dette signalere, at Donald Trump og Vladimir Putin påstås at være bøsser, og at dette er grundlag for latterliggørelse. Men sammenstillingen af Trump og Putin med homoseksualitet kan også være funderet i, at de to præsidenter i varierende grad har et negativt syn på homoseksuelle, og at skaberne af de intime portrætteringer således driller præsidenterne med noget, de ikke kan lide. Man må således spørge sig selv: Er billederne møntet på den opfattelse, at homoseksualitet er uønskværdigt, eller er billederne møntet på, at præsidenterne synes, homoseksualitet er uønskværdigt?

Hvis Trump og Putin blev portrætteret som babyer, ville det klare budskab være, at de blev latterliggjort som infantile og ukompetente, baseret på at der i samfundet må siges at eksistere en klar opfattelse af babyer som mindre i stand til at handle velovervejet og konstruktivt end voksne. Hvis Trump og Putin blev portrætteret med en bakke blåbær i hånden, og det var offentligheden bekendt, at de to mænd hadede blåbær, så ville det være klart, at morsomheden bestod i at forbinde dem med noget, de har et dårligt forhold til. Men i og med at homoseksualitet både kan siges at besidde negative konnotationer i den generelle kulturelle referenceramme og i præsidenternes hoveder, fremgår det ikke klart, hvilken betydning man kan læse ud af skildringerne. Et tilsvarende eksempel sås for nylig, da en række ISIS-krigeres Twitter-konti blev hacket og inficeret med billeder af bøsseporno. Denne handling kunne ligeledes opfattes som, at ISIS-krigerne fremstod homoseksuelle, i og med at de tilsyneladende lagde de homoerotiske billeder op selv, og at dette var grund til ydmygelse. Men det kunne på samme måde også ses som en associering af ISIS-krigerne med noget, de ikke bryder sig om. Og det kunne sågar være en hyldest til homoseksualitet og altså en proklamerende af, at homoseksualitet ikke skal udryddes, som ISIS-krigerne ellers har til formål.

Derudover kan visualiseringen af Trump og Putin som elskere også forstås som en hentydning til de vedvarende anklager om et upassende politisk samarbejde mellem de to i lyset af talemåden "i seng med fjenden". Måske er det denne metafor, afbildningen illustrerer, som et signal om at

præsidenterne har et nært forhold, de ikke bør have. I denne betydning er homoseksualitet ikke centralt, men blot en uundgåelig faktor, da kritikken omhandler to mænd. Et andet eksempel, der understøtter en tilsvarende læsning, kom for få uger siden, da talkshowværten Stephen Colbert i en længere tirade omkring Trumps ageren som præsident sagde, at det eneste Trumps mund duede til var at fungere som personligt pikhylster for præsident Putin. I denne formulering kan man høre, at påstanden om en handling af homoseksuel karakter bliver brugt som fornærmelse. Men tager man konteksten for den relation, der hentydes til, i betragtning, er det også en mulig læsning, at den meget billedlige udtalelse beskriver oplevelsen af, at Trump agerer føjeligt og altid er parat til at servicere Putin. Hans modstandere mener, at Trump har en tilsyneladende ukritisk beundring af Putin og er villig til at lade Putin udnytte sin velvillighed til gavn for Rusland. Måden Colberts tilsvining er formuleret på understøtter, at der er tale om en seksuel billedliggørelse af dette forhold som en situation, hvor den ene part lader sig udnytte. Om udtalelsen nedgør selve akten oralsex er en anden sag. Men i lyset af det indtryk, der eksisterer af Trumps forhold til Putin, kan ordet 'pikhylster' lige så vel ses som en hån mod Trumps politiske handlinger som en hån mod det at være homoseksuel. Dermed er også denne situation et eksempel på, at der kan eksistere en tvetydighed omkring, hvad en tekst kommunikerer.

Det kan måske lyde som om, jeg advokerer for, at man skal tage højde for afsenders hensigt med kommunikationen, hvilket modstrider hele idéen med mikrodiskrimination om, at det er effekten af kommunikationen, der er det vigtige. Men det, jeg mener, er: Er handlingen virkelig diskriminerende? Altså signaleres der virkelig, at homoseksualitet er grund til drilleri? Det er meget muligt, at homoseksualitet indgår i en negativt ladet ytring. Men der er forskel på, om homoseksualiteten er præmissen for kritikken, eller om homoseksualiteten tilfældigvis er til stede i ytringen på grund af omstændighederne omkring det, der bliver kritiseret. Hvis kritikken af Trump og Putin går ud på, at Trump er "i seng med fjenden" eller lader sig udnytte, og dette bliver fremstillet med seksuel symbolik, så er det uundgåeligt, at det vil være en homoseksuel portrættering, i og med at begge præsidenter tilfældigvis er mænd. Hvis præcis den samme billedliggørelse var lavet med Donald Trump og den kvindelige tyske kansler Angela Merkel, ville portrætteringen være af heteroseksuel karakter og dermed ikke indeholde samme negative konnotationer omkring seksuel orientering. Eftersom portrætteringen af Trump og Putin står alene, kan man dog ikke på baggrund af en sådan sammenligning sige, at indholdet ikke er diskriminerende. Men det virker heller ikke retmæssigt at kalde noget diskriminerende, blot fordi homoseksualitet afbildes i forbindelse med en negativ ytring.

Gør det så tilfældene bedre og mindre skadelige, at de er tvetydige? Nej, ikke nødvendigvis. Det understreger tværtimod, at man skal være varsom med sin kommunikation på grund af de uintenderede signaler, den kan sende. Men det påpeger også, at man skal være varsom i sine påstande omkring, hvad der udgør diskrimination. Lige så vel som man kan komme til at foretage mikrodiskrimination uden at mene det, så er det værd at overveje, om man ikke også kan komme til at kalde noget mikrodiskrimination uden at medtænke konteksten for handlingen. Idet vi i forvejen befinder os i en kultur, hvor homoseksualitet har en implicit status som noget laverestående, er det nemt at sætte enhver negativ ytring, som indeholder homoseksualitet, ind i denne referenceramme. I en verden hvor homoseksualitet ikke havde en laverestående status, ville man ikke på samme måde se en sammenkobling mellem homoseksuel intimitet og negativitet i ytringen, men blot en sammenkobling mellem negativitet og de pågældende personers intimitet. Det ville selvfølgelig stadig være muligt for nogen at kommunikere, at homoseksualitet er en dårlig ting, men der ville ikke ligge noget negativt indhold i homoseksualitet i sig selv. Det, jeg antyder, er, at fordi homoseksualitet som negativt element er så ofte benyttet et greb; fordi vi er så vant til at se det som et negativt symbol, så er vi mere tilbøjelige til at klassificere hvad der ellers ville blive betegnet som harmløst indhold som diskriminerende. Med andre ord: Vores kulturelle viden, som gør os i stand til at tolke en handling, gør os også i stand til at 'overtolke' handlingen. Man kan måske ligefrem sige, at det her er strukturelle, indlejrede antagelser om *heteroseksuelle* og deres kommunikation, der kommer i spil.

Skal denne udlægning forstås som om, jeg mener, at personen, hvis handling bliver kaldt diskriminerende, i virkeligheden er offeret? Nej, jeg stiller bare spørgsmålet: Bliver en handling automatisk diskriminerende, blot fordi elementer i indholdet findes i diskriminerende handlinger? Men selvom udøveren af mikrodiskrimination ikke er et offer, så er det vigtigt ikke at formulere sin kritik af dennes handlinger firkantet, og som om udøveren omvendt er en forbryder. Både fordi handlingerne som bekendt må ses som ubevidste udtryk for samfundets strukturelle normer, hvorved situationen ofte er mere kompliceret end hvad man kan dele hårdt op i forbryder og offer, mikrodiskrimination og ikke-mikrodiskrimination - men også fordi det ikke er hensigtsmæssigt for sagen at fremlægge sin kritik unuanceret og påståeligt. Hvis kritikken er personfikseret og placerer skyld hos udøveren, så er der formentlig større risiko for, at personen går i forsvarsposition og blankt afviser at indgå i en diskussion om handlingen. Det samme kan ske hvis man stempler indholdet som ubestrideligt diskriminerende uden blik for forskellige forståelser, for så er det nemmere for udøveren at forkaste kritikken og ikke tage den seriøst, hvis den virker overdrevet. Derfor er man nødt til, for sit eget arguments skyld, at gøre sig bevidst om oplevelsen hos den person hvis handling

man kritiserer og altså tænke over måden, man kritiserer på. Det har den modsatte virkning af hvad man ønsker, hvis fremhævelsen af mikrodiskrimination gør, at folk føler ubehag og lukker ned. Hvis ikke det lykkes at tale konstruktivt om, hvad og hvordan en handling kan betragtes som diskriminerende, med fokus på hvordan adfærden fremover kan forbedres, er udsigterne til forandring ikke gode.

Af denne grund er det også klogt, som jeg var inde på før, ikke bare automatisk at kalde enhver handling, der kan lugte af diskrimination, for diskrimination. Hvis man for mange gange på et for usikkert grundlag hævder, at der er tale om mikrodiskrimination, risikerer man at blive opfattet som drengen, der råbte ulv. Skal man så hellere påpege mikrodiskrimination for lidt end for meget? Det siger jeg ikke. I en ideel verden, hvor der ikke blev set skævt til kulturens politisk korrekte politibetjente, burde man hellere påpege det for meget end for lidt, så man er sikker på, at nogen tilfælde ikke bliver overset. Men jeg mener, man skal overveje omstændighederne grundigt hver gang. For desværre har folk, der mener det er grundløst og spild af tid at gå op i mikrodiskrimination, tendens til at angribe, hvor de kan. Derfor er man nødt til at have sine argumenter på plads, og man må tænke lidt strategisk og se den sag, man kæmper for, i et større perspektiv, for at ønsket om et samfund med mindre mikrodiskrimination i sidste ende kan blive opfyldt.

Dermed ikke sagt at opponenterne har ret i deres angreb, men det hænder, at folk i debatter forkaster, hvad deres modstander siger, hvis modstanderen giver et svagt eller misvisende eksempel som belæg for deres påstand. Nogen mener tilsyneladende, at det ikke er tilladt at begå fejl uden at blive ekskluderet fra debatten. Dette er naturligvis ikke retfærdigt, for gyldigheden af ét eksempel afhænger ikke af gyldigheden af et andet eksempel, ligesom et selvmål i sport ikke er ensbetydende med, at alle ens andre mål bliver annulleret. Desuden kan det også være sådan, at én persons svage eksempel bliver brugt som skyts imod alle personer, der forsøger at påpege mikrodiskrimination. Det er ligeså ikke retfærdigt, da én debattørs forkerte udtalelser om et emne ikke bør betyde, at alle andre debattører på 'samme side' bliver betragtet som utroværdige og ikke værd at give opmærksomhed. Det er fuldstændig ødelæggende for en produktiv diskussion, hvis hele pointen omkring mikrodiskrimination benægtes på baggrund af enkelte fejltagelser, eller hvad der opfattes som fejltagelser af opponenterne. Men det er nu engang en mulighed i debattens verden. Derfor er det en god idé at have omverdenens opfattelse in mente, hver gang man leverer en kritik af mikrodiskriminerende praksisser.

Selv hvis folk hverken forsvarer sig eller afviser kritikken, så kan reaktionen være, at de ikke tør tale om emnet af frygt for, om de træder nogen over tærerne. Således kan problemerne ved mikrodiskrimination også gennem passiv afstandtagen forblive et område, vi som samfund ikke får taget os af. Det er forståeligt, at man kan være bange for at gøre noget forkert, netop fordi man ikke ved, hvornår man gør noget forkert, jævnfør mikrodiskriminationens subtile og uintenderede væsen. Men berøringsangst gavner intet, og dette er endnu en grund til, at påpeging af mikrodiskrimination ikke må komme i en anklagende tone. Det er hæmmende for villigheden til at modtage kritik af sine handlinger, hvis man føler sig angrebet. Derudover kan det, lige meget om man er positivt indstillet over for at tage sine egne handlinger op til eftertanke eller ej, virke som en umulig opgave at komme mikrodiskrimination til livs. Fordi det er så svært at være opmærksom på mikrodiskriminerende adfærd, er det også svært at forhindre, og derfor kan det måske virke uoverkommeligt at forsøge. Men det er ikke grund til at vende det blinde øje til. Det kan godt være, at mikrodiskrimination ikke kan udryddes fuldstændig, og i fald det kan, vil det tage rigtig mange år, fordi det er så indgroet en del af samfundet. Men selvom noget ikke kan blive perfekt, kan det sagtens have potentiale for at blive bedre. Derfor er vi som samfund nødt til at tage kampen aktivt op, for ellers ændres de skadelige praksisser næppe. I forhold til børne-tv vil nogen nok medgive, at det kan betale sig at forsøge at undgå diskriminerende indhold i fremtidige produktioner, men samtidig ser de måske ikke noget skadeligt i at blive ved med at vise allerede producerede programmer med diskriminerende indhold. Her må man indvende, at bare fordi noget var acceptabel praksis engang, gør det det ikke automatisk okay fortsat at inkludere i programudbuddet. Børn bliver eksponeret for indholdet i en nutidig kontekst, og derfor kan indholdet stadig være lige så problematisk.

Når det er sagt, så må man huske på, at der ikke altid er noget definitivt svar på, hvordan det er 'rigtigt' og 'forkert' at agere. I nogle tilfælde kan der både være hensigtsmæssige og uhensigtsmæssige elementer i en repræsentation, for eksempel i *Nicolines Quiz* hvor værten spørger de tilsyneladende heteroseksuelle medvirkende, hvad de synes om homoseksualitet (Program C, afsnit 2, 10:13-10:18). Som jeg beskrev, kan man se situationen som en understøttelse af heteroseksuelles sociale magtposition over homoseksuelle og kritisere den på baggrund heraf. Men man kan også vælge at fokusere på det positive i, at homoseksualitetens eksistens bliver anerkendt i programmet. Situationen fortsætter med, at de medvirkende svarer, at de ikke ser noget forkert i at være homoseksuel, hvorved der aktivt bliver kommunikeret, at homoseksualitet er lige så meget værd som heteroseksualitet. Opvejer det positive ved situationen så de undertrykkende

implikationer? Man kan se det fra begge sider, og det ene vægter ikke nødvendigvis højere end det andet.

Hvis ikke producenten på denne implicitte måde må anerkende, at homoseksualitet i samfundet har en anden social position end heteroseksualitet, så kan problemet ikke blive behandlet eksplicit. Det er svært at ændre noget i samfundet, hvis man ikke må tale om det. Kunne producenten få homoseksuelle børn til at deltage, havde det måske været at foretrække, men hvis det ikke lod sig gøre, kan man mene, at det så er en bedre løsning i det mindste at italesætte homoseksualitetens eksistens på denne vis end ikke at repræsentere den på nogen måde. Et andet dilemma, der ligger tæt op ad dette, angår hvad der fokuseres på i repræsentationen af homoseksuelles eksistens i det generelle film- og tv-landskab. Når der fortælles historier om homoseksuelle, som oplever noget tragisk og kæmper for at få omverdenens accept, kan man sige, at det er med til at fastholde homoseksuelle i en rolle som noget, der stikker ud og er bemærkelsesværdigt anderledes. Men hvis homoseksuelle kun blev portrætteret helt på lige fod med heteroseksuelle, og der aldrig blev berettet om deres lidelser knyttet til samfundsforhold, så ville homoseksuelles problemer, som jo er virkelige, blive fortrængt, og der ville ikke være samme fokus på, at det stadig er nødvendigt at skabe bedre forhold for denne samfundsgruppe. Der er ikke noget mere sandt svar på, hvad der er bedst at gøre, og man må således foretage en vurdering i hver enkelt situation omkring, hvad der er mest hensigtsmæssigt at kommunikere.

Og det er netop det centrale budskab, jeg håber, læseren af mit speciale tager med sig. Det vigtige i debatten om mikrodiskrimination er ikke at placere skyld og at fremsætte definitive konklusioner omkring, hvad der er godt og dårligt, hvad man må og ikke må. Det vigtige er at tænke over, hvordan man selv handler, samt at gøre andre opmærksomme på, hvordan deres handlinger kan tolkes. Det gælder om at have øjnene åbne for, hvilke signaler der sendes i hvilken kontekst, og at tage diskussionen selvom det kan være kompliceret. Mikrodiskrimination er svært at foregribe, påpege og tale om, fordi problematikken befinder sig i en kommunikativ gråzone, og samme situation kan indeholde flere betydninger, men dette gør kun feltet endnu mere væsentlig at udforske og tage seriøst.

6. KONKLUSION

Jeg har i dette kandidatspeciale analyseret, hvordan homoseksualitet positioneres kommunikativt i forhold til heteroseksualitet gennem mikrodiskriminerende praksisser i udvalgte danskproducerede børne-tv-programmer. Dette har jeg gjort i et poststrukturalistisk, socialkonstruktivistisk, kritisk teoretisk perspektiv gennem hermeneutisk tekstanalyse. Det var min hensigt at undersøge, om teorier omhandlende mikrodiskrimination kunne bruges til at fremhæve elementer i programindholdet, som på subtile måder skaber en oplevet marginalisering af minoritetsgruppen homoseksuelle. Baseret på min anvendelse af teorier om symbolsk vold, symbolsk udslettelse, strukturel diskrimination og mikroaggressioner konkluderer jeg, at der på streamingtjenesterne DR Ultra, DR Ramasjang og TV2 Play kan ses tendenser til mikrodiskrimination, hvor igennem homoseksualitet bliver tildelt en lavere symbolsk status end heteroseksualitet. Via implicite, heteronormative signaler i programmernes omtale og portrættering af mænd og kvinder i konteksten kærlighed og seksualitet kan man tolke, at homoseksualitet i visse situationer fremstår som mindre værd at give opmærksomhed, som en mindre reel seksuel orientering, som noget komisk og som noget uønskværdigt. Det er en mulig læsning, at den heteroseksuelle gruppeidentitet er fremhævet, normaliseret og til tider glorificeret, mens den homoseksuelle gruppeidentitet hovedsageligt er fraværende, fremmedgjort og til tider nedgjort. Samlet set kan man få det indtryk, at der konstrueres en andethed omkring homoseksualitet, og at homoseksuelles sociale eksistens udviskes.

Disse undertrykkende implikationer viser sig især i fem programmer på DR Ultra, der alle har kærlighed, følelser og puberteten som tema. Dette er en interessant og problematisk opdagelse af flere årsager. For det første opsøger børn sådanne programmer for viden om de nævnte temaer, hvorved det må siges at være særdeles vigtigt, hvad der kommunikeres om temaerne her. Men hvad der er mere bemærkelsesværdigt er, at man må antage, producenten har overvejet, hvordan der kommunikeres hensigtsmæssigt om netop disse temaer, og det fremstår sågar også i flere tilfælde som om, der direkte er blevet forsøgt at agere positivt og inkluderende over for homoseksuelle. Selvom der altså formentlig ligger gode intentioner bag indholdet, kan man alligevel argumentere for, at der er mikrodiskriminerende elementer til stede. Dette modsætningsforhold tyder på, at DR Ultras programansvarlige ikke er bevidste om, hvordan deres beslutninger om indholdet kan opfattes, og det illustrerer en af de centrale pointer omkring mikrodiskrimination, nemlig at det ofte foregår ubemærket, uintenderet og sågar velmenende. De negative beskeder, der sendes, kan have

indflydelse på, i hvilken grad homoseksuelle børn føler sig anerkendt, accepteret og ønsket, og beskederne kan påvirke, hvordan disse børn bliver behandlet af andre. Dermed er det relevant for DR Ultra, såvel som DR Ramasjang og TV2 Play, at reflektere over deres egen praksis i forbindelse med programmer målrettet børn, så de potentielt diskriminerende effekter fremover mindskes.

Når det er sagt, så er det vigtigt at understrege, hvor kompleks en problemstilling vi har at gøre med. Producenten og de medvirkendes handlinger må overvejende ses som udtryk for strukturelle normer og vaner, der afspejles på individplan. Således er tanke- og handlemåder omkring homoseksualitet og heteroseksualitet en del af samfundets kollektive bevidsthed, hvilket ikke kan ændres med nogen nem løsning. Dertil befinder mikrodiskriminerende praksisser sig i en kommunikativ gråzone, hvor der ikke altid kan fremsættes en entydig påstand om betydningen. Det er ikke et sort-hvidt, objektive emne, og i en kritik af disse praksisser må man derfor gå nuanceret og konstruktivt til sagen. Det gælder ikke om at give nogen skylden, men om at vi alle får et skarpere blik for mikrodiskriminationens mange manifestationer, så vi ikke viderefører dem i blinde.

Mikrodiskrimination er vanskeligt at identificere, og det kan være svært at tage diskussionen, men af samme grund er det så essentielt, at vi forsøger. Hvis vi som samfund ønsker at øge ligheden mellem homoseksuelle og ikke-homoseksuelle personer, er vi nødt til også at forstå de skjulte måder, sociale magtforhold reproduceres på. Derfor er en løbende kulturel dialog nødvendig. Det er mit håb, at specialet har bidraget med værdifulde nye indsigter til dette underbelyste felt.

7. PERSPEKTIVERING

I forlængelse af analysens resultater og de overvejelser, jeg har præsenteret i diskussionen, kunne det være interessant at foretage videre refleksioner omkring producenternes ansvar for at modvirke diskrimination og bidrage til samfundsudviklingen. Som populærkulturelle medier og nogle af hovedkilderne til børns viden om kærlighed og seksualitet kan DR og TV2 siges at besidde en gatekeeper-funktion. I kraft af deres position som public service-udbydere følger der desuden nogle ekstra forventninger med til deres rolle over for den danske befolkning, omkring hvilken type indhold de skal bringe. Dertil er der tale om voksne mennesker, der producerer indhold til børn. I modsætning til andre sammenhænge mikrodiskrimination kan forekomme i, hvor modtagerne er voksne mennesker, der kan tænke kritisk og kræve ændringer i kommunikationen, så har børn, der ser programmer produceret til dem af DR og TV2, ikke samme muligheder. Der kan altså siges at eksistere forskellige typer magtforhold mellem afsender og modtager af børneprogrammerne, og dette er en relevant dimension i forståelsen af mikrodiskriminationens kontekst, som med fordel kan belyses nærmere med principper inden for normativ etik samt gennem CSR-perspektiver.

8. LITTERATURLISTE

- Berg, R. (2000). Videnskabsteoretiske og metodiske overvejelser. I R. Berg, *Den "gode" politiker: Et studie af politiske ledelsesværdier i kommunerne* (s. 103-120). Odense, Danmark: Odense Universitetsforlag. **18 sider.**
- Bourdieu, P. (1979). Symbolic power. *Critique of Anthropology*, 4(13/14), 77-85. **9 sider.**
- Bourdieu, P., & Passeron, J.-C. (1990). *Reproduction in education, society and culture* (2. udg.). London, Storbritannien: SAGE. **233 sider.**
- Butler, J. (1990). *Gender trouble: Feminism and the subversion of identity*. New York, USA: Routledge. **188 sider.**
- Chambers, S. A. (2003). Telepistemology of the closet; or, the queer politics of Six Feet Under. *Journal of American Culture*, 26(1), 24-41. **18 sider.**
- Cohen, C. J. (1997). Punks, bulldaggers, and welfare queens: The radical potential of queer politics? *GLQ: A Journal of Lesbian and Gay Studies*, 3(4), 437-465. **29 sider.**
- Cover, R. (2000). First contact: Queer theory, sexual identity, and "mainstream" film. *International Journal of Sexuality and Gender Studies*, 5(1), 71-89. **19 sider.**
- DeFrancisco, V. P., & Palczewski, C. H. (2014). *Gender in communication: A critical introduction* (2. udg.). Californien, USA: SAGE. **258 sider.**
- Dohrmann, J. (2014). "Livet er blevet lettere med to børnekanaler". Tilgået på http://www.dr.dk/Om_DR/Nyt+fra+DR/artikler/2014/02/26140225.htm
- Dyer, R. (1993). *The matter of images: Essays on representation*. New York, USA: Routledge. **172 sider.**
- Eskjær, M. F., & Helles, R. (2015). Hvad er kvantitativ indholdsanalyse? Definition og funktion. I M. F. Eskjær & R. Helles, *Kvantitativ indholdsanalyse* (s. 9-19). Frederiksberg, Danmark: Samfundslitteratur. **11 sider.**

- Esmark, A., & Laustsen, C. B. (2015). Strukturalisme og poststrukturalisme. I M. H. Jacobsen, K. Lippert-Rasmussen & Peter Nedergaard (Red.), *Videnskabsteori: I statskundskab, sociologi og forvaltning* (3. udg., s. 287-324). København, Danmark: Hans Reitzel. **38 sider.**
- Ewers, K. (2009). *Tag de normkritiske briller på*. Tilgået på <http://www.bedreseksualundervisning.dk/bedre-seksualundervisning/grundskole/god-seksualundervisning/normkritisk-undervisning.aspx>
- Francis, D. A., & Reygan, F. (2016). 'Let's see if it won't go away by itself.' LGBT microaggressions among teachers in South Africa. *Education as Change*, 20(3), 180-201. **22 sider.**
- Gadamer, H.G. (1999 [1960]). Forståelsens historicitet som det hermeneutiske princip. I J. Gulddal & M. Møller (Red.), *Hermeneutik: En antologi om forståelse* (s. 127-182). København, Danmark: Gyldendal. **56 sider.**
- Gauntlett, D. (2008). *Media, gender and identity: An introduction* (2. udg.). London, Storbritannien: Routledge. **289 sider.**
- Gerbner, G. (1972). Violence in television drama: Trends and symbolic functions. I G. A. Comstock & E. A. Rubinstein (Red.), *Television and social behavior: Vol. 1. Media content and control* (s. 28-187). Washington, D.C., USA: U.S. Government Printing Office. **159 sider.**
- Gerbner, G., & Gross, L. (1976). Living with television: The violence profile. *Journal of Communication*, 26(2), 172-199. **28 sider.**
- Gilje, N. (2012). Positivism og kritisk rationalisme. I S. Juul & K. B. Pedersen (Red.), *Samfundsvidenskabernes videnskabsteori: En indføring* (s. 23-64). København, Danmark: Hans Reitzel. **42 sider.**
- Hall, S. (1980 [1973]). Encoding/decoding. I S. Hall, D. Hobson, A. Lowe & P. Willis (Red.), *Culture, media, language: Working papers in cultural studies, 1972-79* (s. 128-138). London, Storbritannien: Routledge. **11 sider.**
- Hall, S. (1997). The work of representation. I S. Hall (Red.), *Representation: Cultural representations and signifying practices* (s. 13-74). London, Storbritannien: SAGE. **62 sider.**

- Hjarvard, S. (2006). Indledning: Tv-mediets halve århundrede. I S. Hjarvard (Red.), *Dansk tv's historie* (s. 7-24). Frederiksberg, Danmark: Samfundslitteratur. **18 sider.**
- Jagose, A. (1996). *Queer theory: An introduction*. New York, USA: New York University Press. **132 sider.**
- Jenkins, T. (2005). Potential lesbians at two o'clock: The heterosexualization of lesbianism in the recent teen film. *The Journal of Popular Culture*, 38(3), 491-504. **14 sider.**
- Kennedy, Z. (2013). The play's the thing: Representations of heteronormative sexuality in a popular children's TV sitcom. I J. Campbell & T. Carilli (Red.), *Queer media images: LBGT perspectives* (s. 171-183). Maryland, USA: Lexington Books. **13 sider.**
- Kielwasser, A. P., & Wolf, M. A. (1992). Mainstream television, adolescent homosexuality, and significant silence. *Critical Studies in Mass Communication*, 9(4), 350-373. **24 sider.**
- Kielwasser, A. P., & Wolf, M. A. (1993). Silence, difference, and annihilation: Understanding the impact of mediated heterosexism on high school students. *The High School Journal*, 77(1/2), 58-79. **22 sider.**
- Kimber, S., & Delgado-Romero, E. A. (2011). Sexual orientation microaggressions: The experience of lesbian, gay, bisexual, and queer clients in psychotherapy. *Journal of Counseling Psychology*, 58(2), 210-221. **12 sider.**
- Kolding, R. L. (2016). *Regnbuen er stadig sort/hvid: En analyse af LGBT-repræsentationer i dansk tv-drama* (Master's thesis). Københavns Universitet, København, Danmark. **86 sider.**
- Kulturministeriet. (2014). *DRs public service-kontrakt for 2015-2018*. Tilgået på http://kum.dk/fileadmin/KUM/Documents/Kulturpolitik/medier/DR/Public_Serviceaftale_2015-18/DR_public_service-kontrakt_for_2015-2018.pdf
- Kulturstyrelsen. (2014). *Mediernes udvikling i Danmark 2014: Tv*. Tilgået på http://www.kulturstyrelsen.dk/fileadmin/user_upload/dokumenter/medier/Mediernes_udvikling/2014/Tv/TV_2014_TIL_PRINT_FINAL_09052014.pdf
- LGBT Danmark. (n.d.). *LGBT historie i Danmark*. Tilgået på <http://lgbt.dk/om-os/historie/>
- LGBT Danmark. (2016). *Heterosexisme*. Tilgået på <http://lgbt.dk/ordbog/heterosexisme/>

- Lilienfeld, S. O. (2017). Microaggressions: Strong claims, inadequate evidence. *Perspectives on Psychological Science*, 12(1), 138-169. **32 sider.**
- Martin, K. A., & Kazzyak, E. (2009). Hetero-romantic love and heterosexiness in children's G-rated films. *Gender and Society*, 23(3), 315-336. **22 sider.**
- McCreery, P. (2001). Beyond gay: "Deviant" sex and the politics of the ENDA workplace. I K. Krupat & P. McCreery (Red.), *Out at work: Building a gay-labor alliance* (s. 31-51). Minnesota, USA: University of Minnesota Press. **21 sider.**
- Meyer, E. J. (2010). *Gender and sexual diversity in schools: An introduction*. New York, USA: Springer. **140 sider.**
- Nadal, K. L., Rivera, D. P., & Corpus, M. J. H. (2010). Sexual orientation and transgender microaggressions in everyday life: Experiences of lesbians, gays, bisexuals, and transgender individuals. I D. W. Sue (Red.), *Microaggressions and marginality: Manifestation, dynamics, and impact* (s. 217-240). New Jersey, USA: John Wiley & Sons. **24 sider.**
- Nadal, K. L., Issa, M., Leon, J., Meterko, V., Wideman, M., & Wong, Y. (2011). Sexual orientation microaggressions: "Death by a thousand cuts" for lesbian, gay, and bisexual youth. *Journal of LGBT Youth*, 8(3), 234-259. **26 sider.**
- Nadal, K. L., Davidoff, K. C., Davis, L. S., Wong, Y., Marshall, D., McKenzie, V. (2015). A qualitative approach to intersectional microaggressions: Understanding influences of race, ethnicity, gender, sexuality, and religion. *Qualitative Psychology*, 2(2), 147-163. **17 sider.**
- Nadal, K. L., Whitman, C. N., Davis, L. S., Erazo, T., & Davidoff, K. C. (2016). Microaggressions toward lesbian, gay, bisexual, transgender, queer, and genderqueer people: A review of the literature. *The Journal of Sex Research*, 53(4/5), 488-508. **21 sider.**
- Pedersen, I. K. (2010). Michel Foucault. I P. T. Andersen & H. Timm (Red.), *Sundhedssociologi: En grundbog* (s. 29-48). København, Danmark: Hans Reitzel. **20 sider.**
- Pierce, C., Carew, J., Pierce-Gonzalez, D., & Willis, D. (1978). An experiment in racism: TV commercials. I Pierce C. (Red.), *Television and education* (s. 62-88). **27 sider.**

- Platt, L. F., & Lenzen, A. L. (2013). Sexual orientation microaggressions and the experience of sexual minorities. *Journal of Homosexuality*, 60(7), 1011-1034. **24 sider.**
- Presskorn-Thygesen, T. (2013). Samfundsvidenskabelige paradigmer - fire grundlæggende metodiske tendenser i moderne samfundsvidenskab. I C. Nygaard (Red.), *Samfundsvidenskabelige analysemetoder* (s. 21-48). Frederiksberg, Danmark: Samfundslitteratur. **28 sider.**
- Renold, E. (2005). *Girls, boys and junior sexualities: Exploring children's gender and sexual relations in the primary school*. Oxon, Storbritannien: Routledge. **180 sider.**
- Rettberg, J. W. (2014). *Seeing ourselves through technology: How we use selfies, blogs and wearable devices to see and shape ourselves*. London, Storbritannien: Palgrave Macmillan. **88 sider.**
- Rich, A. (1980). Compulsory heterosexuality and lesbian existence. *Signs: Journal of Women in Culture and Society*, 5(4), 631-660. **30 sider.**
- Sexlinien. (n.d.a). *Homoseksualitet*. Tilgået på <http://www.sexlinien.dk/emneside-seksualitet-og-koen/homoseksualitet.aspx>
- Sexlinien. (n.d.b). *Fordomme/diskrimination*. Tilgået på <http://www.sexlinien.dk/emneside-rettigheder-og-overgreb/fordomme/diskrimination.aspx>
- Silverstone, R. (2007). *Media and morality: On the rise of the mediapolis*. Cambridge, Storbritannien: Polity Press. **188 sider.**
- Skadegård Thorsen, M. (2014). Strukturel diskrimination i hverdagen. I A. Bilfeldt, I. Jensen & J. Andersen (Red.), *Rettigheder, empowerment og læring* (s. 160-183). Aalborg, Danmark: Aalborg Universitetsforlag. **24 sider.**
- Slagle, R. A., & Yep, G. A. (2007). Taming Brian: Sex, love, and romance in Queer as Folk. I M.-L. Galician & D. L. Merskin (Red.), *Critical thinking about sex, love, and romance in the mass media: Media literacy applications* (s. 189-202). New Jersey, USA: Lawrence Erlbaum Associates. **14 sider.**
- Smith, S. L., Choueiti, M., & Pieper, K. (2016). *Inequality in 800 popular films: Examining portrayals of gender, race/ethnicity, LGBT, and disability from 2007-2015*. Tilgået på

<http://annenbergl.usc.edu/pages/~/media/MDSCI/Dr%20Stacy%20L%20Smith%20Inequality%20in%20800%20Films%20FINAL.ashx>

Steeimers, J. (2013). Children's television culture. I D. Lemish (Red.), *The Routledge international handbook of children, adolescents and media* (s. 103-110). Oxon, Storbritannien: Routledge. **7 sider.**

Stonewall. (2012). *The school report: The experiences of gay young people in Britain's schools in 2012*. Tilgæet på http://www.stonewall.org.uk/sites/default/files/The_School_Report__2012_.pdf

Stonewall. (2014). *The teachers' report 2014: Homophobic bullying in Britain's schools*. Tilgæet på http://www.stonewall.org.uk/sites/default/files/teachers_report_2014.pdf

Sue, D. W., Capodilupo, C. M., Nadal, K. L., & Torino, G. C. (2008). Racial microaggressions and the power to define reality. *American Psychologist*, 63(4), 277-279. **3 sider.**

Sue, D. W. (2010a). *Microaggressions in everyday life: Race, gender, and sexual orientation*. New Jersey, USA: John Wiley & Sons. **280 sider.**

Sue, D. W. (2010b). *Microaggressions and marginality: Manifestation, dynamics, and impact*. New Jersey, USA: John Wiley & Sons. **336 sider.**

SVT Play. (2017). *Edit: Stories, säsong 2 - Carl Martin*. Tilgæet på <https://www.svtplay.se/video/13464223/edit-stories/edit-stories-sasong-2-carl-martin?info=visa&start=auto>

Taylor, A., & Richardson, C. (2005). Queering home corner. *Contemporary issues in early childhood*, 6(2), 163-174. **12 sider.**

Thorfinnsdottir, D. (2015). *The heterosexual child: Representations of sexuality on Danish public service children's television* (Master's thesis). Københavns Universitet, København, Danmark. **85 sider.**

Thorsen, L. (2015, 7. juni). Børnene forlader DR's tv-kanaler. *Politiken*. Tilgæet på <http://politiken.dk/kultur/filmogtv/art5612396/B%C3%B8rnene-forlader-DRs-tv-kanaler>

TV2 Play. (n.d.). *Bavian*. Tilgæet på <https://play.tv2.dk/boern/>

Wallis, A., & VanEvery, J. (2000). Sexuality in the primary school. *Sexualities*, 3(4), 409-423. **15 sider.**

Warner, M. (1991). Introduction: Fear of a queer planet. *Social Text*, 9(29), 3-17. **15 sider.**

Wright, A. J., & Wegner, R. T. (2012). *Journal of LGBT Issues in Counseling*, 6(1), 34-54. **21 sider.**

Žižek, S. (2008). *Violence: Six sideways reflections*. New York, USA: Picador. **218 sider.**

I ALT: 3.901 SIDER.

BILAG 1: UDVALGTE PROGRAMMER

Her følger en oversigt over de afsnit af de programmer, jeg har valgt at se som led i min undersøgelse. Afsnittenes nummerering i bilaget afspejler ikke nødvendigvis afsnittenes nummerering på streamingtjenesterne, ligesom antallet af listede afsnit i flere tilfælde ikke repræsenterer det fulde antal afsnit, et program består af.

DR ULTRA:

[HTTPS://WWW.DR.DK/TV/PROGRAMMER/KANAL/DR-ULTRA](https://www.dr.dk/tv/programmer/kanal/dr-ultra)

Program A: *101 ting jeg ville ønske, jeg havde vidst, da jeg var teenager*

Afsnit 1: <https://www.dr.dk/tv/se/101-ting-jeg-ville-oenske-jeg-havde-vidst-da-jeg-var-teenager/-/101-ting-jeg-ville-oenske-jeg-havde-vidst-da-jeg-var-teenager>

Afsnit 2: <https://www.dr.dk/tv/se/101-ting-jeg-ville-oenske-jeg-havde-vidst-da-jeg-var-teenager/-/101-ting-jeg-ville-oenske-jeg-havde-vidst-da-jeg-var-teenager-2>

Afsnit 3: <https://www.dr.dk/tv/se/101-ting-jeg-ville-oenske-jeg-havde-vidst-da-jeg-var-teenager/-/101-ting-jeg-ville-oenske-jeg-havde-vidst-da-jeg-var-teenager-3>

Afsnit 4: <https://www.dr.dk/tv/se/101-ting-jeg-ville-oenske-jeg-havde-vidst-da-jeg-var-teenager/-/101-ting-jeg-ville-oenske-jeg-havde-vidst-da-jeg-var-teenager-4>

Afsnit 5: <https://www.dr.dk/tv/se/101-ting-jeg-ville-oenske-jeg-havde-vidst-da-jeg-var-teenager/-/101-ting-jeg-ville-oenske-jeg-havde-vidst-da-jeg-var-teenager-5>

Afsnit 6: <https://www.dr.dk/tv/se/101-ting-jeg-ville-oenske-jeg-havde-vidst-da-jeg-var-teenager/-/101-ting-jeg-ville-oenske-jeg-havde-vidst-da-jeg-var-teenager-6>

Afsnit 7: <https://www.dr.dk/tv/se/101-ting-jeg-ville-oenske-jeg-havde-vidst-da-jeg-var-teenager/-/101-ting-jeg-ville-oenske-jeg-havde-vidst-da-jeg-var-teenager-7>

Afsnit 8: <https://www.dr.dk/tv/se/101-ting-jeg-ville-oenske-jeg-havde-vidst-da-jeg-var-teenager/-/101-ting-jeg-ville-oenske-jeg-havde-vidst-da-jeg-var-teenager-8>

Afsnit 9: <https://www.dr.dk/tv/se/101-ting-jeg-ville-oenske-jeg-havde-vidst-da-jeg-var-teenager/-/101-ting-jeg-ville-oenske-jeg-havde-vidst-da-jeg-var-teenager-9>

Afsnit 10: <https://www.dr.dk/tv/se/101-ting-jeg-ville-oenske-jeg-havde-vidst-da-jeg-var-teenager/-/101-ting-jeg-ville-oenske-jeg-havde-vidst-da-jeg-var-teenager-10-prog-00921402370-xd>

Program B: Pubertetsguiden

Afsnit 1: <https://www.dr.dk/tv/se/pubertetsguiden/-/pubertetsguiden-1-00921502680-xd>

Afsnit 2: <https://www.dr.dk/tv/se/pubertetsguiden/-/pubertetsguiden-2-00921502690-xd>

Afsnit 3: <https://www.dr.dk/tv/se/pubertetsguiden/-/pubertetsguiden-3-00921502700-xd>

Afsnit 4: <https://www.dr.dk/tv/se/pubertetsguiden/-/pubertetsguiden-eps-104-xd-prog-00921502710>

Afsnit 5: <https://www.dr.dk/tv/se/pubertetsguiden/-/pubertetsguiden-eps-105-xd-prog-00921502720>

Afsnit 6: <https://www.dr.dk/tv/se/pubertetsguiden/-/pubertetsguiden-6-prog-00921502730-xd>

Afsnit 7: <https://www.dr.dk/tv/se/pubertetsguiden/-/pubertetsguiden-7-prog-00921502740-xd>

Program C: Nicolines Quiz

Afsnit 1: <https://www.dr.dk/tv/se/nikolines-quiz/-/nicolines-quiz-kaerester-2>

Afsnit 2: <https://www.dr.dk/tv/se/nikolines-quiz/-/nicolines-quiz-kaerester>

Afsnit 3: <https://www.dr.dk/tv/se/nikolines-quiz/-/nicolines-quiz-drenge-og-piger-5>

Afsnit 4: <https://www.dr.dk/tv/se/nikolines-quiz/-/nicolines-quiz-drenge-og-piger-9>

Afsnit 5: <https://www.dr.dk/tv/se/nikolines-quiz/-/nicolines-quiz-pinligheder-4>

Program D: Uge 6: Emilie svarer på pubertetsspørgsmål!

Afsnit 1: <https://www.dr.dk/tv/se/ultra-web-video-produktion-2/-/uge-6-emilie-svarer-pa-pubertetsspørgsmål>

Program E: Uge 6: Pubertetspanelet svarer på jeres dilemmaer

Afsnit 1: <https://www.dr.dk/tv/se/uge-6/-/uge-6-panelet-besvarer-jeres-dilemmaer>

Program F: Klassen

Afsnit 2: <https://www.dr.dk/tv/se/boern/ultra/klassen-tv/klassen-ultra/klassen-det-foerste-kys-2>

Afsnit 4: <https://www.dr.dk/tv/se/boern/ultra/klassen-tv/klassen-ultra/klassen-drengervenner>

Afsnit 12: <https://www.dr.dk/tv/se/boern/ultra/klassen-tv/klassen-ultra/klassen-kaereste-tyv-del-1-12>

Afsnit 13: <https://www.dr.dk/tv/se/boern/ultra/klassen-tv/klassen-ultra/klassen-kaereste-tyv-del-2-13>

Afsnit 16: <https://www.dr.dk/tv/se/boern/ultra/klassen-tv/klassen-ultra/klassen-aeldre-kaerester-16>

Afsnit 19: <https://www.dr.dk/tv/se/boern/ultra/klassen-tv/klassen-ultra/klassen-det-nye-par-19>

Afsnit 24: <https://www.dr.dk/tv/se/boern/ultra/klassen-tv/klassen-ultra/klassen-scorekongen-liam-24>

Afsnit 26: <https://www.dr.dk/tv/se/boern/ultra/klassen-tv/klassen-ultra/klassen-netkaeresten-26>

Afsnit 29: <https://www.dr.dk/tv/se/boern/ultra/klassen-tv/klassen-ultra/klassen-piger-til-salg-29>

Afsnit 38: <https://www.dr.dk/tv/se/boern/ultra/klassen-tv/klassen-ultra/klassen-kaerester-i-en-maned-38>

Afsnit 47: <https://www.dr.dk/tv/se/boern/ultra/klassen-tv/klassen-ultra/klassen-fodbold-i-nederdel-47>

Afsnit 65: <https://www.dr.dk/tv/se/boern/ultra/klassen-tv/klassen-ultra/klassen-sofia-og-emil-slar-op-65>

Afsnit 66: <https://www.dr.dk/tv/se/boern/ultra/klassen-tv/klassen-ultra/klassen-sofia-og-emil-bliver-sammen-66>

Afsnit 72: <https://www.dr.dk/tv/se/boern/ultra/klassen-tv/klassen-6/klassen-kys-med-boejle-72>

Afsnit 80: <https://www.dr.dk/tv/se/boern/ultra/klassen-tv/klassen-6/klassen-sandhed-eller-konsekvens-del-1-80>

Afsnit 81: <https://www.dr.dk/tv/se/boern/ultra/klassen-tv/klassen-6/klassen-sandhed-eller-konsekvens-del-2-81>

Afsnit 86: <https://www.dr.dk/tv/se/boern/ultra/klassen-tv/klassen-6/klassen-seksualundervisning-86>

Afsnit 87: <https://www.dr.dk/tv/se/boern/ultra/klassen-tv/klassen-6/klassen-skal-de-skilles-del-1-87>

Afsnit 88: <https://www.dr.dk/tv/se/boern/ultra/klassen-tv/klassen-6/klassen-skal-de-skilles-del-2-88>

Afsnit 89: <https://www.dr.dk/tv/se/boern/ultra/klassen-tv/klassen-6/klassen-skolens-smukkeste-pige-89>

Afsnit 90: <https://www.dr.dk/tv/se/boern/ultra/klassen-tv/klassen-6/klassen-dobbeltdaten-90>

Afsnit 91: <https://www.dr.dk/tv/se/boern/ultra/klassen-tv/klassen-6/klassen-venner-eller-kaerester-91>

Afsnit 96: <https://www.dr.dk/tv/se/boern/ultra/klassen-tv/klassen-6/klassen-cafe-flirten-96>

Afsnit 97: <https://www.dr.dk/tv/se/boern/ultra/klassen-tv/klassen-6/klassen-pigernes-omklaedning-97>

Afsnit 100: <https://www.dr.dk/tv/se/boern/ultra/klassen-tv/klassen-6/klassen-tobias-og-victoria-del-1-100>

Afsnit 101: <https://www.dr.dk/tv/se/boern/ultra/klassen-tv/klassen-6/klassen-tobias-og-victoria-del-2-101>

Program G: *Amigo*

Afsnit 1: <https://www.dr.dk/tv/se/amigo/amigo-2/amigo-21>

Afsnit 2: <https://www.dr.dk/tv/se/amigo/amigo-2/amigo-4>

Afsnit 3: <https://www.dr.dk/tv/se/amigo/amigo-2/amigo-11>

Afsnit 4: <https://www.dr.dk/tv/se/amigo/amigo-2/amigo-22>

Program H: *Backstage*

Afsnit 1: <https://www.dr.dk/tv/se/boern/ultra/backstage-ii/backstage-i/backstage-1>

Afsnit 2: <https://www.dr.dk/tv/se/boern/ultra/backstage-ii/backstage-i/backstage-7>

Afsnit 3: <https://www.dr.dk/tv/se/boern/ultra/backstage-ii/backstage-i/backstage-10>

Afsnit 4: <https://www.dr.dk/tv/se/boern/ultra/backstage-ii/backstage-ii-2/backstage-ii-3>

Afsnit 5: <https://www.dr.dk/tv/se/boern/ultra/backstage-ii/backstage-ii-2/backstage-ii-7>

Program I: *Asfalt*

Afsnit 6: <https://www.dr.dk/tv/se/asfalt/-/asfalt-6>

Afsnit 14: <https://www.dr.dk/tv/se/asfalt/-/asfalt-14>

Afsnit 16: <https://www.dr.dk/tv/se/asfalt/-/asfalt-16>

Program J: *Byt familien*

Afsnit 1: <https://www.dr.dk/tv/se/byt-familien/byt-familien-3/byt-familien-1>

Afsnit 2: <https://www.dr.dk/tv/se/byt-familien/byt-familien-3/byt-familien-2>

Afsnit 3: <https://www.dr.dk/tv/se/byt-familien/byt-familien-3/byt-familien-3>

Program K: *Drengerøv*

Afsnit 1: <https://www.dr.dk/tv/se/drengeroev/-/drengeroev-1>

Afsnit 4: <https://www.dr.dk/tv/se/drengeroev/-/drengeroev-4>

Afsnit 6: <https://www.dr.dk/tv/se/drengeroev/-/drengeroev-6>

Afsnit 8: <https://www.dr.dk/tv/se/drengeroev/-/drengeroev-8>

Afsnit 10: <https://www.dr.dk/tv/se/drengeroev/-/drengeroev-10>

Program L: *Danmarks sjoveste barn*

Afsnit 2: <https://www.dr.dk/tv/se/danmarks-sjoveste-barn/danmarks-sjoveste-barn-2/danmarks-sjoveste-barn-2-10>

Afsnit 5: <https://www.dr.dk/tv/se/danmarks-sjoveste-barn/danmarks-sjoveste-barn-2/danmarks-sjoveste-barn-5-10>

Afsnit 10: <https://www.dr.dk/tv/se/danmarks-sjoveste-barn/danmarks-sjoveste-barn-2/danmarks-sjoveste-barn-10-10>

Program M: *Limbo*

Afsnit 1: <https://www.dr.dk/tv/se/boern/ultra/limbo-3/limbo-2-2/limbo-2-1-16>

Afsnit 3: <https://www.dr.dk/tv/se/boern/ultra/limbo-3/limbo-2-2/limbo-2-3-16>

Afsnit 7: <https://www.dr.dk/tv/se/boern/ultra/limbo-3/limbo-2-2/limbo-2-7-16>

Afsnit 10: <https://www.dr.dk/tv/se/boern/ultra/limbo-3/limbo-2-2/limbo-2-1-16-2>

Afsnit 14: <https://www.dr.dk/tv/se/boern/ultra/limbo-3/limbo-2-2/limbo-2-14-16>

Afsnit 16: <https://www.dr.dk/tv/se/boern/ultra/limbo-3/limbo-2-2/limbo-2-16-16>

Program N: *Min funky familie*

Afsnit 1: <https://www.dr.dk/tv/se/min-funky-familie/min-funky-familie-3/min-funky-familie-1-8>

Afsnit 3: <https://www.dr.dk/tv/se/min-funky-familie/min-funky-familie-3/min-funky-familie-3-8>

Afsnit 5: <https://www.dr.dk/tv/se/min-funky-familie/min-funky-familie-3/min-funky-familie-5-8>

DR RAMASJANG:

[HTTPS://WWW.DR.DK/TV/PROGRAMMER/KANAL/DR-RAMASJANG](https://www.dr.dk/tv/programmer/kanal/dr-ramasjang)

Program O: *Det kongelige spektakel*

Afsnit 1: <https://www.dr.dk/tv/se/det-kongelige-spektakel/det-kongelige-spektakel-2/det-kongelige-spektakel-16>

Afsnit 2: <https://www.dr.dk/tv/se/det-kongelige-spektakel/det-kongelige-spektakel-2/det-kongelige-spektakel-14>

Afsnit 3: <https://www.dr.dk/tv/se/det-kongelige-spektakel/det-kongelige-spektakel-2/det-kongelige-spektakel-12>

Program P: *Det mindste kongerige i verden*

Afsnit 1: <https://www.dr.dk/tv/se/det-mindste-kongerige-i-verden-series/-/det-mindste-kongerige-i-verden-1-2>

Afsnit 2: <https://www.dr.dk/tv/se/det-mindste-kongerige-i-verden-series/-/det-mindste-kongerige-i-verden-2-2>

Afsnit 3: <https://www.dr.dk/tv/se/det-mindste-kongerige-i-verden-series/-/det-mindste-kongerige-i-verden-3-2>

Afsnit 4: <https://www.dr.dk/tv/se/det-mindste-kongerige-i-verden-series/-/det-mindste-kongerige-i-verden-4-2>

Program Q: *Familien Fredagsslik*

Afsnit 1: <https://www.dr.dk/tv/se/familien-fredagsslik/-/familien-fredagsslik-1>

Afsnit 3: <https://www.dr.dk/tv/se/familien-fredagsslik/-/familien-fredagsslik-3-2>

Afsnit 5: <https://www.dr.dk/tv/se/familien-fredagsslik/-/familien-fredagsslik-5-2>

Afsnit 6: <https://www.dr.dk/tv/se/familien-fredagsslik/-/familien-fredagsslik-6-2>

Afsnit 7: <https://www.dr.dk/tv/se/familien-fredagsslik/-/familien-fredagsslik-7-2>

Afsnit 11: <https://www.dr.dk/tv/se/familien-fredagsslik/-/familien-fredagsslik-11-2>

Program R: *Ring til Ramasjang*

Afsnit 1: <https://www.dr.dk/tv/se/ring-til-ramasjang/ring-til-ramasjang-ii/ring-til-ramasjang-ii-1>

Afsnit 8: <https://www.dr.dk/tv/se/ring-til-ramasjang/ring-til-ramasjang-ii/ring-til-ramasjang-ii-8>

Afsnit 12: <https://www.dr.dk/tv/se/ring-til-ramasjang/ring-til-ramasjang-ii/ring-til-ramasjang-ii-12>

Afsnit 13: <https://www.dr.dk/tv/se/ring-til-ramasjang/ring-til-ramasjang-ii/ring-til-ramasjang-ii-13>

Program S: *Ramajetterne*

Afsnit 1: <https://www.dr.dk/tv/se/ramajetterne-2015/ramajetterne-3/ramajetterne>

Afsnit 2: <https://www.dr.dk/tv/se/ramajetterne-2015/ramajetterne-3/ramajetterne-2>

Afsnit 3: <https://www.dr.dk/tv/se/ramajetterne-2015/ramajetterne-3/ramajetterne-3>

Afsnit 4: <https://www.dr.dk/tv/se/boern/ramasjang/ramajetterne-2015/ramajetterne-4/ramajetterne-flummer-driller>

Afsnit 5: <https://www.dr.dk/tv/se/boern/ramasjang/ramajetterne-2015/ramajetterne-4/ramajetterne-10>

Program T: *Mig Asta-Marie - det er mig*

Afsnit 1: <https://www.dr.dk/tv/se/mig-asta-marie-det-er-mig/-/mig-asta-marie-det-er-mig-1>

Afsnit 2: <https://www.dr.dk/tv/se/mig-asta-marie-det-er-mig/-/mig-asta-marie-det-er-mig-2>

Afsnit 3: <https://www.dr.dk/tv/se/mig-asta-marie-det-er-mig/-/mig-asta-marie-det-er-mig-3>

Afsnit 4: <https://www.dr.dk/tv/se/mig-asta-marie-det-er-mig/-/mig-asta-marie-det-er-mig-4>

Afsnit 5: <https://www.dr.dk/tv/se/mig-asta-marie-det-er-mig/-/mig-asta-marie-det-er-mig-5>

TV2 PLAY - BØRN:

[HTTPS://PLAY.TV2.DK/BOERN/](https://play.tv2.dk/boern/)

NB: DENNE HJEMMESIDE KRÆVER LOGIN.

Program U: 4X1

Afsnit 1: <https://play.tv2.dk/programmer/boern/boerneserier/4x1/klubben-44367/?icid=B%C3%B8rn:area18:44:4x1>

Program V: *Losers United*

Afsnit 1: <https://play.tv2.dk/programmer/boern/boerneserier/losers-united/dansk-ungdomsserie-107550/>

Afsnit 2: <https://play.tv2.dk/programmer/boern/boerneserier/losers-united/dansk-ungdomsserie-107551/>

Afsnit 3: <https://play.tv2.dk/programmer/boern/boerneserier/losers-united/dansk-ungdomsserie-107553/>

Afsnit 4: <https://play.tv2.dk/programmer/boern/boerneserier/losers-united/dansk-ungdomsserie-107559/>

Afsnit 5: <https://play.tv2.dk/programmer/boern/boerneserier/losers-united/dansk-ungdomsserie-107562/>

Afsnit 6: <https://play.tv2.dk/programmer/boern/boerneserier/losers-united/dansk-ungdomsserie-107565/>

Program W: *Flying Superkids - øvelse gør mester!*

Afsnit 1: <https://play.tv2.dk/programmer/boern/boernedokumentar/flying-superkids---oevelse-goer-mester/en-superkid-paa-vej-100772/?icid=B%C3%B8rn:area18:29:Flying%20Superkids%20-%20%C3%B8velse%20g%C3%B8r%20mester%21>

Program X: *Op med halen*

Afsnit 1: <https://play.tv2.dk/programmer/boern/boerneserier/op-med-halen/foerste-skoledag-92888/>

Afsnit 2: <https://play.tv2.dk/programmer/boern/boerneserier/op-med-halen/verdensstjerner-92889/>

Afsnit 3: <https://play.tv2.dk/programmer/boern/boerneserier/op-med-halen/kampvalg-92890/>

Afsnit 4: <https://play.tv2.dk/programmer/boern/boerneserier/op-med-halen/australsk-fodbold-92891/>

Afsnit 5: <https://play.tv2.dk/programmer/boern/boerneserier/op-med-halen/bushkager-92892/>

Afsnit 6: <https://play.tv2.dk/programmer/boern/boerneserier/op-med-halen/talentshowet-92893/>

Program Y: *Flying Superkids - et show bliver til!*

Afsnit 1: <https://play.tv2.dk/programmer/boern/boernedokumentar/flying-superkids---et-show-bliver-til/taet-paa-de-flyvende-superboern-100773/?icid=B%C3%B8rn:area18:28:Flying%20Superkids%20-%20et%20show%20bliver%20til%20>

Program Z: *Børneunderholdning*

Afsnit 1: <https://play.tv2.dk/programmer/boern/boerneserier/boerneunderholdning/danmark-har-talent-finalen-saeson-1-96169/>

Afsnit 2: <https://play.tv2.dk/programmer/boern/boerneserier/boerneunderholdning/voice-junior-finalen-saeson-2-95996/>

Afsnit 3: <https://play.tv2.dk/programmer/boern/boerneserier/boerneunderholdning/voice-junior-afgoerelsen-saeson-2-95997/>